

FAQ

Gecoördineerde versie van 9 oktober 2014

Btw op erelonen advocaten

Sinds de op 20 november 2013 gepubliceerde Circulaire AAFisc. nr. 47/2013 (de Circulaire) werd op vraag van de OVB tal van particuliere beslissingen en FAQ's door de centrale btw-administratie verstrekt om resterende onduidelijkheden uit de wereld te helpen. In het bijzonder kan hier worden verwezen naar de Beslissing nr. E.T. 125.358 en de Goede Vrijdagbeslissing nr. E.T. 125.682/3. Al deze particuliere beslissingen en FAQ's, evenals de standpunten van de btw-administratie m.b.t. enkele nog openstaande punten, werden vervolgens samengevat in een Globale Beslissing met nummer E.T. 126.564 gedateerd 18 juli 2014 (de Globale Beslissing).

De vorige gecoördineerde versie van de FAQ btw - met name versie 14 - dateerde van 30 januari 2014 en is in het licht van het bovenstaande grondig bijgewerkt. Wijzigingen zijn in vet gemarkeerd met opgave van datum van wijziging bij de vraag.

Disclaimer

De navolgende FrequentlyAskedQuestions (FAQ) werden met de grootst mogelijk zorg samengesteld maar vormen geen definitief fiscaal of juridisch advies waarop u uw beslissingen mag baseren. De Orde van Vlaamse Balies raadt u in voorkomend geval aan om formeel juridisch of fiscaal advies in te winnen bij een ter zake onderlegd advocaat of andere professional. Deze FAQ zijn gebaseerd op de wetten, uitvoeringsbesluiten en andere regelgevende documentatie die de auteurs ter beschikking hadden op het ogenblik waarop ze de FAQ geschreven hebben. De OVB en de auteurs van de FAQ stellen alles in het werk om de FAQ van tijd tot tijd te updaten, naarmate er (betrouwbare) informatie beschikbaar komt. De thans ter beschikking gestelde FAQ zullen derhalve bijgesteld en aangevuld worden indien nieuwe informatie van de fiscale administratie voorhanden is. Dientengevolge is het sterk aanbevolen om deze FAQ regelmatig opnieuw te consulteren. De OVB, de auteurs van de FAQ en hun respectievelijke kantoren kunnen om al deze redenen geen aansprakelijkheid aanvaarden voor beslissingen van individuele advocaten of kantoren, gebaseerd op de hierna verstrekte informatie.

De Orde van Vlaamse Balies behoudt zich alle rechten over deze tekst voor. Zonder voorafgaande uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van de OVB mag deze tekst niet (noch volledig, noch gedeeltelijk, noch elektronisch, noch mechanisch), door fotokopieën, opnamen of op welke andere wijze ook, worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt.

INHOUDSOPGAVE

---

1. FACTURATIE EN BTW-AANGIFTE

1. Wie moet een btw-identificatie aanvragen?
2. Hoe kan ik me identificeren voor btw-doeleinden?
3. Hoe weet ik welk btw-controlekantoor bevoegd is voor mijn advocatenkantoor?
4. Hoe gebeurt de identificatie concreet?
5. Hoe verloopt de identificatie bij associaties?
6. Wanneer en op basis van welke rechtsgrond moet ik verplicht factureren?
7. Wat is de relevantie van het opstellen van een correcte factuur in het kader van de btw?
8. Wanneer moet de factuur uitgereikt worden?
9. Moet ik een verplicht uniform factuurmodel gebruiken?
10. In hoeveel exemplaren moet ik de factuur opstellen?
11. Moet ik mijn facturen verplicht in een bepaalde taal opstellen?
12. Mag men elektronisch factureren?
13. Aan welke voorwaarden moet de elektronische factuur voldoen?
14. Welke vermeldingen moet ik in de factuur opnemen?
- 14.A Mag ik als advocaat-natuurlijk persoon mijn kantooradres op mijn facturen vermelden i.p.v. mijn privéadres?
15. Waarom en op welke wijze moet ik het volgnummer op de factuur aanbrenge?
16. Op welke wijze moet ik mijn naam of maatschappelijke benaming op de factuur aanbrenge?
17. Welk btw-identificatienummer moet de opvolger van een overleden advocaat op de factuur vermelden?
18. Welke gegevens van mijn cliënt moet ik opnemen in de factuur en wat zijn de sancties?
19. Wie moet ik als cliënt beschouwen?
  - 19.A Hoe factureer ik in het geval dat mijn kosten en ereloon geheel of gedeeltelijk door een rechtsbijstands- of aansprakelijkheidsverzekeraar betaald worden?
  - 19.B Wie beschouw ik als afnemer van mijn diensten indien ik in bancaire en financiële transacties optreed op verzoek van een bank of financiële instelling die op haar beurt optreedt voor een onderneming met recht op aftrek?
  - 19.C Wie is mijn medecontractant voor diensten verricht in de eerstelijnsbijstand?
20. Wie moet ik op de factuur vermelden ingeval er meerdere medecontractanten zijn?
21. Zijn de op de factuur vermelde schuldenaars hoofdelijk gehouden tot betaling?
22. Wat zijn de risico's voor de medecontractant in geval hij op de factuur onjuist werd geïdentificeerd?
23. Op welke wijze moet ik de aard van de handeling op de factuur omschrijven?
24. Hoe moet ik, zonder schending van het beroepsgeheim, de aard van de handeling concreet op de factuur vermelden?
25. Wat doe ik met sommen die ik voor de cliënt heb voorgeschoten?
26. Op welke wijze kan ik de eenheidsprijs bepalen en hoe moet ik deze in de factuur opnemen?
27. Mag ik op de factuur een bedrag inclusief btw vermelden?
28. Wat moet ik doen wanneer het origineel van de factuur verloren is gegaan?
29. Hoe moet ik verbeteringen aan de factuur doorvoeren?
30. Wat is de wisselwerking tussen mijn aangifteverplichting en de verbetering van de factuur?
31. Wat zijn de boekhoudkundige implicaties van de btw-plicht voor mij?
  - 31.A Hoe moet ik een aangepaste boekhouding organiseren?
32. Wat is in het kader van de btw de bewaartermijn voor boeken en stukken?
33. Wanneer moet ik mijn btw-aangifte doen?

- 34. Wanneer moet ik de belasting voldoen?
- 35. Waarom is het belangrijk om te weten wanneer de btw opeisbaar is?
- 36. Wat is het belastbaar feit en het tijdstip van opeisbaarheid voor diensten die ik verricht voor particulieren (fysieke personen)?
- 37. Wat is het belastbaar feit en het tijdstip van opeisbaarheid voor diensten voor niet-particulieren en waarvoor ik verplicht facturen moet uitreiken?
- 37.A Is er een overgangsregeling voorzien voor diensten voor niet-particuliere cliënten die op 31 december 2013 nog niet volledig waren verricht?
- 38. Zijn het belastbaar feit en tijdstip van opeisbaarheid ook van belang indien ik diensten verricht voor een buitenlandse cliënt?
- 38.A Wat moet ik doen als ik goederen waarvan ik als btw-belastingplichtige de btw heb afgetrokken voor eigen privégebruik wil bestemmen of gratis wil weggeven?
- 39. Op welke wijze moet ik mijn periodieke btw-aangifte indienen?
- 39.A Welke mogelijkheden zijn er inzake periodieke btw-aangifte en betaling van de btw?
- 39.B Hoe moet ik een aangifte van aanvang, wijziging of stopzetting van activiteit indienen?
- 39.C Hoe moet ik de jaarlijkse klantenlisting indienen?
- 39.D Moet ik ook intracommunautaire listings indienen?
- 40. Waarom worden de totalen in mijn btw-aangifte niet automatisch ingevuld?
- 41. Kan ik een fout in de btw-aangifte corrigeren?
- 42. Wat zijn de relevante codes die ik normalerwijze in de aangifte moet invullen?
- 42.A Wanneer moet ik een creditnota opstellen?
- 42.B Wat zijn de formaliteiten mbt creditnota?
- 42.C Hoe dient een creditnota te worden verwerkt in de periodieke aangifte?
- 42.D Dienen maandaangevers een voorschot te betalen van de btw die ze moeten voldoen?
- 42.E Dienen aangevers met een kwartaalregeling een voorschot te storten?
- 42.F Zijn er gevallen waarin de indieningsdatum van de btw-aangifte worden verschoven?
- 42.G Wat is de zomerregeling?
- 42.H Wat is self-billing en kan dit nuttig zijn in uw praktijk?

2. BTW OP VOORSCHOTTEN, PROVISIES, ERELONEN EN SUCCESFEES

- 43. Is btw verschuldigd over een bedrag dat cash werd ontvangen ter gelegenheid van een consultatie door een Belgische cliënt of een buitenlandse particulier en er voorafgaandelijk nog geen factuur of provisienota werd uitgereikt?
- 44. Is btw verschuldigd bij een vraag om voorschot aan een Belgische cliënt of een buitenlandse particulier, waarbij de provisie door de cliënt niet in contanten wordt betaald?
- 44.A Is btw verschuldigd op een provisie die de rol van waarborg vervult in het kader van contentieux dossiers?
- 45. Is btw verschuldigd over een afsluitend ereloon?
- 46. Wat moet ik doen indien een cliënt na ontvangst van een factuur overgaat tot contante betaling?
- 47. Is btw verschuldigd over een ereloon dat geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op prestaties geleverd vooraleer de diensten van advocaten belast waren?
- 48. Moet ik btw berekenen en betalen over de rechtsplegingsvergoeding?
- 49. Hoe bepaal ik de btw op erelonen in het kader van een abonnement?
- 50. Hoe verwerk ik de btw op erelonen en provisieverschuldigd door een buitenlandse cliënt?

3. MAATSTAF VAN HEFFING

- 51. Op welk bedrag bereken ik de heffing van de btw?
- 52. Wat is de "minimum maatstaf van heffing" voor de btw?

53. Is de doorrekening van kosten, zoals verplaatsingskosten, kantoorkosten, kosten van verzekering en andere onderworpen aan de btw?
54. Hoe reken ik buitenlandse verblijfskosten door aan mijn cliënt?
55. Zijn door mij voorgeschoten kosten onderworpen aan de btw?
- 55.A Hoe verwerk ik het ereloon en de kosten van een gerechtsdeurwaarder die optreedt voor één of meerdere van mijn cliënten?
- 55.B Hoe ga ik voor btw-doeleinden te werk indien ik optreed als mandataris van een onbeheerde nalatenschap?
- 55.C Is btw verschuldigd over de vergoeding die ik ontvang voor het zetelen in administratieve rechtscolleges, tuchtraden of andere organen van publiek- of privaatrechtelijke rechtspersonen?
56. Is over verrichtingen over de derdenrekening btw verschuldigd?
57. Zijn pro deo-vergoedingen aan de btw onderworpen?
- 57.A Zijn vergoedingen ontvangen voor deelname aan de eerstelijnsbijstand aan btw onderworpen?
- 57.B Moet ik mijn vergoedingen voor Salduz-dienstprestaties aan btw onderwerpen?
58. Is het door de cliënt betaalde ereloon inclusief of exclusief btw?
- 58.A Is btw verschuldigd over de rechtsplegingsvergoeding die mijn cliënt ontvangt van de verliezende partij en die geheel of gedeeltelijk aangewend wordt om mijn ereloon te betalen?
- 58.B Is btw verschuldigd op de terugbetaling van de baliebijdrage van een advocaat-stagiair of medewerker door de stagemeeester of het advocatenkantoor?
- 58.C Moet btw berekend worden over de vergoeding voor vervangingsprestaties?
- 58.D Wat is de maatstaf van heffing indien ik een personenwagen verkoop die ik vóór 1 januari 2014 heb aangekocht voor beroepsdoeleinden?
- 58.E Wat is de maatstaf van heffing indien ik een bedrijfsmiddel verkoop dat ik voor beroepsdoeleinden heb aangeschaft en met ingang van 1 januari 2014 meteen geopteerd heb voor de facultatieve bijzondere regeling besproken in FAQ 106?

4. AFTREK VAN BTW

59. Wat is het recht op aftrek?
60. Welke btw mag ik in aftrek brengen?
61. Wanneer kan ik mijn recht op aftrek uitoefenen?
62. Welk deel van de btw op personenwagens mag ik aftrekken?
63. Mag ik de btw op tabak aftrekken?
64. Mag ik de btw op geestrijke dranken aftrekken?
65. Mag ik de btw op horecakosten aftrekken?
66. Kan ik de btw op “kosten van onthaal” aftrekken?
67. Is de btw op relatiegeschenken aftrekbaar?
68. Hoe bepaal ik het privégebruik van een bedrijfsmiddel?
69. Kan ik de btw op voordelen en geschenken aan het personeel aftrekken?
70. Moet ik soms de aftrek van de btw herzien?
- 70.A Hoe werkt de herziening van de btw in geval ik een advocatenkantoor overgenomen heb vóór 1 januari 2014?
71. Kan ik alsnog de btw aftrekken die ik betaald heb op goederen en diensten aangekocht vóór ik belastingplichtig werd?

5. GEMENGDE EN GEDEELTELIJKE BELASTINGPLICHT

72. Wanneer ben ik een “volledige” belastingplichtige?
73. Wanneer ben ik een “gemengde” belastingplichtige?
74. Kan ik als “gemengd” belastingplichtige de betaalde voorbelasting volledig aftrekken?
75. Kan ik een “gedeeltelijk” belastingplichtige zijn?

76. Kan ik als “gedeeltelijk” belastingplichtige de betaalde voorbelasting volledig aftrekken?

6. SAMENWERKINGSVERBANDEN

77. Maakt het voor de btw een verschil indien ik als advocaat mijn diensten via een vennootschap met rechtspersoonlijkheid (bijvoorbeeld ebvba) verricht?

78. Is er btw verschuldigd op de inbrengen in de vennootschap met rechtspersoonlijkheid?

79. Wat zijn mijn btw-verplichtingen als advocaat natuurlijke persoon/rechtspersoon die via een vennootschap met rechtspersoonlijkheid werkt? Moet ik btw aanrekenen op de vergoeding die ik als zaakvoerder/bestuurder ontvang?

79.A Hoe worden voor de btw mijn tantièmes als bestuurder of zaakvoerder van een advocatenvennootschap behandeld?

79.B Hoe worden voor de btw mijn winstdeelnemingen als vennoot in een advocatenkantoor behandeld?

79.C Waar wordt de dienst geacht plaats te vinden indien mijn advocatenvennootschap in het kader van een vereffeningsopdracht een onroerend goed verkoopt?

80. Heeft de advocatenvennootschap recht op aftrek?

81. Heeft de advocaat/zaakvoerder van de advocatenvennootschap recht op aftrek van voorbelasting?

82. Wat indien ik in persoon of via een (patrimonium)vennootschap bedrijfsmiddelen of bepaalde goederen of diensten ter beschikking stel van de advocatenvennootschap?

83. Kan ik een btw-eenheid gebruiken om de terbeschikkingstelling van gebouwen aan de werkvennootschap te optimaliseren?

84. Wat als mijn kantoor een vaste inrichting (branch) is van een buitenlands advocatenkantoor?

85. Wat als mijn Belgische advocatenvennootschap een vaste inrichting (branch) heeft in een ander EU-land?

86. Wat gebeurt er op het vlak van de btw bij stopzetting van de activiteiten van de advocatenvennootschap?

87. Wat gebeurt er op het vlak van de btw indien ik mijn diensten via een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid (bijvoorbeeld maatschap of feitelijke vereniging) lever?

87.A Hoe werkt een kostengroepering onder gemeenschappelijke naam op het vlak van de btw?

87.B Hoe werkt een kostengroepering zonder gemeenschappelijke naam op het vlak van de btw?

87.C Wat is mijn btw-statuuat indien ik samen met mijn echtgeno(o)t(e) de advocatuur beoefen?

87.D Hoe worden mijn handelingen die ik als advocaat-werkend vennoot die optreedt als vereffenaar van vennootschappen stel, in rekening gebracht aan mijn advocatenkantoor?

88. Wat zijn op het vlak van de btw de gevolgen van een “inbreng” in een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid?

89. Hoe werkt het recht op aftrek van het samenwerkingsverband (vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid)?

90. Wat gebeurt er op btw-vlak bij de ontbinding van een samenwerkingsverband (vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid)?

7. BEROEPSGEHEIM

91. Wat valt onder het beroepsgeheim?

92. Kan ik mij in het kader van een onderzoek naar mijn eigen belastingplicht beroepen op mijn beroepsgeheim?

93. Moet ik bij de organisatie van mijn btw-administratie/boekhouding rekening houden met mijn beroepsgeheim?

94. Waar kan de btw-administratie mij controleren?

95. Heeft de btw-controleur vrije toegang tot mijn kantoor?

96. Heeft de btw-controleur ook vrije toegang tot mijn woning?
97. Kan de btw-administratie een onderzoek doen met het oog op het belasten van cliënten?
98. Kan ik de btw-controleur verplichten om de tussenkomst van de tuchtoverheid in te roepen van zodra ik mij in het geval van een fiscale controle beroep op mijn beroepsgeheim?

8. VRIJSTELLINGEN

99. In welke mate geldt er een vrijstelling voor onderwijs?
100. In welke mate geldt er een vrijstelling voor de diensten van een advocaat als schuldbemiddelaar, familiaal bemiddelaar, voorlopig bewindvoerder en voogd?
101. Is het uitoefenen van mandaten door advocaten belastbaar met btw?
102. In welke mate geldt een vrijstelling indien ik in tweedelijnsbijstand een vluchteling uit een niet-EU-lidstaat bijsta?
103. In welke mate geldt een vrijstelling indien ik een gedetineerde bijsta die al dan niet Belgisch rijksinwoner was vooraleer hij gedetineerd werd?
- 103.A Kan ik de vrijstelling voor advocatendiensten nog toepassen indien ik na 1 januari 2014 diensten in rekening breng die ik vóór die datum heb gepresteerd?

9. BIJZONDERE REGIMES

104. Hoe factureer ik mijn kosten en ereloon wanneer ik optreed als curator van een failliete vennootschap?
105. Hoe factureer ik mijn kosten en ereloon wanneer ik optreed als vereffenaar van een vennootschap?
106. Hoe werkt de facultatieve bijzondere regeling voor advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers?
107. Hoe werkt de franchiseregeling voor kleine ondernemingen?
108. Hoe ga ik voor btw-doeleinden te werk indien ik optreed als mandataris over een onbeheerde nalatenschap?

1. FACTURATIE EN BTW-AANGIFTE

---

1. Wie moet een btw-identificatie aanvragen? TL

Eenieder die in de uitoefening van een economische activiteit geregeld en zelfstandig diensten verstrekt, is van rechtswege btw-belastingplichtige en moet zich als dusdanig laten identificeren.

2. Hoe kan ik me identificeren voor btw-doeleinden? TL

*** Antwoord gewijzigd op 3 februari 2014 ***

Het document 604 A, verkrijgbaar op het bevoegd btw-controlekantoor of via www.myminf.be (ga naar "myminf zonder authenticatie" en klik op "Formulieren" "604" invullen bij identificatienummer) moet aan het btw-controlekantoor worden overgemaakt. Dit kan ook op elektronische wijze via tussenkomst van een ondernemingsloket.

De advocaten die al over een btw-nummer zouden beschikken (bijvoorbeeld door intracommunautaire verwervingen) dienen binnen een termijn van één maand met het document 604 B het btw-controlekantoor in te lichten dat ze voortaan indiener van periodieke btw-aangiften zijn. De wijziging dient uiterlijk op **31 januari** 2014 doorgegeven te worden. Het document 604 B is ook beschikbaar op voornoemde website (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 123).

3. Hoe weet ik welk btw-controlekantoor bevoegd is voor mijn advocatenkantoor? TL

Zie website http://fiscus.fgov.be/interfaofnl/identification_tva/inleiding.htm.

Advocaten die verbonden zijn aan een kantoor en ook een kantoor hebben op hun woonplaats, dienen zich aan te melden bij het kantoor van de woonplaats.

4. Hoe gebeurt de identificatie concreet? TL

*** Antwoord gewijzigd op 20 juni 2014 ***

De identificatie gebeurt door de activering als btw-nummer van het aan de advocaat toegekende ondernemingsnummer. U vindt alle informatie over het ondernemingsnummer via volgende link <http://www.advocaat.be/Page.aspx?genericid=108>.

Eens geactiveerd, dient het nummer steeds vermeld als 'BTW BE (nummer KBO)', of bij rechtspersonen gevolgd door de vermelding van de zetel van de rechtbank van het ambtsgebied waarbinnen de rechtspersoon haar zetel heeft. Bijvoorbeeld: BTW BE 0866.418.153 RPR Gent.

Verduidelijkende tabel wat betreft de BTW-identificatie bij normale btw-belaste advocatenprestaties (cf zonder rekening te houden met vrijgestelde activiteiten of bijzondere regelingen) - LDV & SV

	Btw-identificatie
Advocaat-natuurlijk persoon	Ja
Advocaat vennootschap -	Ja
Vennoot advocatenkantoor - natuurlijk persoon	Keuzestelsel
Vennoot advocatenkantoor - vennootschap	Keuzestelsel
Bestuurder advocatenkantoor - natuurlijk persoon	Nee (buiten btw)
Bestuurder advocatenkantoor - vennootschap	Keuzestelsel
Advocaat medewerker (natuurlijk persoon) -	Ja Optie bijzondere regeling
Advocaat-medewerker (vennootschap)	Ja Optie bijzondere regeling
Advocaat-stagiair (natuurlijk persoon)	Ja Optie bijzondere regeling
Advocaat-stagiair (vennootschap)	Ja Optie bijzondere regeling
Samenwerkingsverband zonder rechtspersoonlijkheid (al dan niet onder gemeenschappelijke naam)	Ja
Kostengroepering met gemeenschappelijke naam	Ja
Kostengroepering zonder gemeenschappelijke naam	Nee

5. Hoe verloopt de identificatie bij associaties? TL

Een associatie van vennootschappen die niet de vorm heeft van een handelsvennootschap zal als vereniging, als één belastingplichtige worden geregistreerd.

Dit is ook het geval in kostenassociaties, waar elke advocaat zijn eigen ereloon aanrekent. Elke advocaat zal dan een afzonderlijke belastingplichtige zijn. In vraag 83 wordt besproken welke mogelijkheden er bestaan om een btw-eenheid aan te gaan. De kostenassociatie zelf onder

gemeenschappelijke naam is ook een belastingplichtige. Zij factureert haar kosten aan de advocaten door met btw.

Als het advocatenkantoor daarentegen lid is van een kostengroepering zonder gemeenschappelijke naam, is de kostengroepering zelf als dusdanig geen belastingplichtige (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 7).

6. Wanneer en op basis van welke rechtsgrond moet ik verplicht factureren? TL

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Facturatie is verplicht overeenkomstig artikel 53 §2 Wbtw en artikel 1 §1 van het KB nr. 1:

- wanneer een dienst wordt verricht voor een btw-belastingplichtige of een niet-btw belastingplichtige rechtspersoon, ongeacht waar deze is gevestigd,
- telkens nadat een dienst werd verricht waarvoor geen voorschot werd betaald,
- telkens wanneer een provisie wordt gevraagd voor de gehele dienst of voor een deel ervan.

Zie vraag 44A voor provisies die de rol van waarborg vervullen in het licht van contentieux dossiers.

Zie vragen 53 en 55 in verband met de doorrekening van kosten en **voorgesloten kosten**.

De verplichting tot facturatie wordt vastgesteld door de bepaling van het tijdstip van opeisbaarheid (Zie ook Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 53 e.v.).

Zie vraag 8.

7. Wat is de relevantie van het opstellen van een correcte factuur in het kader van de btw? TL

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Het recht op btw-aftrek in hoofde van de cliënt is afhankelijk van het voorleggen van een conforme factuur.

Indien de dienstenleverancier (advocaat) een factuur uitreikt die niet aan de wettelijke verplichtingen voldoet, kan zijn cliënt, voor zover die btw-plichtig is, de aangerekende btw nadien niet aftrekken.

Hoewel niet-aftrekgerechtigde cliënten de btw niet kunnen aftrekken, is het sterk aan te bevelen om ook aan hen een btw-conforme factuur uit te reiken, dit o.m. omwille van de eenvormigheid en omdat de cliënt later aftrekgerechtigd kan worden waardoor deze dan alsnog de btw kan aftrekken mits het overleggen van een btw-conforme factuur.

Voor diensten verricht voor particulieren is er geen verplichting een factuur op te stellen (maar dit is aan te raden). Indien de advocaat er voor opteert een factuur op te stellen, dient deze conform te zijn met alle geldende voorschriften.

Daarnaast kunnen boetes worden opgelegd **wegens het niet opstellen van correcte facturen** (artikel 70, § 2 Wbtw, **KB nr. 41 en KB nr. 44**).

Er is evenwel rechtspraak van het Europees Hof voor Justitie die toelaat btw af te trekken, ook al voldoet de factuur niet aan alle wettelijke vereisten. Voorwaarde is wel dat de btw-heffing kan worden gecontroleerd.

8. Wanneer moet de factuur uitgereikt worden? TL

*** Antwoord gewijzigd op 20 juni 2014 ***

De factuur moet worden uitgereikt uiterlijk de vijftiende dag van de maand na die waarin de belasting opeisbaar is geworden volgens de artikelen 16, §§ 1 en 2, derde lid, 17, § 1, 22, § 1 en 22bis btw-wetboek (artikel 4, §1 KB nr.1).

De opeisbaarheid wordt uitgebreid beschreven in de recente circulaire van de btw-administratie (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 53 e.v.).

De wettelijke regel vanaf 1 januari 2013 is dat voor diensten het belastbaar feit plaatsvindt op het tijdstip waarop de dienst wordt verricht (artikel 22, § 1 Wbtw). De btw wordt verschuldigd op het tijdstip dat de dienst wordt verricht. Dit is als hij voltooid is of op het einde van het verrichten van de dienst, bijvoorbeeld op het einde van de juridische adviesverlening of begeleiding van een cliënt of op het einde van een gerechtelijke procedure.

Bij mondeling advies kan worden aangenomen dat de dienst is verricht (voltooid) op het ogenblik dat het wordt verstrekt aan de cliënt.

Bij schriftelijk advies kan worden aangenomen dat de dienst is verricht (voltooid) op het ogenblik dat het eindresultaat wordt gecommuniceerd aan de cliënt.

Bij een gerechtelijke procedure kan worden aangenomen dat de dienst is verricht (voltooid) wanneer de procedure definitief beëindigd is door een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest of wanneer een geschil wordt beëindigd door het sluiten van een dading.

Als ultiem tijdstip waarop de dienst is verricht (voltooid), wordt door de fiscale administratie het tijdstip van aanvang van de burgerrechtelijke verjaring van de aansprakelijkheid van de advocaat genomen.

Bij opeenvolgende diensten kan worden aangenomen dat deze zijn verricht (voltooid) bij het verstrijken van elke periode waarop de afrekening of betaling betrekking heeft.

Voormelde wettelijke regeling geldt voor B2B-diensten waarvoor factureringsplicht geldt.

Voor de aan de overheid gefactureerde handelingen waarvoor de factureringsplicht geldt, is de regeling in principe dezelfde als voor B2B-diensten. De btw-administratie aanvaardt evenwel dat de belasting slechts verschuldigd is op het tijdstip waarop de bevoegde overheid instemt met het bedrag van diens kosten en erelonen (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 71).

Voor B2C-diensten, is de belasting opeisbaar naarmate de incassering van de prijs.

Naar aanleiding van de wettelijke regeling inzake opeisbaarheid van de btw vanaf 1 januari 2013 heeft de btw-administratie een overgangsregeling uitgewerkt die liep van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2013 (Beslissing nr. E.T. 123.563 van 19 december 2012). Op vraag van de bedrijfswereld heeft de Minister van Financiën ingestemd met de verlenging van de beslissing nr. E.T. 123.563 van 19 december 2012 met één jaar tot en met 31 december 2014 (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 75).

Tijdens deze overgangperiode blijft het in omstandigheden waar factureringsplicht geldt mogelijk de uitreiking van de factuur, vooraleer de betaling of het belastbaar feit zich heeft voorgedaan, aan te merken als oorzaak van opeisbaarheid (door toepassing van de regels die van kracht waren tot en met 31 december 2012) (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 76.)

De bijzondere overgangsregeling, die werd ingevoerd voor advocatendiensten die op 31 december 2013 nog niet volledig waren verricht, liep af op 14 februari 2014 en is inmiddels zonder voorwerp.

9. Moet ik een verplicht uniform factuurmodel gebruiken? TL

Neen, iedere belastingplichtige bepaalt op welke wijze hij zijn factuur zal opmaken, voor zover uiteraard de factuur alle verplichte vermeldingen bevat (zie vraag 14).

10. In hoeveel exemplaren moet ik de factuur opstellen? TL

De factuur moet minstens in tweevoud worden opgesteld, namelijk een origineel (dat aan de medecontractant/cliënt moet worden uitgereikt) en een dubbel (dat u zelf moet bewaren).

11. Moet ik mijn facturen verplicht in een bepaalde taal opstellen? TL

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Voor btw gelden geen specifieke taalvereisten, doch de administratie kan, in het kader van een controle van de facturen, een vertaling in één van de nationale talen eisen (artikel 61, § 1, vierde lid Wbtw).

Bovendien gelden er niet-fiscale regels (**met name de taalwetgeving**) die wel degelijk invloed hebben op de taal waarin u een factuur moet opstellen.

12. Mag men elektronisch factureren? TL

Ja, het is voldoende dat de afnemer/cliënt impliciet akkoord is om de factuur elektronisch te ontvangen (artikel 1, § 13, 2° Wbtw en artikel 53, § 2, vierde lid Wbtw). Elektronische facturen

mogen tevens in een elektronisch formaat worden bewaard (artikel 60, § 6 Wbtw). Het is ten stelligste aan te raden om elektronische facturen in een zodanig formaat toe te sturen dat ze niet door de cliënt aangepast of gewijzigd kunnen worden, bijvoorbeeld in PDF-formaat.

13. Aan welke voorwaarden moet de elektronische factuur voldoen? TL

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

De authenticiteit van de herkomst, de integriteit en de leesbaarheid van de inhoud van facturen moeten worden gewaarborgd (artikel 60, § 5 Wbtw).

Elektronische facturen moeten op verzoek binnen een redelijke termijn in een voor mensen leesbare vorm op het scherm of via afdrukken kunnen worden voorgelegd.

Men moet ook kunnen aantonen dat de factuur overeenstemt met een werkelijke levering of dienst. Dit is mogelijk **via het gebruik van een geavanceerde of gekwalificeerde elektronische handtekening, via het gebruik van EDI of vergelijkbare technologie of meer algemeen** aan de hand van elke bedrijfscontrole die een betrouwbaar controlespoor aantoont tussen een factuur en een levering van een goed of een dienst (artikel 60, § 5, vierde lid Wbtw).

14. Welke vermeldingen moet ik in de factuur opnemen? TL

Artikel 5 van het Koninklijk Besluit nr. 1 somt alle vermeldingen op die verplicht moeten voorkomen op de factuur. Het gaat onder meer over:

- Datum en volgnummer;
- Naam van de advocaat of maatschappelijke benaming;
- De identificatie van de klant (medecontractant);
- Het adres en het btw-nummer van de dienstverrichter en van de medecontractant;
- De datum van het belastbaar feit;
- Omschrijving van de handeling;
- Voor elk tarief de maatstaf van heffing (dit is de basis waarop de btw berekend wordt, dus de prijs voor de geleverde diensten exclusief btw);
- Eenheidsprijs;
- Btw-tarief en aan btw verschuldigd bedrag (altijd afzonderlijk vermelden) (of in voorkomend geval "btw verlegd" of "vrijgesteld");
- Verwijzing naar de btw-wetgeving;
- Vermelding van het bestaan van meerdere facturen - voorschotfacturen;
- Bankrekeningnummer.

(Zie ook Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 130).

14.A Mag ik als advocaat-natuurlijk persoon mijn kantooradres op mijn facturen vermelden i.p.v. mijn privéadres? TL & SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

U kan uw kantooradres op de facturen vermelden in plaats van uw privéadres. U dient er uiteraard wel voor te zorgen dat het btw-identificatienummer en de officiële benaming, zoals deze voorkomen in de bestanden van de btw-administratie, correct vermeld worden op de factuur.

Let wel, het privéadres (domicilieadres) van advocaat-natuurlijke personen bepaalt het bevoegd btw-controlekantoor.

15. Waarom en op welke wijze moet ik het volgnummer op de factuur aanbrengen? TL

Het volgnummer waaronder facturen in het boek voor uitgaande facturen van de advocaat worden ingeschreven stelt de administratie in staat de handeling te lokaliseren (artikel 5, §1, 1° KB nr. 1).

Dit nummer moet op alle exemplaren van eenzelfde factuur voorkomen. Het mag met de hand zijn aangebracht of voorgedrukt. Indien een factuur met voorgedrukte nummering ongebruikt blijft of waardeloos is, moet een vermelding daarvan gebeuren op de plaats waar deze factuur anders in het boek der uitgaande facturen zou voorkomen.

De administratie staat onder bepaalde voorwaarden toe dat de belastingplichtige tegelijk voor uitgaande facturen verscheidene boeken houdt, met elk een eigen bestemming. In dergelijk geval moet aan het nummer van de factuur een kenteken worden toegevoegd, bijvoorbeeld een letter die het factuurboek waarin de factuur is ingeschreven identificeert. U kunt hiervan bijvoorbeeld gebruik maken indien u uw beroepsmatige cliënten zou willen scheiden van uw particuliere cliënten, doch dit is absoluut geen verplichting.

Het steeds respecteren van een chronologische logica is van belang en voorkomt onaangename verwijten van schriftvervalsing, anti-datering en dergelijke.

Hoe u de facturen nummert, speelt geen rol. U kan dit bijvoorbeeld per jaar doen. Het moet wel een doorlopende nummering zijn.

16. Op welke wijze moet ik mijn naam of maatschappelijke benaming op de factuur aanbrengen? TL

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

De aanduiding van de partijen moet gebeuren volgens de naam en voornaam voor een natuurlijke persoon of de maatschappelijke of statutaire benaming voor een rechtspersoon. **In principe stemt dit overeen met de naam van de advocaat of het kantoor zoals dit werd opgegeven in het formulier 604A ter toekenning van het btw-nummer.**

Het gebruik van een benaming zonder juridische waarde, zoals een firmanaam (uithangbord), moet worden vermeden.

Ook het (maatschappelijk) adres (straat, nummer, gemeente) en het btw-identificatienummer van de partijen (advocaat en cliënt, indien deze laatste over een btw-identificatienummer beschikt) moet worden vermeld. Het is dus van belang dat u aan al uw cliënten vraagt of zij over een btw-identificatienummer beschikken.

17. Welk btw-identificatienummer moet de opvolger van een overleden advocaat op de factuur vermelden? TL

In geval van overlijden van een natuurlijke persoon (advocaat) kan het btw-identificatienummer niet verder door de opvolger worden gebruikt. De opvolger moet de activiteit verderzetten onder een eigen btw-identificatienummer.

Indien de overleden advocaat zijn activiteit uitoefende onder de vorm van een rechtspersoon, kan de vennootschap doorgaans wél worden verdergezet en hetzelfde btw-identificatienummer blijven gebruiken (cfr. notarissen, beslissing btw nr. E.T. 121.923 d.d. 3 april 2012). Dit zou slechts anders zijn indien de statuten van de vennootschap dermate *intuitu personae* zijn dat het overlijden van één van de vennoten automatisch tot de ontbinding van de vennootschap leidt, doch dit komt in de praktijk zelden voor.

18. Welke gegevens van mijn cliënt moet ik opnemen in de factuur en wat zijn de sancties? TL

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

U moet de naam of de maatschappelijke benaming, het adres en, in voorkomend geval, het btw-identificatienummer van uw medecontractant (cliënt) in de factuur opnemen. U kunt het btw-identificatienummer van de medecontractant controleren:

- Via de VIES-toepassing op Europees niveau
(http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/vieshome.do?selectedLanguage=EN);
- Via de KBO-toepassing op Belgisch niveau
(<http://kbopub.economie.fgov.be/kbopub/zoekwoordenform.html?lang=nl>).

Bij facturatie aan een buitenlandse cliënt die in een andere EU-lidstaat is gevestigd is de verificatie van het btw-nummer cruciaal om een juiste factuur op te stellen (zonder BTW, zie vraag 50).

Noot: voor facturatie aan cliënten buiten de EU dient in principe geen verificatie te gebeuren van het niet-EU btw-nummer. U dient er wel zeker van te zijn dat uw cliënt effectief buiten de EU is gedomicilieerd of gevestigd om te bepalen of er al dan niet btw dient aangerekend te worden (zie vraag 50).

Het verdient aanbeveling om bij nieuwe klanten steeds deze controle door te voeren alvorens een factuur uit te reiken.

Uit onjuiste vermeldingen kunnen niet-aftrekbaarheid van de btw en boetes voortvloeien. Daarom is het belangrijk dat u de door de medecontractant verschaft informatie verifieert.

19. Wie moet ik als cliënt beschouwen? TL

Antwoord gewijzigd op 14 augustus 2014

U dient geval per geval de juiste afweging te maken om te bepalen wie er vanuit btw-oogpunt beschouwd moet worden als uw cliënt. De globale beslissing geeft een aantal verduidelijkingen die betrekking hebben op de verzekeringssector, de financiële sector en de juridische eerstelijnsbijstand. Hieruit kunnen een aantal bruikbare aanknopingspunten worden afgeleid:

- Wiens belangen verdedigt u? Wie betaalt uw ereloon?
- Wie heeft u aangesteld?
- Met wie heeft u een contractuele relatie?
- Ten aanzien van wie moet u de antiwitwaswetgeving naleven?
- Wie bepaalt de inhoud van uw opdracht?
- Ten voordele van welke partij moet u het beroepsgeheim naleven?
- Wat gebeurt er met de erelonen als de contracterende partij failliet gaat?
- Wie kan er de erelonen betwisten?
- Welke positie dient u in te nemen bij een belangenconflict?

Een globale beoordeling van de hierboven staande elementen zou u in staat moeten stellen om te bepalen wie u als cliënt dient te beschouwen.

19.A Hoe factureer ik in het geval dat mijn kosten en ereloon geheel of gedeeltelijk door een rechtsbijstands- of aansprakelijkheidsverzekeraar betaald wordt? TL & SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

In geval van tussenkomst van een rechtsbijstandsverzekeraar is de medecontractant van de advocaat de verzekerde en niet de verzekeraar.

In bepaalde gevallen kan de rechtspersoon die de rechtsbijstandsverzekering afsluit ten voordele van de bestuurders of personeelsleden als medecontractant van de advocaat worden aangemerkt. Dit zal voornamelijk het geval zijn wanneer de rechtsverhouding is aangegaan tussen de advocaat en de rechtspersoon en het initiatief met betrekking tot de verleende advocatendiensten uitgaat van deze rechtspersoon.

In het geval van een tussenkomst van een verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid dringt een onderscheid zich op al naargelang de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid de leiding van het geschil op zich neemt. In het geval de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid de leiding op zich neemt, en er geen belangenconflict bestaat tussen partijen van het geschil, is de medecontractant van de advocaat in dit specifieke geval de verzekeringsmaatschappij die de advocaat heeft aangesteld en niet de verzekerde. In het

geval de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid en de verzekerde een belangconflict hebben, dan is de medecontractant van de advocaat in principe de partij die hem heeft aangesteld, hetzij de verzekerde, hetzij de verzekeraar (Zie ook Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 138). Als de verzekeraar burgerlijke aansprakelijkheid weigert dekking te verlenen, dan is de medecontractant van de advocaat altijd de verzekerde.

In het geval van een beroepsaansprakelijkheidsverzekeraar aanvaardt de fiscale administratie in bepaalde gevallen dat de verzekerde dient te worden beschouwd als medecontractant van de advocaat. Men moet immers een globale beoordeling maken van de concrete feiten die aan het geschil ten grondslag liggen om te bepalen wie de cliënt van de advocaat is. Wanneer zou blijken dat de advocatendiensten voornamelijk worden verstrekt om te voorkomen dat de verzekerde aansprakelijk zou worden gesteld en financiële schade en reputatieschade zou oplopen, dan kan dit een doorslaggevend element zijn in de beoordeling. Daarnaast is ook in deze situatie van belang na te gaan welke partij het initiatief neemt, namelijk wie de advocaat aanstuurt.

19.B Wie beschouw ik als afnemer van mijn diensten indien ik in bancaire en financiële transacties optreed op verzoek van een bank of financiële instelling die op haar beurt optreedt voor een onderneming met recht op aftrek?

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

Bij financiële transacties waarbij u optreedt als counsel bij het afsluiten van een overeenkomst tussen drie partijen (advocaat, bank en cliënt van de bank), kan zowel de bank als de cliënt van de bank uw medecontractant uitmaken. U dient wederom op basis van een globale beoordeling na te gaan welke van beide partijen u dient te beschouwen als medecontractant.

Wij verwijzen naar het antwoord op vraag 19 voor een opsomming van criteria die u in aanmerking kan nemen bij deze beoordeling. Specifiek voor advocatendiensten verricht in de financiële en bancaire sector kunnen daarenboven ook volgende criteria in aanmerking worden genomen:

- In welke mate komt de cliënt van de bank tussen in de aanduiding van het advocatenkantoor?
- In welke mate overlegt de cliënt van de bank met de bank over de toewijzing van het werk, over de inhoud van de opdracht en over de honoraria van de advocaat?
- Welke afspraken zijn er tussen de bank en de cliënt van de bank gemaakt inzake het ten laste nemen van de honoraria van de advocaat?

In geval van een meerpartijenovereenkomst tussen advocaat, financiële instelling en cliënt van de financiële instelling m.b.t. een financieringsoperatie of een financiële transactie is het voorgaande niet altijd gemakkelijk te bepalen. Als de cliënt van de bank die is verwickeld in een dergelijke financiële transactie of financieringsoperatie, gedurende deze operatie een economisch belang heeft of krijgt, zal de fiscale administratie aanvaarden dat de cliënt van de bank als economisch reële afnemer van de dienstprestatie van de advocaat, op het gebied van de btw wordt beschouwd als medecontractant van de advocaat.

Wij merken nog op dat de btw-positie van de afnemer (recht op btw-af trek of niet) geen criterium mag zijn bij de beoordeling van wie u als medecontractant zal beschouwen. Een louter artificiële facturatie die geen verband houdt met de economische realiteit en tot wezenlijk doel heeft om een belastingvoordeel te verkrijgen (recht op btw-af trek genereren bij de cliënt en btw-kost vermijden bij de financiële instelling), vormt btw-misbruik. Dit kan leiden tot btw-navorderingen, met boetes en interesten.

19.C Wie is mijn medecontractant voor diensten verricht in de eerstelijnsbijstand? TL & SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

Bij juridische eerstelijnsbijstand is de desbetreffende organiserende Commissie voor Juridische Bijstand (CJB) uw medecontractant (niet de rechtzoekende). Deze prestaties zijn onderworpen aan het nultarief. Dit betekent dat u geen btw hoeft aan te rekenen op uw factuur aan de organiserende CJB zonder dat daarbij uw recht op btw-af trek hierdoor wordt beïnvloed.

Volledigheidshalve merken wij nog op dat de medecontractant van de advocaat voor Salduz-dienstprestaties en voor advocatendiensten verricht in het kader van de juridische tweedelijnsbijstand de verhoorde, respectievelijk de rechtzoekende is.

Voor meer informatie betreffende de vergoedingen ontvangen voor deelname aan de eerstelijnsbijstand, zie vraag 57 A.

20. Wie moet ik op de factuur vermelden ingeval er meerdere medecontractanten zijn? TL

Indien er meerdere medecontractanten zijn, kan voor elk apart een factuur ten beloop van het door elke afzonderlijke medecontract verschuldigde bedrag worden opgemaakt. Indien slechts één factuur wordt opgesteld, moeten van alle medecontracten de naam of de maatschappelijke benaming, het adres en het btw-identificatienummer op de factuur worden vermeld.

In het geval waarin de advocaat de factuur moet opmaken op naam van de medecontractant, maar het ereloon wordt voldaan door een derde partij, spreekt het voor zich dat de advocaat de factuur rechtstreeks kan doen toekomen aan de derde partij (derde betaler), zoals bijvoorbeeld een verzekeringsmaatschappij (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 142).

21. Zijn de op de factuur vermelde schuldenaars hoofdelijk gehouden tot betaling? TL

Wanneer verschillende schuldenaars op de factuur worden vermeld, zullen die, tenzij contractueel anders bedongen, niet hoofdelijk tot betaling van de factuur gehouden zijn.

22. Wat zijn de risico's voor de medecontractant in geval hij op de factuur onjuist werd geïdentificeerd? TL

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Bij onjuiste vermelding van de identiteit of het adres van partijen, **kan de medecontractant de btw op de factuur niet in aftrek brengen.** Dit kan leiden tot btw-navorderingen bij de medecontractant, met boetes en interesten.

In beginsel kan de medecontractant ook hoofdelijk gehouden zijn tot voldoening van de btw in de factuur een onjuiste vermelding bevat m.b.t. de identiteit of het adres van de partijen (artikel 51,bis § 1 W.btw). Deze hoofdelijke aansprakelijkheid speelt niet indien de medecontractant de identiteit van zijn advocaat aantoont en bewijst dat de btw op de factuur werd betaald.

23. Op welke wijze moet ik de aard van de handeling op de factuur omschrijven? TL

Moeten worden vermeld: de gegevens die nodig zijn om de handeling te determineren en om het tarief van de verschuldigde belasting vast te stellen, inzonderheid de gebruikelijke benaming van de geleverde goederen en van de verstrekte diensten, hun hoeveelheid alsook het voorwerp van de diensten.

De btw-administratie aanvaardt dat de omschrijving beperkt blijft tot de vermelding dat het om diensten van advocaten gaat, gevolgd door de vermelding dat de handeling kadert in de professionele of privé-activiteiten van de cliënt.

Bovendien moet de omvang van de door de advocaat verrichte prestatie kunnen beoordeeld worden. Doorgaans wordt de prijs contractueel bepaald, maar deze kan eventueel ook eenzijdig zijn vastgesteld door de advocaat. Diverse methoden van berekening kunnen bij het bepalen van erelonen gehanteerd worden. Het kan onder meer gaan om een uurtarief, om een forfait, om een jaarcontract of om een percentage in functie van het belang van de zaak. Indien de prijs per uur wordt berekend, moeten het aantal uren en de prijs per uur vermeld worden. Als een forfaitaire prijs per item wordt gevraagd, dienen de diverse items met hun afzonderlijke prijs vermeld te worden.

De factuur moet de weerspiegeling zijn van wat effectief wordt aangerekend aan de cliënt. Indien er om één of andere reden een hogere of lagere prijs wordt aangerekend dan er initieel was overeengekomen, dient deze prijs op de factuur voor te komen. Er wordt bijvoorbeeld een lagere prijs aangerekend als de financiële draagkracht van de cliënt zeer beperkt is (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 144).

Als de factuur op zich onvoldoende gegevens bevat maar een bijlage de vereiste gegevens aanvult, maakt deze bijlage een integrerend bestanddeel uit van de factuur en vormt ze er één geheel mee. De factuur dient te verwijzen naar deze bijlage.

24. Hoe moet ik, zonder schending van het beroepsgeheim, de aard van de handeling concreet op de factuur vermelden? TL

Antwoord gewijzigd op 14 augustus 2014

De aard van de handeling moet concreet omschreven worden. Een algemene mededeling "prestaties als advocaat" volstaat niet.

De btw-administratie aanvaardt dat de omschrijving beperkt blijft tot de vermelding dat het om diensten van advocaten gaat gevolgd door de vermelding dat de handeling kadert in de professionele of privé-activiteiten van de cliënt (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 144).

Als de omschrijving op de factuur voldoende is om het recht op aftrek bij de klant te controleren en de verrichte handelingen bij de advocaat te controleren, dan maken bijkomende documenten verzonden naar de cliënt (zoals bijvoorbeeld time sheets of verdere details over de verrichte handelingen) geen deel uit van de factuur (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 146).

Een correcte vermelding van de aard van de handeling van de advocaat en de gegevens ter berekening van het aangerekende ereloon is met andere woorden van groot belang in het licht van de problematiek van het beroepsgeheim en de beoordeling van de vraag welke documenten in de boekhouding door de btw-administratie kunnen worden ingezien.

Voor verdere verduidelijking betreffende het beroepsgeheim en de organisatie van de btw-administratie/boekhouding van de advocaat, zie vraag 93.

25. Wat doe ik met sommen die ik voor de cliënt heb voorgeschoten? TL

Voorschotten (griffierechten, rolrechten, gerechtsdeurwaarderskosten, expeditie van vonnis of arrest, enzovoort) waar geen btw over is verschuldigd, mag u toch op de factuur vermelden, maar zonder er btw over aan te rekenen. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld voor expertisekosten. U mag ze ook afzonderlijk aan uw cliënt aanrekenen.

Om de zaken boekhoudkundig simpel te houden, laat u dergelijke kosten best rechtstreeks door uw cliënt betalen.

Wanneer u de kosten (daaronder begrepen het ereloon) van de gerechtsdeurwaarder doorrekent aan uw cliënt, moet u de originele factuur van de gerechtsdeurwaarder bij uw factuur voegen, zodat de cliënt desgevallend de aangerekende btw kan recupereren. U bewaart een kopie voor uw eigen boekhouding.

Zie ook vraag 55.

26. Op welke wijze kan ik de eenheidsprijs bepalen en hoe moet ik deze in de factuur opnemen? TL

De factuur moet voor elk btw-tarief of elke vrijstelling de eenheidsprijs, exclusief btw, vermelden (artikel 5, §1, 8° KB nr. 1). Dit is in principe het uurtarief of het forfait dat per aanleg door de advocaat wordt aangerekend.

27. Mag ik op de factuur een bedrag inclusief btw vermelden? TL

In principe moet u op de factuur altijd zowel het tarief van de verschuldigde belasting (thans 21%) en het totaalbedrag van de verschuldigde belasting vermelden.

Slechts wanneer de medecontractant (cliënt) een particulier is, die de dienst niet bestemt voor de uitoefening van een beroepswerkzaamheid, mag de advocaat zich beperken tot het vermelden van de prijs, inclusief btw en het toepasselijke btw-tarief, aangevuld met de volgende vermelding: *“Verrichting met een particulier. Prijs gefactureerd inclusief btw. Aanschrijving van 29 juli 1971, nr. 119”*.

Zie ook vragen 44 en 58.

28. Wat moet ik doen wanneer het origineel van de factuur verloren is gegaan? TL

Enkel het origineel exemplaar van de factuur kan dienen voor het uitoefenen van het recht op aftrek. Op andere exemplaren zal u steeds moeten vermelden dat het een “dubbel” of een “duplicaat” betreft.

Bij verlies van de originele factuur mag de leverancier (u dus) ze vervangen door een in alle opzichten met het oorspronkelijke stuk overeenstemmend dubbel (ook wat de datum betreft), aangevuld met de vermelding *“Dubbel uitgereikt op vraag van de klant ter vervanging van de verloren of teloor gegane originele factuur”*, gedagtekend met de datum waarop het dubbel wordt uitgereikt. Dit dubbel kan alsdan, onder bepaalde voorwaarden, dienen voor het uitoefenen van het recht op aftrek. (Aanschrijving nr. 10 d.d. 9 augustus 1974).

29. Hoe moet ik verbeteringen aan de factuur doorvoeren? TL

Als btw-plichtig advocaat moet u een verbeterend stuk uitreiken, wanneer de factuur, na de uitreiking ervan, verbeterd moet worden. Dergelijk verbeterend document wordt doorgaans een “creditnota” genoemd.

Zie ook vragen 42.A, 42.B en 42.C.

30. Wat is de wisselwerking tussen mijn aangifteverplichting en de verbetering van de factuur? TL

De administratie aanvaardt dat wanneer de vergissing in de oorspronkelijke factuur tot gevolg heeft dat de handeling, geheel of gedeeltelijk, in een ander rooster van Kader II (uitgaande handelingen: roosters 00 tot en met 47) van de periodieke aangifte moet worden opgenomen, de dienstverrichter (u dus) de factuur volledig annuleert door middel van een creditnota en tegelijkertijd aan de medecontractant een nieuwe factuur uitreikt.

Wanneer een factuur een fout bevat die geen impact heeft op de maatstaf van heffing of op de verschuldigde btw, moet er een onderscheid worden gemaakt tussen volgende situaties:

- a) de gemaakte vergissing geeft geen aanleiding tot opname van de bedoelde handeling in een ander rooster van Kader II van de periodieke aangifte: de uitreiker van de oorspronkelijke factuur moet deze verbeteren door middel van een enkel stuk. Het verbeterend stuk beperkt zich tot het verbeteren of vervolledigen van de foutieve of ontbrekende vermeldingen op deze factuur;
- b) de gemaakte vergissing geeft wel aanleiding tot opname van de bedoelde handeling in een ander rooster van Kader II van de periodieke aangifte: de uitreiker van de oorspronkelijke factuur heeft dan de keuze:

(a) hetzij enkel een verbeterend stuk, dat zich beperkt tot het verbeteren of vervolledigen van de foutieve of ontbrekende vermeldingen op deze factuur, uitreiken;

(b) hetzij een creditnota, die de oorspronkelijke factuur volledig annuleert, uitreiken en tegelijkertijd een nieuwe factuur uitreiken.

Zie vragen 42A, 42B, 42C.

31. Wat zijn de boekhoudkundige implicaties van de btw-plicht voor mij? TL

Als btw-plichtige eenmanszaak moet u minimaal een boek voor inkomende facturen en een boek voor uitgaande facturen houden.

Bovendien moeten de handelingen waarvoor u niet verplicht bent een factuur uit te reiken en waarvoor u geen factuur heeft uitgereikt, worden ingeschreven in een dagboek van ontvangsten (artikel 14, § 2, koninklijk besluit nr. 1).

De inschrijvingen in het dagboek moeten gesteund zijn op verantwoordingsstukken die gedateerd zijn en waarvan een origineel exemplaar of een dubbel dient te worden bewaard (artikel 15, § 2, van het Koninklijk Besluit nr. 1). De ontvangstbewijzen die de advocaten moeten uitreiken door de wetgeving op het gebied van de inkomstenbelastingen voor handelingen met particulieren, worden beschouwd als de verantwoordingsstukken die moeten worden opgemaakt voor de btw-wetgeving. Het dagboek mag ofwel op papier ofwel op digitale wijze gehouden worden (Beslissing nr. E.T. 112.577 van 8 november 2007) (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 155).

Er is geen enkele wettelijke verplichting om een boekhouder of accountant aan te stellen om de btw-formaliteiten voor of namens u te verrichten. Het is absoluut niet onoverkomelijk om dit zelf (al dan niet met behulp van een administratieve kracht) correct te doen.

Een vennootschap moet zich schikken naar de wetgeving in verband met de boekhouding en moet in de regel een volledige (dubbele) boekhouding voeren.

Zie ook vraag 31.A.

31.A Hoe moet ik een aangepaste boekhouding organiseren? GS

*** Antwoord gewijzigd op 20 juni 2014 ***

De boekhouding is een essentieel onderdeel dat de controle van de verschuldigde en aftrekbare btw moet mogelijk maken en dat ook de nodige gegevens bevat om de listings en andere informatie te kunnen verstrekken. Het KB nr. 1 bevat dan ook een aanzienlijk aantal artikels met betrekking tot de boekhoudverplichtingen.

Elke belastingplichtige is vrij zijn boekhouding te organiseren zoals hij wil, op voorwaarde dat ze voldoet aan de eisen van de fiscale wetgeving. De belastingplichtigen moeten een aan de omvang van hun activiteiten aangepaste boekhouding voeren om de btw te kunnen toepassen en controleren. De boekhouding moet minstens de volgende boeken omvatten: een boek voor inkomende facturen, een boek voor uitgaande facturen, een dagboek van ontvangsten per bedrijfszetel en in voorkomend geval, een centralisatieboek (indien meerdere bedrijfszetels). Ook de verplichtingen die worden opgelegd door de boekhoudwetgeving en het WIB mogen niet uit het oog worden verloren. Tenslotte vermelden we dat een boekhouding als voldoende kan beschouwd worden op fiscaal vlak, zelfs als ze niet strikt voldoet aan de eisen van de boekhoudtechniek. Een boekhouding kan aanvaard worden als de boekingen gestaafd zijn met bewijsstukken en als het geheel kan beschouwd worden als voldoende controleerbaar, oprecht en correct voor de toepassing van de btw. Bijgevolg zal de administratie geen boekhouding verwerpen die enkel vormgebreken vertoont die geen invloed hebben op het bepalen van de juiste omzet van de belastingplichtige.

De inschrijvingen in de boeken moeten de bedragen vermelden die in de btw-aangiften moeten worden opgenomen, en alle inschrijvingen moeten gestaafd worden door rechtvaardigingsstukken. Verder vereist de btw-wetgeving nog het houden van een tabel van de bedrijfsmiddelen, het houden van klantenrekeningen en het bijhouden van een teruggaafregister. Deze tabellen en registers mogen echter ook worden geïntegreerd in de boekhouding, op voorwaarde dat de gevraagde informatie maar voldoende controleerbaar is voor de administratie.

Uiteraard kan gebruik worden gemaakt van boekhoudsoftware die op de markt verkrijgbaar is, maar dit is geen verplichting. Een voorbeeld van een inkomend en uitgaand factuurboek vindt u als bijlagen, maar u kan ook een Excel sheet gebruiken. Merk nog op dat het dagboek van ontvangsten en het centralisatieboek niet op losse bladen mogen worden gehouden.

De inschrijvingen met betrekking tot de boekhouding moeten gesteund zijn op verantwoordingsstukken die gedateerd zijn en waarvan, naargelang het geval, een origineel exemplaar of een dubbel dient te worden bewaard. De inschrijvingen in de factuurboeken moeten zonder uitstel, in volgorde van de data en zonder enig wit vlak noch leemte worden verricht en in geval van

verbetering moet de oorspronkelijke inschrijving leesbaar blijven. Bovendien worden de totalen van elk blad bovenaan op het volgend blad overgedragen.

- Inkomend factuurboek:

Moet minstens volgende vermeldingen bevatten:

- 1° het volgnummer dat de belastingplichtige toekent aan de factuur of aan het inkomend stuk;
- 2° de datum van de factuur of van het stuk;
- 3° de naam of de maatschappelijke benaming van de leverancier of de dienstverrichter;
- 4° per factuur of per stuk en, indien nodig per tarief de maatstaf van heffing en het bedrag van de overeenkomstige belasting;
- 5° de prijs van de handeling wanneer deze niet belastbaar is;
- 6° een uitsplitsing met het oog op het invullen van de btw-aangifte evenals op het einde van elke aangifteperiode, per rooster van de aangifte, het totaalbedrag van de periode.

- Uitgaand factuurboek:

Moet minstens volgende vermeldingen bevatten:

- 1° het volgnummer dat de belastingplichtige toekent aan de factuur of aan het uitgaande stuk;
- 2° de datum van de factuur of van het stuk;
- 3° de naam of de maatschappelijke benaming van de klant;
- 4° per factuur of per stuk en, indien nodig per tarief, de maatstaf van heffing en het bedrag van de overeenkomstige belasting;
- 5° de prijs van de handeling wanneer deze niet belastbaar is;
- 6° een uitsplitsing met het oog op het invullen van de btw-aangifte evenals op het einde van elke aangifteperiode per rooster van de aangifte, het totaalbedrag van de periode.

- Dagboek van ontvangsten:

Dit dagboek dient om (per bedrijfszetel) het totaal van de ontvangsten in te schrijven met betrekking tot de handelingen, waarvoor geen factuur moet worden uitgereikt en tevens niet werd uitgereikt.

Indien u over meerdere bedrijfszetels beschikt, moet bovendien een centralisatieboek worden bijgehouden waarin op het einde van elke aangifteperiode, per tarief, het totaalbedrag van de ontvangsten van dat tijdvak worden gecentraliseerd en die werden ingeschreven in de verschillende dagboeken van ontvangst.

Het dagboek van ontvangsten en het centralisatieboek mogen niet op losse bladen worden gehouden. Het dagboek van ontvangsten dient de handelingen op te nemen verricht tijdens een periode van twaalf maanden. De inschrijvingen in het dagboek van ontvangsten moeten dagelijks worden gedaan voor het totaal der ontvangsten van die dag (uitgesplitst per btw-tarief).

Het dagboek van ontvangsten en de verantwoordingsstukken die erop betrekking hebben, dienen zich op die bedrijfszetel te bevinden tot het verstrijken van de derde maand volgend op die waarin het dagboek werd afgesloten. Er kan ook gebruik worden gemaakt van een digitaal systeem.

- Tabel van bedrijfsmiddelen:

Om, met het oog op een eventuele herziening van de aftrek, de bedrijfsmiddelen te kunnen volgen gedurende, naargelang het geval, de vijfjarige of tienjarige herzieningsperiode, moet de belastingplichtige een tabel van de bedrijfsmiddelen houden. De tabel van de bedrijfsmiddelen is aan geen enkele bijzondere vormvoorwaarde onderworpen. U hoeft zelfs geen afzonderlijke tabel van de bedrijfsmiddelen te houden indien al de nodige elementen voor een eventuele herziening teruggevonden kunnen worden in andere tabellen of registers (b.v. in de afschrijvingstabellen gehouden inzake inkomstenbelasting of zelfs in een aparte kolom van het boek voor inkomende facturen).

- Klantenrekeningen:

De belastingplichtige moet klantenrekeningen houden om te kunnen voldoen aan de verplichting van indiening van de jaarlijkse klantenlijsting en de periodieke intracommunautaire opgave. Desnoods volstaat het dat u per klant een bijkomend dubbel bijhoudt van alle facturen en stukken die werden uitgereikt.

De klantenrekeningen zijn aan geen enkele bijzondere vormvoorwaarde onderworpen. Ze moeten echter op een zodanige manier worden gehouden dat de belastingplichtige in staat is de gegevens te verzamelen die nodig zijn voor het opmaken van de bedoelde listings.

Deze klantenrekeningen moeten voor elke klant, de volgende gegevens bevatten:

- de naam en het adres;
- het btw-identificatienummer;
- het bedrag, exclusief belasting, van de handelingen die werden gefactureerd;
- in voorkomend geval, het bedrag van de in rekening gebrachte belasting;
- het bedrag van de uitgereikte creditnota's;
- in voorkomend geval, het bedrag van de btw met betrekking tot de uitgereikte creditnota's.

- Boekhoudkundige verplichtingen voor Directe Belastingen (advocaten die hun beroep als fysiek persoon uitoefenen en onderworpen zijn aan de Personenbelasting)

Daarvoor moet u, zoals voorheen, de ontvangsten in geld of via bankkaart registreren in een ontvangstbewijsboekje en moet u alle ontvangsten en uitgaven registreren in een dagboek. De vorm van de ontvangstbewijsboekjes en het dagboek van ontvangsten en uitgaven wordt aangepast aan de btw-plicht.

Indien u voor het houden van de boekhouding gebruik maakt van het dagboek (artikel 320 WIB) is dit dagboek voor btw-doeleinden voldoende als inkomend factuurboek en als dagboek van ontvangsten, maar moet u daarnaast, om te voldoen aan de btw-vereisten, ook nog een boek voor uitgaande facturen houden.

- Overgangsmaatregel

Tot en met 31 maart 2014 mag u uw verrichtingen bovendien bijhouden op de volgende losse bladen in plaats van in een gebonden dagboek:

Voorblad dagboek (Zie <http://privaat.advocaat.be/Documenten/OVB/Dagboek%20schutblad.pdf>)

Dagboek ontvangsten (Zie <http://privaat.advocaat.be/Documenten/OVB/2013-12-20-dagboek%20DB-advocaten-ontvangsten.docx>)

Dagboek uitgaven (Zie <http://privaat.advocaat.be/Documenten/OVB/2013-12-20-dagboek%20DB%20-advocaten-uitgaven.docx>)

- Erkende drukkers

Sedert begin 2014 kan u nieuwe ontvangstbewijsboekjes en dagboeken bestellen bij de erkende drukkers. Dagboeken kan u ook bij bepaalde drukkers uit de privésector aankopen.

Zie omtrent de overgangsregeling: <http://privaat.advocaat.be/Documenten/OVB/2013-12-20-advocaten-boekhouding%20DB-nota.pdf>

32. Wat is in het kader van de btw de bewaartermijn voor boeken en stukken? TL

Er geldt een zevenjarige bewaartermijn. Stukken met betrekking tot investeringen in onroerende goederen moeten 15 jaar worden bijgehouden.

33. Wanneer moet ik mijn btw-aangifte doen? TL

In principe moet elke btw-plichtige maandelijks een aangifte doen. Deze aangifte moet ten laatste de 20ste dag van de kalendermaand, volgend op de betrokken maand, worden ingediend.

De belastingplichtige kan opteren voor een kwartaalaangifte wanneer zijn jaarlijkse omzet niet meer bedraagt dan 2.500.000,00 EUR (exclusief btw) en wanneer hij voor de maanden waarin hij geen aangifte indient een voorschot betaalt dat overeenkomt met een derde van de belasting die verschuldigd was in het voorgaande kalenderkwartaal.

Zie vraag 39A

34. Wanneer moet ik de belasting voldoen? TL & GS

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

De betaling van de btw moet gebeuren binnen dezelfde termijn als die waarbinnen de aangifte moet worden gedaan.

Btw uit de aangifte van het 3de kwartaal 2014 moet vóór 20 oktober 2014 worden betaald. Indien te laat wordt betaald, wordt in principe van bij de eerste dag van overschrijding nalatigheidsinterest aangerekend ad 0,8% per maand.

Voor de btw-aangifte van de maanden juli en augustus en het 2de kwartaal past de fiscale administratie in de regel de zogenaamde “zomerregeling” toe (zie vraag 42.G). Het dient benadrukt dat dit uitstel slechts van toepassing is voor het indienen van de aangiften en niet geldt voor de betaling van de verschuldigde btw.

Eindigt uw btw-aangifte met een btw-tegoed van de schatkist dan wordt dit tegoed u terugbetaald indien u het desbetreffende vakje in de btw-aangifte hebt aangekruist in vele gevallen nadat eerst een beperkte controle werd uitgevoerd. Tegoeven worden slechts per kwartaal terugbetaald als ze een bepaald minimum bedrag bereiken. De fiscus betaalt u geen interesten indien u het tegoed niet terugvraagt.

Bij een kwartaalaangifte moet het voorschot betaald worden ten laatste de 20ste dag van de tweede of derde maand van het kalenderkwartaal. Het btw-saldo moet gestort worden binnen de termijn waarin de kwartaalaangifte moet worden ingediend.

Let wel, de btw die u moet voldoen, zal zelden of nooit gelijk zijn aan de btw die u aan uw cliënten in rekening heeft gebracht, aangezien u van de door u verschuldigde btw (op de uitgaande facturen aan cliënten) de btw mag aftrekken die u in rekening is gebracht door uw leveranciers. Zie vragen 59 en volgende.

Merken we tot slot nog op dat het laattijdig betalen steeds aanleiding geeft tot nalatigheidsinteresten die 0,8% per maand bedragen en dat het niet betalen van de verschuldigde btw aanleiding geeft tot boetes en het bijhouden van een “Bijzondere rekening”.

Zie vraag 39A

35. Waarom is het belangrijk om te weten wanneer de btw opeisbaar is? GS

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Het tijdstip waarop het ‘belastbaar feit’ zich voordoet en derhalve de btw ‘opeisbaar’ is, is van belang om verschillende redenen.

Het is namelijk het moment waarop de btw aan de schatkist toekomt en dus moet worden betaald. Indien de handeling te laat wordt aangegeven en als gevolg daarvan de btw te laat aan de schatkist wordt afgedragen, geeft dit aanleiding tot het heffen van boetes en het aanrekenen van nalatigheidsinteresten.

Het belastbaar feit en het tijdstip van opeisbaarheid moet men kennen om:

- te weten wanneer de factuur moet worden uitgereikt, dit is de 15de van de maand die volgt op die waarin de btw opeisbaar is geworden. Het te laat uitreiken van een factuur kan opnieuw aanleiding geven tot boetes;
- te weten in welke btw-aangifte of intracommunautaire opgave de handeling moet worden opgenomen;

- te weten wanneer de btw effectief moet worden betaald naar aanleiding van de btw-aangifte;
- te weten welk btw-tarief van toepassing is indien er een tariefverhoging of -verlaging wordt toegepast;
- **te weten wanneer de btw in aftrek kan gebracht worden door de medecontractant.**

U moet een onderscheid maken tussen diensten die u verricht voor particulieren (dus uitsluitend fysieke personen) en voor btw-belastingplichtigen, organisaties (vzw's, stichtingen, feitelijke verenigingen, stille handelsvennootschappen, ...), overheid, overheidsinstellingen, voor vaste inrichtingen van buitenlandse vennootschappen, of voor zuivere holdings (zie vragen 36, 37 en 38).

36. Wat is het belastbaar feit en het tijdstip van opeisbaarheid voor diensten die ik verricht voor particulieren (fysieke personen)? GS

Voor diensten die u verricht voor particulieren bent u niet verplicht om een factuur uit te reiken. U mag wel een factuur uitreiken indien u dit wenst en dit is ook aan te raden (zie vraag 6).

Voor diensten aan particulieren zit u altijd in het stelsel van de 'incassering' om te weten wanneer u de handeling in de btw-aangifte moet opnemen. Ongeacht of u een factuur aan de particulier heeft uitgereikt of niet, de btw is steeds opeisbaar op het moment van de betaling door de cliënt. De ontvangst van het geld (contant of via overschrijving) is dus bepalend om te weten wanneer u de handeling in de btw-aangifte moet opnemen.

***Voorbeeld 1:** U heeft op 25 januari 2014 een advies verleend aan een particuliere cliënt. Indien u een factuur wenst uit te reiken zult u die uiterlijk de 15de van de volgende maand moeten opstellen, dus uiterlijk 15 februari 2014. De cliënt betaalt en u ontvangt het geld op 15 maart 2014. De datum van 15 maart 2014 is het tijdstip waarop de btw opeisbaar is en u dient deze handeling op te nemen in de aangifte van maart (in te dienen 20 april 2014) indien u een maandaangever bent of in de aangifte van het eerste kwartaal (in te dienen 20 april 2014) indien u kwartaalaangever bent.*

***Voorbeeld 2:** U vraagt op 10 maart 2014 aan uw cliënt per brief om een voorschot te betalen vóór de start van uw werkzaamheden en u zult geen factuur uitreiken (niet voor de betaalde provisie, noch bij het beëindigen van uw prestaties). U ontvangt het geld van de cliënt op 2 april 2014. Het is opnieuw deze laatste datum die bepalend is voor de opeisbaarheid. U dient de betaling op te nemen in het dagboek van ontvangsten indien de cliënt cash betaalt voor de maand april 2014. De omzet wordt aangegeven in de btw-aangifte van april (in te dienen 20 mei 2014) indien u maandaangever bent of in de aangifte van het 2de kwartaal (in te dienen 20 juli 2014 - zonder rekening te houden met de vakantieregeling).*

36A. Is er een overgangsregeling voorzien voor diensten verricht voor particulieren die reeds verricht zijn in 2013 maar nog niet door de cliënt werden betaald?

De circulaire voorziet voor B2C-diensten die volkomen voltooid zijn vóór 1 januari 2014 maar geheel of gedeeltelijk nog niet betaald zijn, dat voor het niet-betaalde gedeelte de oude vrijstelling van btw toch van toepassing blijft op voorwaarde dat aan de particulier uiterlijk op 31 januari 2014 een gedetailleerde factuur werd uitgereikt. Deze termijn werd verlengd tot 14 februari 2014.

37. Wat is het belastbaar feit en het tijdstip van opeisbaarheid voor diensten voor niet-particulieren en waarvoor ik verplicht facturen moet uitreiken? GS

Let op! De circulaire verduidelijkt wanneer de diensten "voltooid" zijn. De btw wordt namelijk verschuldigd op het tijdstip dat de dienst is verricht. Dit is als hij voltooid is of op het einde van het verrichten van de dienst, bijvoorbeeld op het einde van de juridische adviesverlening en begeleiding van een cliënt of op het einde van een gerechtelijke procedure.

Voor diensten die u verricht en waarvoor u verplicht bent een factuur uit te reiken, start u met het bepalen van de hoofdoorzaak van opeisbaarheid. Dit is het tijdstip waarop de dienst is verricht (voltooid). Gaat het om diensten die u verricht onder 'abonnement' dan gaat het om zogenaamde doorlopende diensten en zal het tijdstip van opeisbaarheid liggen op het einde van een afrekenings- of betalingsperiode. Dit is dus op het einde van die maand als u meestal elke maand het abonnement aanrekenet of op het einde van het kwartaal als u elk kwartaal afrekenet. Diensten die u verricht voor de overheid worden beschouwd als 'voltooid' op het tijdstip dat de advocaat in kennis wordt gesteld van de aanvaarding door deze overheid van het definitief bedrag.

Naast de hoofdoorzaak van opeisbaarheid is er ook een subsidiaire oorzaak van opeisbaarheid, maar alleen indien deze subsidiaire oorzaak zich voordoet vóór de hoofdoorzaak. De subsidiaire oorzaak van opeisbaarheid is het ontvangen van een betaling.

De administratie voorziet in een tolerantie gedurende 2014 m.b.t. de facturatie van provisie (het vragen van een voorschot vooraleer uw dienst is gepresteerd). Het is toegelaten om tijdens 2014 nog de oude regels toe te passen, die er op neerkomen dat u bij het opvragen van de provisie toch al een factuur uit reikt met btw. Deze factuur kan niet de datum van het belastbaar feit vermelden en moet in de btw-aangifte worden opgenomen voor de periode waarin u de factuur hebt opgesteld. Verder vermeldt deze voorschotfactuur "Toepassing van de wettelijke regeling inzake opeisbaarheid. Recht op aftrek ontstaat na de betaling van het voorschot." De desbetreffende btw moet u dan ook 'vroeger' afdragen aan de schatkist (Beslissing E.T. 123.563 d.d. 19/12/2012 verlengd tot 31/12/2014 met Beslissing E.T. 127.405 d.d. 22/11/2013).

Voorbeeld: *U zult een cliënt, Belgische vennootschap, verdedigen voor de rechtbank. U vraagt (per gewone brief) op 12 februari 2014 om een provisie te betalen vooraleer u uw werkzaamheden aanvangt. De cliënt stort de provisie op uw rekening op 28 februari 2014. Hiervoor moet u een factuur uitreiken uiterlijk op 15 maart 2014. Het voorschot wordt opgenomen in de btw-aangifte van februari (in te dienen 20 maart 2014) indien u een maandaangever bent of in de aangifte van het 1ste kwartaal (in te dienen 20 april 2014) indien u kwartaalaangever bent.*

Op 3 juni 2015 is de zaak van de cliënt gepleit en de procedure afgelopen, uw dienstprestatie is voltooid (het zal niet altijd eenvoudig zijn om aan te tonen wanneer de dienst 'voltooid' is, u kunt ervan uitgaan dat dit het geval is als u voor uw cliënt geen enkele handeling meer dient te ondernemen en uw verplichtingen ten opzichte van uw cliënt volbracht zijn).

De hoofdoorzaak van opeisbaarheid situeert zich op 3 juni 2015. De laatste factuur voor deze dienstprestatie dient te worden uitgereikt uiterlijk 15 juli 2015 en te worden aangegeven in de btw-aangifte van juni 2015 (in te dienen 20 juli 2015) indien u een maandaangever bent, of de

aangifte van het 2de kwartaal (in te dienen 20 juli 2015) indien u kwartaalaangever bent. Ontvangt u vóór 3 juni 2015 betalingen van uw cliënt, dan zullen deze betalingen (subsidiare oorzaak van opeisbaarheid) telkens aanleiding geven tot het tijdig uitreiken van een factuur en het tijdig aangeven van de handeling in de btw-aangifte.

Voor provisies die de rol van waarborg vervullen in het licht van contentieux dossiers, zie vraag 45.

37A. Is er een overgangsregeling voorzien voor diensten voor niet-particuliere cliënten die op 31 december 2013 nog niet volledig waren verricht? GS

Ook hier voorziet de circulaire dat een ereloon, dat gedeeltelijk betrekking heeft op dienstprestaties die uiterlijk op 31 december 2013 materieel zijn verricht en gedeeltelijk op dienstprestaties die materieel worden verricht vanaf 1 januari 2014, en dat in rekening wordt gebracht voor de in 2013 of eerder verrichte diensten (waarvoor de btw bij toepassing van de wettelijke regels nog niet opeisbaar is geworden), toch onder de oude vrijstelling van artikel 44, § 1, 1°, van het Wbtw valt, op voorwaarde dat: een gedetailleerde factuur wordt uitgereikt, én de prijs duidelijk bepaalbaar is en kan toegerekend worden aan de vóór 1 januari 2014 materieel gepresteerde diensten. Deze factuur dient uiterlijk op 31 januari 2014 te worden uitgereikt. Deze termijn werd verlengd tot 14 februari 2014.

Deze regeling kan ook worden toegepast op nog te ontvangen succesfees.

38. Zijn het belastbaar feit en tijdstip van opeisbaarheid ook van belang indien ik diensten verricht voor een buitenlandse cliënt? GS

Zoals u kunt lezen in vraag 50 is een dienst (niet gelinkt aan een onroerend goed) die u verricht voor een cliënt (btw-belastingplichtige) in een andere EU-lidstaat, voor btw belastbaar in het land waar uw cliënt (afnemer van de dienst) is gevestigd en zult u een factuur uitreiken zonder btw, met de vermelding 'btw verlegd' (*reverse charge, autoliquidation*). De cliënt zal namelijk zelf moeten zorgen voor de voldoening van de btw via zijn btw-aangifte. Ook hier zijn de regels van opeisbaarheid te volgen zodanig dat u de factuur tijdig uitreikt, de handeling tijdig in de juiste btw-aangifte of één intracommunautaire opgave wordt opgenomen.

***Voorbeeld:** U heeft aan een Franse vennootschap een advies verleend over het correct toepassen van Belgische belastingen. U heeft de cliënt (per gewone brief) gevraagd om een provisie te betalen vooraleer uw werkzaamheden te starten. U heeft de betaling van de cliënt ontvangen op 18 juni 2014. Uw advies is afgeleverd (dienst voltooid) op 20 september 2014.*

Als subsidiare oorzaak van opeisbaarheid geeft de op 18 juni 2014 ontvangen betaling aanleiding tot het uitreiken van een factuur aan de cliënt uiterlijk op 15 juli 2014. Deze handeling neemt u op in de btw-aangifte van juni 2014 (in te dienen 20 juli 2014) én in de intracommunautaire opgave van juni 2014 (eveneens in te dienen 20 juli 2014) indien u maandaangiften en maandelijks intracommunautaire opgaven indient. Bent u kwartaalaangever (en dient u kwartaal intracommunautaire opgaven in) dan wordt de handeling opgenomen in de btw-aangifte van het 2de kwartaal én in de intracommunautaire opgave van het 2de kwartaal

(beide in te dienen 20 juli 2014). De code op de intracommunautaire opgave is 'S' (services). Het in te vullen rooster van de btw-aangifte is 44.

38.A Wat moet ik doen als ik goederen waarvan ik als btw-belastingplichtige de btw heb afgetrokken voor eigen privégebruik wil bestemmen of gratis wil weggeven? GS

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Indien u roerende goederen (investeringen - vanaf 2014 waarde vanaf 1.000 EUR of meer) hebt aangekocht om te gebruiken voor uw activiteit als btw-belastingplichtige (PC, tablet, kantoormeubilair, printer, copier, auto, enzovoort) en u hierop de btw geheel of gedeeltelijk aftrekt, dan gaat de btw-wetgeving er van uit dat u deze investeringen voor uw btw-activiteit bestemt en blijft gebruiken. Indien u nadien deze goederen verkoopt aan een derde zal u dan ook op de verkoop btw moeten aanrekenen en een verkoopfactuur moeten opmaken.

Wenst u deze goederen uit uw onderneming te halen en volledig voor privédoeleinden te gebruiken of gratis weg te geven, dan dient u eveneens op deze 'onttrekking' btw af te dragen en hiervoor een stuk (verkoopfactuur) aan uzelf op te maken. Dit stuk moet u opnemen in uw verkoopjournaal en in uw btw-aangifte).

Ongeacht het tijdstip waarop u de goederen onttrekt (binnen de 5 jaar of later) moet u de btw betalen op de aankoopprijs of kostprijs van het desbetreffende goed, op het ogenblik van de onttrekking en rekening houdend met de staat waarin het goed zich op dat ogenblik bevindt. De administratie aanvaardt evenwel dat u de maatstaf van heffing vaststelt rekening houdend met de nog lopende periode van het herzieningsstijdvak van 5 jaar (zie vraag 70).

Een andere techniek om vroeger afgetrokken btw te corrigeren is de techniek van de herziening van de aftrek - zie vraag nr. 70. Een herziening moet slechts worden gedaan indien de bestemming wijzigt in de loop van de herzieningsperiode die 5 jaar is voor roerende goederen en 15 jaar voor onroerende goederen. Bij de techniek van onttrekking wordt echter geen rekening gehouden met de herzieningsperiode of m.a.w. de onttrekking moet steeds gebeuren ongeacht het aantal jaren dat het onttrokken goed in de onderneming werd gebruikt.

Voorbeeld: U heeft in 2014 een laptop gekocht voor 1.000 EUR + 210 EUR btw. Deze btw heeft u volledig afgetrokken aangezien de laptop voor uw beroepsactiviteit bestemd is. In de loop van 2015 onttrekt u de laptop en geeft hem aan uw dochter. U zal in 2015 op het moment van de onttrekking de aankoopwaarde van dezelfde laptop die 1 jaar gebruikt is moeten vaststellen en op die waarde de btw (21%) berekenen en afdragen. U mag zich ook baseren op de berekening voor de herzieningen om de maatstaf van heffing voor de onttrekking vast te stellen. In ons voorbeeld wordt dit 4/5 van 1.000 of 800 EUR en zal u 168 EUR btw moeten afdragen aan de schatkist. Onttrekt u de laptop na het vijfde jaar dan zal u nog altijd btw moeten afdragen maar kan u voor het bepalen van de maatstaf van heffing geen gebruik meer maken van de berekening aan de hand van vijfdelen; **in voorkomend geval houdt de btw-administratie wel rekening met een waardevermindering conform de ouderdom van de laptop (te bepalen onder controle van de administratie).**

Onttrekt u een personenwagen dan mag u rekening houden met een bijzondere maatstaf van heffing indien u oorspronkelijk de btw voor 50% (of minder) in aftrek hebt gebracht (artikel 45, §2

Wbtw). De bijzondere maatstaf van heffing is dan gelijk aan de helft van de waarde van de auto in de staat waarin hij zich bevindt op het tijdstip van de onttrekking en over deze maatstaf van heffing berekent u de verschuldigde btw (aan 21%). De toepassing van deze regeling veronderstelt uiteraard, dat bij de aankoop van het voertuig de beperking van het recht op aftrek van artikel 45, § 2 van het Wbtw effectief werd toegepast.

Overigens is de bijzondere maatstaf van heffing ook van toepassing voor de voertuigen waarvan het bedrijfsgebruik kleiner is dan 50% van het totale gebruik, en waarvoor de aftrek, volgens de gewone regels, werd berekend rekening houdend met het werkelijke bedrijfsgebruik. Het is dan eventueel mogelijk om nog een herziening in uw voordeel (Artikel 10, §1, 3° KB nr. 3) uit te oefenen voor de resterende jaren van het herzieningstijdvak (zie vraag 70).

Herziening en onttrekking gaan echter nooit samen. Het is ofwel het ene ofwel het andere.

39. Op welke wijze moet ik mijn periodieke btw-aangifte indienen? TL

Antwoord gewijzigd op 14 augustus 2014

De periodieke aangifte moet verplicht elektronisch worden ingediend via de toepassing INTERVAT. Indien u dit niet zelf kan of wenst te doen, kan een gevolmachtigde (bijvoorbeeld een boekhouder) dit voor u doen.

Via de portaalsite van de FOD Financiën (www.minfin.fgov.be) kunt u de toepassing INTERVAT selecteren (onder e-services). Om de aangifte te verzenden moet een elektronische handtekening worden geplaatst door middel van een elektronische identiteitskaart (met kaartlezer) of een digitaal certificaat van niveau 3. De administratie stuurt bij de ontvangst van de aangifte automatisch een ontvangstbevestiging.

Er is echter vrijstelling van de verplichting tot indiening langs elektronische weg zolang de belastingplichtigen, en in voorkomend geval de persoon die gemachtigd is om aangiften namens hen in te dienen, niet over de nodige geïnformateerde middelen beschikken om aan deze verplichting te voldoen (Zie Circ. AAFisc nr. 47/2013 (E.T. 124.411) d.d. 20 november 2013, nr. 126).

Indien u in de onmogelijkheid bent om de aangiften elektronisch in te dienen kan u aan uw controlekantoor vragen om de aangiften nog op papier in te dienen.

De overgangsmaatregel stelt dat het ereloon van de vóór 1 januari 2014 materieel verrichte diensten waarvoor de btw nog niet opeisbaar was geworden uiterlijk op 31 december 2013, onder de btw-vrijstelling blijft vallen op voorwaarde dat de factuur betreffende de bedoelde diensten uiterlijk op 14 februari 2014 werd uitgereikt. Dergelijke handelingen mogen niet worden opgenomen in de periodieke btw-aangiften ingediend in 2014.

De pro Deo-handelingen en handelingen verricht in het kader van juridische eerstelijnsbijstand zijn belaste handelingen, zij het aan het bijzonder nultarief. Deze handelingen moeten in de huidige stand der zaken worden opgenomen in het rooster 00 van de periodieke btw-aangifte. Bij deze handelingen blijft het recht op aftrek van voorbelasting

behouden. Voor meer uitleg over de pro Deo-handelingen en handelingen in het kader van eerstelijnsbijstand, zie vraag 57.

Ook de handelingen die in België verricht worden en die vrijgesteld zijn op grond van artikel 44 van het BTW-Wetboek zonder recht op aftrek van voorbelasting (zoals bedoeld in artikel 44, §2, 2° en 5°, van het BTW-Wetboek, dit zijn activiteiten van advocaten die optreden als schuldbemiddelaar, voorlopig bewindvoerder, voogd of voogd ad hoc en al dan niet erkend familiaal bemiddelaar), worden opgenomen in rooster 00 van de periodieke btw-aangifte.

39. A Welke mogelijkheden zijn er inzake periodieke btw-aangifte en betaling van de btw? GS

Aangiften worden per maand of kwartaal ingediend naargelang de jaaromzet exclusief btw meer of minder bedraagt dan 2,5 miljoen euro.

- Maandaangifte:

In principe moet de belastingplichtige elke maand een aangifte indienen, uiterlijk de 20ste van de maand die volgt op de aangiftemaand (indien de 20ste een zaterdag, zondag of feestdag is mag de aangifte worden ingediend de eerstvolgende werkdag - zie ook verder administratieve tolerantie).

Ook de betaling van de verschuldigde btw moet gebeuren uiterlijk de 20ste van de volgende maand. Hier wordt geen tolerantie toegepast.

Een maandaangever zal vóór het einde van het jaar, uiterlijk 24 december (uiterste datum geen uitstel) een voorschot moeten betalen met betrekking tot de handelingen die reeds zijn verricht tussen 1 en 20 december. Dit is het zogenaamde 'decembervoorschot'.

Vertoont uw btw-rekening-courant een tegoed op het tijdstip van de betaling, dan mag u dit tegoed in aanmerking nemen om het bedrag van het te betalen voorschot te berekenen. Het niet of laattijdig betalen van de verschuldigde btw of van het december voorschot kan aanleiding geven tot nalatigheidsinteressen (0,8% per maand).

Er zijn twee manieren om het te betalen decembervoorschot te berekenen:

a) het werkelijk verschuldigd btw-bedrag

Het bedrag van het voorschot stemt overeen met de btw die effectief verschuldigd is over de handelingen die werden verricht vanaf 1 december tot en met 20 december van het lopende kalenderjaar. Dit voorschot wordt opgenomen in rooster 91 van de periodieke aangifte met betrekking tot de handelingen van de maand december.

Onder de verschuldigde btw verstaat men het bedrag van de opeisbare btw (uitgaande handelingen), verminderd met de btw waarvoor het recht op aftrek geldig kan worden uitgeoefend. Wat dit recht op aftrek betreft, is het vereist dat de belastingplichtige op 20 december in het bezit is van de factuur. De belastingplichtige moet de bedragen kunnen mededelen die als basis dienden voor de berekening van het voorschot (bedragen van de verschuldigde en aftrekbare belasting voor de periode van 1 tot en met 20 december).

b) forfaitair voorschot

Wanneer de belastingplichtige rooster 91 van de aangifte met betrekking tot de handelingen van de maand december niet invult of deze aangifte met een ingevuld rooster 91 niet tijdig indient, is het bedrag van het voorschot gelijk aan de btw die verschuldigd is voor de handelingen van de maand november van het lopende kalenderjaar (rooster 71 van de aangifte met betrekking tot de handelingen van de maand november).

U moet bij de forfaitaire berekeningswijze geen voorschot betalen wanneer uit de aangifte van de maand november een belastingtegoed (rooster 72 van de aangifte) blijkt.

- Kwartaalaangifte:

Indien uw jaarlijks omzetcijfer (exclusief btw) niet meer bedraagt dan 2.500.000 EUR kan u vragen om slechts om de drie maanden een aangifte in dienen op voorwaarde dat u bevestigt kwartaalvoorschotten te zullen betalen. De kwartaalaangifte wordt ingediend uiterlijk de twintigste van de maand na ieder kalenderkwartaal (indien de 20ste een zaterdag, zondag of feestdag is moet de aangifte worden ingediend de eerstvolgende werkdag - zie ook verder administratieve tolerantie).

Uiterlijk de twintigste (uiterste datum van betaling - geen uitstel) van de tweede en de derde maand van ieder kalenderkwartaal moet u een voorschot betalen.

De voorschotten moeten dus worden gestort:

- voor het 1ste kwartaal van het jaar: uiterlijk op 20 februari en 20 maart;
- voor het 2de kwartaal van het jaar: uiterlijk op 20 mei en 20 juni;
- voor het 3de kwartaal van het jaar: uiterlijk op 20 augustus en 20 september;
- voor het 4de kwartaal van het jaar: uiterlijk op 20 november en 20 december.

De kwartaalaangever dient tijdens het eerste kwartaal 2014 geen voorschotten te betalen tegen 20 februari of 20 maart 2014.

Het bedrag van elk van de twee voorschotten die tijdens een kwartaal moeten worden betaald, is gelijk aan een derde van het bedrag van de btw dat voorkomt in rooster 71 van de aangifte met betrekking tot het vorige kwartaal. U mag rekening houden met het saldo in uw voordeel op de btw-rekening-courant.

Bij niet betaling of bij laattijdige betaling van het voorschot zullen opnieuw nalatigheidsinteressen worden aangerekend.

- Administratieve tolerantie voor het indienen van de aangiften

Alhoewel de indieningsdatum van de aangifte vastgelegd is op de 20ste van de volgende maand, hanteert de administratie een ongeschreven 'tolerantie' voor wat betreft het indienen (geen tolerantie voor de betaling!).

De administratie vordert geen boete indien de aangifte uiterlijk de tiende dag van de daaropvolgende maand wordt ingediend. Dient u echter een btw-aangifte in die een tegoed vertoont dan moet u er voor zorgen dat u de indieningsdatum van de 20ste respecteert op gevaar om de terugbetaling van uw belastingkrediet te verliezen.

Ook tijdens de zomermaanden hanteert de administratie een zelfde tolerantie voor wat betreft het indienen van de aangiften van de maanden juni en juli en de kwartaalaangifte van het 2de kwartaal. Elk jaar publiceert de administratie hierover een bericht op haar website. Ook deze tolerantie geldt niet voor de betaling van de verschuldigde btw die uit de aangifte voortvloeit.

Zie vragen 42.F en 42.G.

39.B Hoe moet ik een aangifte van aanvang, wijziging of stopzetting van activiteit indienen? GS

*** Antwoord gewijzigd op 20 juni 2014 ***

Deze meldingen gebeuren aan de hand van standaardformulieren (604A, B en C) die ter beschikking worden gesteld door uw btw-controle of die u kan downloaden op MyMinFin - FinForm.

<https://eservices.minfin.fgov.be/portal/nl/public/citizen/welcome>).

Het niet tijdig (binnen de maand) melden van wijzigingen wordt bestraft met een boete van 100 EUR per maand vertraging.

De aangifte van aanvang activiteit (604A) kan u ook indienen via het ondernemingsloket.

39.C Hoe moet ik de jaarlijkse klantenlisting indienen? GS

Zie model via http://privaat.advocaat.be/Documenten/OVB/11_Document%20725.pdf

Uiterlijk 31 maart moet de jaarlijkse klantenlisting voor de handelingen voor Belgische btw-belastingplichtigen worden ingediend. Indien u geen handelingen voor Belgische belastingplichtigen hebt te melden tijdens het afgelopen jaar dan kan u dit melden in de laatste btw-aangifte van dat jaar en hoeft u geen nihil klantenlisting in te dienen.

Er wordt opgemerkt dat in de listing slechts die afnemers, belastingplichtigen of leden van een btw-eenheid, moeten worden vermeld aan wie in de loop van het voorbije jaar goederen werden geleverd of diensten werden verstrekt voor een totaal bedrag (exclusief btw) van meer dan 250 EUR.

Wat betreft de btw-eenheden, vermeldt de listing die door het lid wordt ingediend, behalve zijn Belgische afnemers-belastingplichtigen ook zijn afnemers die lid zijn van dezelfde of een andere btw-eenheid.

39.D Moet ik ook intracommunautaire listings indienen? GS

Zie model via http://privaat.advocaat.be/Documenten/OVB/9_Document%20723.pdf.

Indien u diensten verricht voor btw-belastingplichtigen (met geldig btw-nummer) in andere Lidstaten zal u ook deze listings moeten indienen en de nodige gegevens verstrekken. Er dient geen opgave te worden ingediend indien er geen verrichtingen zijn (dus ook geen nihil opgave).

40. Waarom worden de totalen in mijn btw-aangifte niet automatisch ingevuld? TL

U moet zelf de totalen berekenen, wat reeds een eerste vorm van controle van de door u ingevulde bedragen inhoudt. Zo moet bijvoorbeeld rooster yy, dat het totaal is van de roosters 59, 62 en 64, door u zelf worden uitgerekend en ingevuld.

41. Kan ik een fout in de btw-aangifte corrigeren? TL

Ja, een foutieve aangifte kan worden gecorrigeerd via het indienen van een nieuwe aangifte via INTERVAT. In het vak "commentaar" kunt u noteren dat deze nieuwe aangifte de correcte aangifte betreft. Deze notitie in het commentaarveld zal voorkomen dat het btw-controlekantoor nog met u contact moet opnemen om te weten te komen welke de juiste aangifte is.

42. Wat zijn de relevante codes die ik normalerwijze in de aangifte moet invullen? TL

- Kader I: Algemene inlichtingen (naam of maatschappelijke benaming, btw-nummer, de vakken met betrekking tot het aangiftetijdvak, aanvraag tot terugbetaling, aanvraag betaalformulieren).
- Kader II: Aan het tarief van 21 percent onderworpen uitgaande handelingen waarvoor de btw door de aangever verschuldigd is, moeten in rooster [03] worden ingevuld.
- Kader II: Het bedrag (btw niet-inbegrepen) van uitgereikte creditnota's en andere negatieve verbeteringen met betrekking tot de handelingen (andere dan vrijgestelde intracommunautaire leveringen verricht in België en diensten waarvoor de buitenlandse btw verschuldigd is door de medecontractant): rooster 49.
- Kader III: Inkomende handelingen: bedrag van de aankopen van diverse goederen en diensten (rooster 82) en bedrijfsmiddelen, dit zijn bijvoorbeeld oprichtingskosten, immateriële activa, terreinen en gebouwen, meubilair en rollend materieel, uitrusting (rooster 83).
- Kader III: Bedrag van de ontvangen creditnota's en negatieve verbeteringen (rooster 85).
- Kader IV: Verschuldigde belasting, bedrag van de verschuldigde belasting (rooster 54).
- Kader IV: Op de ontvangen creditnota's vermelde terug te storten btw (rooster 63).
- Kader V: Aftrekbare belasting (rooster 59).
- Kader V: Op de uitgereikte creditnota's vermelde te recupereren btw (rooster 64).
- Kader VI: Saldo verschuldigd aan of door de Staat (roosters 71 en 72).
- Kader VII: Voorschotten (rooster 91).
- Kader IX: Datum en handtekening.

42.A Wanneer moet ik een creditnota opstellen? TL

De btw-plichtigen zijn gehouden een verbeterend stuk uit te reiken, wanneer de factuur, na de uitreiking ervan, verbeterd moet worden. Dergelijk verbeterend document wordt doorgaans "creditnota" genoemd. Het gaat dan in beginsel om een vermindering van de oorspronkelijke factuur. (Er is teveel geteld; er is een telfout gemaakt; de klant krijgt een reductie)

Wanneer de oorspronkelijke factuur werd opgemaakt op naam van de verkeerde persoon, moet ze volledig geannuleerd worden door een verbeterend stuk en moet een nieuwe factuur worden uitgereikt op naam van de juiste klant.

Zou men alleen maar enkele vermeldingen op de factuur willen verbeteren, dan crediteert men ze best volledig en stuurt men een nieuwe factuur.

42.B Wat zijn de formaliteiten van een creditnota? TL

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Artikel 53, §2, derde lid Wbtw bepaalt dat ieder document dat wijzigingen aanbrengt in en specifiek en ondubbelzinnig verwijst naar de oorspronkelijke factuur geldt als factuur en dient te worden uitgereikt door dezelfde persoon als degene die de oorspronkelijke factuur heeft uitgereikt.

Wanneer het bedrag van een factuur verminderd wordt, dan heeft men ook te veel btw afgedragen en dan kan men deze terugvragen. De ontvanger van de factuur heeft deze btw wellicht afgetrokken. Hij moet dan de teveel afgetrokken btw terugstorten aan de staat.

Om het recht op aftrek te kunnen recht zetten, moet op het verbeterend stuk of creditnota naast het btw-bedrag volgende vermelding voorkomen: "Btw terug te storten aan de Staat in de mate waarin ze oorspronkelijk in aftrek werd gebracht".

De leverancier is niet verplicht teruggaaf te vragen wanneer de oorspronkelijke handeling betrekking heeft op een levering of een dienst, in België verricht voor een btw-plichtige die gehouden is periodieke aangiften in te dienen en die de hem oorspronkelijk in rekening gebrachte btw, integraal en definitief in aftrek heeft kunnen brengen. De creditnota maakt in deze hypothese geen melding van de btw en de medecontractant moet ook geen btw terugstorten aan de Staat.

De creditnota moet ook worden ingeschreven in het teruggaafregister.

42.C Hoe dient een creditnota te worden verwerkt in de periodieke aangifte? TL

- Kader II: Het bedrag (btw niet inbegrepen) van uitgereikte creditnota's en andere negatieve verbeteringen met betrekking tot de handelingen (andere dan vrijgestelde intracommunautaire leveringen verricht in België en diensten waarvoor de buitenlandse btw verschuldigd is door de medecontractant): rooster 49.
- Kader III: Bedrag van de ontvangen creditnota's en negatieve verbeteringen (rooster 85).
- Kader IV: Terug te storten btw vermeld op de ontvangen creditnota's (rooster 63).

Zie ook vraag 38.

Het totaal van het terug te geven bedrag wordt in de periodieke btw-aangifte opgenomen in het rooster 62 of 64 naargelang het geval. Op het formulier van de periodieke btw-aangifte bevat rooster 62 het totaalbedrag van de regularisaties in het voordeel van de aangever, wat ook de

oorsprong is, met uitzondering van regularisaties op grond van uitgereikte creditnota's met btw, welke moeten worden vermeld in rooster 64. Het bedrag wordt dan verrekend met de voor het aangiftetijdvak verschuldigde btw. Een eventueel saldo wordt op uitdrukkelijk verzoek terugbetaald.

42.D Dienen maandaangevers een voorschot te betalen van de btw die ze moeten voldoen? TL

Ja.

De belastingplichtige die op 1 december van het lopende kalenderjaar gehouden is tot het indienen van btw-maandaangiften, moet uiterlijk op 24 december een voorschot betalen gelijk aan de btw die verschuldigd is op de handelingen, verricht tussen 1 en 20 december van datzelfde jaar.

Indien de belastingplichtige voormelde btw niet wenst te berekenen, is het bedrag van het voorschot gelijk aan de verschuldigde belasting over de handelingen van de maand november van het lopende kalenderjaar.

42.E Dienen aangevers met een kwartaalregeling een voorschot te storten? TL

Ja.

Iedere maand dat deze kwartaalaangevers niet gehouden zijn een aangifte in te dienen, moet een voorschot worden gestort op de postrekening van de btw-ontvangsten Brussel. Dit voorschot heeft betrekking op de btw waarvan de opeisbaarheid zal blijken uit de kwartaalaangifte.

Het voorschot is gelijk aan een derde van de btw die voor het vorige kwartaal verschuldigd was, eventueel verminderd met het batig saldo van de rekening-courant op de dag van betaling.

42.F Zijn er gevallen waarin de indieningsdatum van de btw-aangifte worden verschoven? TL

Ja.

Wanneer de 20ste op een zaterdag, zondag of wettelijke feestdag valt, wordt de indieningstermijn verlengd tot de eerste daaropvolgende werkdag. Dit geldt zowel voor de maand- als de kwartaalaangiften.

Daarnaast treft de btw-administratie jaarlijks maatregelen voor de indiening van de periodieke btw-aangiften in de jaarlijkse zomervakantie.

42.G Wat is de zomerregeling? TL

Deze maatregel komt erop neer dat de aangiftedatum als volgt wordt verschoven. De btw-aangifte met betrekking tot de maand juni en het tweede kwartaal moet worden ingediend op 10 augustus.

Elk jaar worden de precieze data voor de vakantieregeling via een persmededeling bekendgemaakt.

Deze zomerregeling geldt niet voor de betaling.

42.H Wat is self-billing en kan dit nuttig zijn in uw praktijk? GS

Bij self-billing wordt de factuur die normaal door de dienstverrichter of leverancier wordt uitgereikt, vervangen door een stuk waarin de medecontractant zelf afrekenet voor de aan hem verrichte levering van goederen of de aan hem verstrekte dienst. Het systeem van self-billing is verplicht indien voor de facturatie van de medewerkers en stagiairs aan de associatie, wordt gekozen voor de facultatieve bijzondere regeling voor advocaten-medewerkers-stagiairs. Hierdoor is het niet de medewerker die de factuur voor zijn prestaties uitreikt aan de associatie, maar wel de associatie die zelf de "aankoopfactuur" opmaakt en uitreikt. De associatie weet immers beter welke prestaties er door de medewerker geleverd zijn. Deze gegevens haalt ze immers uit het tijdsregistratiesysteem.

Sinds de invoering van de facturatie richtlijn op 1 januari 2013 zijn ook de regels voor self-billing fel vereenvoudigd. Er zijn slechts twee voorwaarden die moeten vervuld zijn om self-billing te kunnen toepassen: een voorafgaand akkoord en een aanvaardingsprocedure tussen afnemer en leverancier. Geen van beide hoeft schriftelijk te worden vastgelegd. Het is echter in het belang van de contracterende partijen, omwille van rechtszekerheid, om toch een schriftelijk voorafgaandelijk akkoord te hebben. De circulaire AAFisc Nr. 53/2013 d.d. 16 december 2013 geeft verdere uitleg over o.m. het toepassen van self-billing.

In principe zijn het uitsluitend de contracterende partijen zelf die onder elkaar de relevante voorwaarden en modaliteiten bepalen. Er moet echter wel worden op gewezen dat een "voorafgaandelijk" akkoord betekent dat er tussen de beide partijen een akkoord moet bestaan vooraleer men begint met de uitreiking van de facturen overeenkomstig de self-billing procedure. De procedure van de aanvaarding factuur per factuur mag eveneens uitdrukkelijk of stilzwijgend zijn, naar keuze van de partijen. Deze aanvaarding kan blijken uit het voorafgaandelijk akkoord of de behandeling van de factuur of nog van de ontvangst van betaling door de leverancier of de dienstverrichter.

Self-billing kan ook worden toegepast in het kader van een btw-eenheid voor het bijzonder stuk dat dient te worden uitgereikt indien een lid goederen of diensten verschaft aan een ander lid. De self-bill dient naast de andere verplichte vermeldingen steeds volgende vermelding te bevatten: "Factuur uitgereikt door de afnemer".

In het kader van de regeling self-billing staat de administratie onder welbepaalde voorwaarden ook toe dat de btw wordt verlegd door de afnemer, die ook degene is die de self-bill opstelt. Die draagt dan de btw af in plaats van de dienstverrichter. Dit heeft als voordeel dat er geen voorfinanciering van de btw hoeft te gebeuren.

Deze verlegging is van toepassing indien voor medewerkers en stagiairs gekozen wordt voor de bijzondere regeling voorzien in de circulaire. De self-bill dient te vermelden: "Btw verlegd - Circulaire AAFisc nr.47/2013" (zie vraag nr. 106).

Indien een associatie de bijzondere regeling met self-billing en verlegging van de heffing wil toepassen met betrekking tot de facturatie tussen de medewerkers en de associatie, dan is het aangewezen om in dit in een voorafgaande overeenkomst te stipuleren.

Indien de btw wordt verlegd, dient de self-bill ook “btw verlegd” te vermelden.

2. BTW OP VOORSCHOTTEN, PROVISIES, ERELONEN EN SUCCESFEES

---

43. Is btw verschuldigd over een bedrag dat cash werd ontvangen ter gelegenheid van een consultatie door een Belgische cliënt of een buitenlandse particulier en er voorafgaandelijk nog geen factuur of provisienota werd uitgereikt ? KH

Indien een advocaat van een cliënt ter gelegenheid van een consultatie een bedrag in contanten ontvangt, is er over dit bedrag btw verschuldigd, ongeacht of dit bedrag als ereloon of als provisie wordt gekwalificeerd.

In het zeer uitzonderlijke geval dat een cliënt die in contanten betaalt, btw-plichtig zou zijn of een niet-btw-plichtige rechtspersoon, zoals bepaalde overheidsinstellingen, moet de advocaat een factuur uitreiken met betrekking tot het bedrag dat hij heeft ontvangen en dit uiterlijk de 15de dag van de maand volgend op de maand waarin het ereloon of de provisie in contanten werd ontvangen.

Op de factuur moet afzonderlijk melding worden gemaakt van het eigenlijke ereloon of de provisie (de maatstaf van heffing) en de verschuldigde btw (tarief en bedrag).

Bij een particuliere cliënt is de advocaat niet verplicht om een factuur uit te reiken, zij het dat hij dit wel *mag* doen. Indien aan een particulier geen factuur wordt uitgereikt, zult u wel een ontvangstbewijs moeten uitreiken bij ontvangst van het bedrag in contanten. Dergelijk ontvangstbewijs moet u overigens ook uitreiken wanneer u gelden in contanten ontvangt van een btw-plichtige of niet-btw-plichtige rechtspersoon, zelfs indien u achteraf nog een factuur uitreikt.

Strikt genomen verplicht de btw-wetgeving niet om een ontvangstbewijs uit te reiken, maar dit is en blijft wel een verplichting voor de directe belastingen. Bovendien voorziet het KB nr. 1 inzake btw dat de inschrijvingen in de boekhouding moeten gebeuren op basis van 'verantwoordingsstukken'. Een ontvangstbewijs zal alleszins een dergelijk verantwoordingsstuk vormen.

Voor provisie die de rol van waarborg vervullen in het licht van contentieux dossiers, zie vraag 45.

44. Is btw verschuldigd bij een vraag om voorschot aan een Belgische cliënt of een buitenlandse particulier, waarbij de provisie door de cliënt niet in contanten wordt betaald? KH

*** *Antwoord gewijzigd op 3 februari en 10 september 2014* ***

Bij een provisie die u voor nog te leveren prestaties vraagt aan een Belgische btw-plichtige cliënt of een niet-btw-plichtige rechtspersoon, zoals bepaalde overheidsinstellingen, is de btw verschuldigd op het ogenblik van de betaling van de provisie of het voorschot. Hetzelfde geldt wanneer de vraag om provisie gericht is aan een particulier, ongeacht diens nationaliteit of woonplaats.

Aan de cliënt **kan best** voorafgaandelijk een uitnodiging tot betaling (provisienota) worden verstuurd met vermelding van een totaal bedrag, zonder uitsplitsing tussen btw en maatstaf van heffing. Na betaling door de cliënt moet u, uiterlijk de 15de van de maand volgend op de betaling, aan de cliënt een factuur uitreiken met een uitsplitsing van het ontvangen bedrag in de maatstaf van heffing en het bedrag aan btw wanneer de cliënt btw-plichtig is of een niet-btw-plichtige rechtspersoon.

Wanneer u bijvoorbeeld een provisie van 2.500,00 EUR, exclusief btw, wenst te vragen, zult u een provisienota moeten opstellen waarin de cliënt wordt uitgenodigd om een globaal bedrag van 3.025,00 EUR te voldoen. Ter zake hoeft u geen opsplitsing te maken tussen de provisie, exclusief btw, en de btw zelf. Na ontvangst van het bedrag, moet u wel een factuur uitreiken waarin een opsplitsing wordt gemaakt en melding wordt gemaakt van de betaling van 2.500,00 EUR provisie en 525,00 EUR btw.

Als de cliënt een particulier is *mag* u, na de ontvangst van de betaling, een factuur uitreiken. Dit is echter niet verplicht. Indien u een factuur uitreikt, kunt u het ontvangen bedrag uitsplitsen in de maatstaf van heffing (de provisie) en de verschuldigde btw. Bij een factuur aan een particulier mag u evenwel ook enkel het globale aangerekende bedrag, inclusief btw, vermelden mits u daarnaast melding maakt van het toepasselijke btw-tarief en volgende vermelding op de factuur aanbrengt: verrichting met een particulier. Prijs gefactureerd inclusief btw. (Aanschrijving nr. 119/1971 van 29 juli 1971).

In dit verband dient tevens te worden verwezen naar de tolerantie, uiteengezet in de **beslissingen** E.T. 123.563 van 19 december 2012 **en 22 november 2013**, welke voor 2014 voorziet in een overgangsregeling waarbij voor voorschotten nog facturen mogen uitgereikt worden, voorafgaandelijk aan de ontvangst van de betaling. Indien een advocaat deze overgangsregeling wenst toe te passen, zal dit wel voor gevolg hebben dat de btw reeds opeisbaar zal worden bij uitreiking van de voorschotfactuur aan een btw-plichtige cliënt en niet pas bij ontvangst van de betaling, **tenzij de advocaat op de uitgereikte voorschotfactuur vermeldt: “Toepassing van de wettelijke regeling inzake opeisbaarheid. Recht op aftrek ontstaat na de betaling van het voorschot”**. De overgangsregeling kan slechts worden toegepast tot en met 31 december 2014. De definitieve regeling zal worden toegelicht in een nieuwe beslissing.

Voor provisies die de rol van waarborg vervullen in het licht van contentieux dossiers, zie vraag 44. Zie ook vragen 27, 35 en 38.

44.A Is btw verschuldigd over een provisie die de rol van waarborg vervult in het licht van contentieux dossiers? KH

Vraag toegevoegd op 10 september 2014

De btw-administratie aanvaardt dat de btw onder bepaalde voorwaarden pas op een later tijdstip opeisbaar wordt m.b.t. provisies voor nog te vervullen prestaties, in het bijzonder voor wat provisies betreft ontvangen in het kader van procedurezaken (zwaar contentieux).

Daartoe dienen volgende voorwaarden vervuld te zijn:

- De provisies moeten op een aparte bankrekening (cliënten of derdenrekening) van het advocatenkantoor worden gestort en mogen slechts worden afgeboekt naarmate de

provisies worden aangewend ter betaling van de verrichte prestaties. Daarbij dienen de deontologische regels wat de verhandeling van gelden op een derdenrekening uiteraard te worden nageleefd.

- De provisos moeten tot bij de aanwending ter betaling van verrichte advocatendiensten als een schuld op het passief van de balans van het advocatenkantoor geboekt zijn en blijven.
- In de algemene voorwaarden van het advocatenkantoor dient duidelijk gespecificeerd te worden dat dergelijke provisos kwalificeren als waarborg en slechts gebruikt zullen worden naarmate advocatenprestaties (eventueel tussentijds) afgerekend zullen worden.
- In de mate dat er op het einde van de gerechtelijke procedure na afrekening nog provisos geboekt staan, worden deze teruggegeven aan de cliënt

Indien voldaan is aan de hiervoor vermelde voorwaarden, zal dus geen btw verschuldigd zijn bij ontvangst van de provisie, maar zal de btw pas opeisbaar worden wanneer onder normale omstandigheden de btw opeisbaar zou worden, met name:

- ofwel wanneer de dienst werd voltooid,
- ofwel bij het verstrijken van de periode waarop een afrekening betrekking heeft.

Wanneer u bijvoorbeeld een bedrag van 15 000,00 EUR laat borgen onder de hiervoor vermelde voorwaarden, dan is geen btw verschuldigd bij ontvangst van dit bedrag. Indien u enige tijd later een eerste provisienota uitreikt voor een bedrag van 5 000,00 EUR + btw en 6 050,00 EUR laat overboeken van de derdenrekeningen of de cliëntenrekening naar de gewone kantoorrekening, dan zal 1 050,00 EUR btw opeisbaar worden en moeten worden afgedragen in de btw-aangifte die betrekking heeft op het kwartaal of de maand waarin de btw opeisbaar werd.

Indien in het aangerekende bedrag voorgeschoten bedragen in de zin van artikel 28, 5° Wbtw begrepen zouden, zoals bijvoorbeeld griffierechten, gerechtsdeurwaarderskosten e.d., is geen btw verschuldigd bij de doorrekening van de voorgeschoten bedragen. Zo zal er slechts 840 EUR btw verschuldigd zijn wanneer de provisienota ten bedrage van 5 000,00 EUR, exclusief btw, in het concrete voorbeeld voor 1 000,00 EUR betrekking zou hebben op doorgerekende kosten en voor 4 000,00 EUR op eigenlijke erelonen.

Zie voor dit laatste ook vraag 55.

45. Is btw verschuldigd over een afsluitend ereloon? KH

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Wanneer u na voltooiing van de dienstprestaties een ereloon vraagt, is over dit ereloon btw verschuldigd, inclusief over de eventuele succesfee die van dit ereloon deel uitmaakt.

U bent verplicht uiterlijk de 15de dag van de maand, volgend op de maand waarin uw prestaties werden beëindigd, een factuur uit te reiken aan uw cliënt wanneer deze cliënt btw-plichtig is of een niet-btw-plichtige rechtspersoon, zoals bepaalde overheidsinstellingen. Voorafgaandelijk aan de uitreiking van de factuur, hoeft u niet eerst een uitnodiging tot betaling te verzenden, zoals wel het geval is bij een vraag tot provisie. Evenmin hoeft u te wachten op een betaling door uw cliënt vooraleer een factuur uit te reiken voor een afsluitend ereloon.

De btw moet u aan de Staat afdragen uiterlijk bij het verstrijken van de indieningstermijn van de btw-aangifte met betrekking tot de periode waarin de dienst werd verricht en dit ongeacht of de cliënt de btw reeds heeft betaald aan u.

Indien uw dienstprestaties in een zaak bijvoorbeeld in januari werden beëindigd en u bent slechts gehouden om per kwartaal btw-aangiften in te dienen, dan moet u uiterlijk op 15 februari een factuur uitreiken en moet u de verschuldigde btw aan de Staat afdragen uiterlijk op 20 april van datzelfde jaar.

Bij een particulier mag een factuur worden uitgereikt. Dit is echter niet verplicht. Indien u een factuur uitreikt, geldt de hiervoor vermelde regeling inzake tijdstip van facturatie (**met name uiterlijk de 15de dag volgend op de maand van opeisbaarheid, i.e. betaling door de particuliere cliënt**).

In tegenstelling tot diensten verricht in een B2B context, moet de btw in dat geval voldaan worden uiterlijk bij het verstrijken van de indieningstermijn van de btw-aangifte met betrekking tot de maand of het kwartaal waarin het ereloon betaald werd.

Bij een mondeling advies wordt de dienst geacht voltooid te zijn op het ogenblik dat het advies verstrekt wordt aan de cliënt. Een schriftelijk advies en de voorbereiding ervan wordt aanzien als één globale dienst, die geacht wordt voltooid te zijn op het ogenblik dat het eindresultaat gecommuniceerd wordt aan de cliënt.

Bij een gerechtelijke procedure gaat de btw-administratie ervan uit dat de dienst voltooid is wanneer de procedure definitief beëindigd is door een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest of wanneer het geschil beëindigd wordt door een dading. Wanneer de gerechtelijke procedure voordien wordt stopgezet door de cliënt of wanneer de cliënt na advies uiteindelijk beslist om geen gerechtelijke procedure aan te vatten, wordt de dienst geacht op dat ogenblik verricht te zijn.

Indien de opdracht van de advocaat ook de uitvoering van een gerechtelijke beslissing behelst (bijvoorbeeld tot invordering laten overgaan), dan is de dienst pas voltooid wanneer de uitvoering daarvan is beëindigd.

Als ultiem tijdstip waarop de dienst van de advocaat verricht of voltooid is, kan het tijdstip van aanvang van de burgerrechtelijke verjaring van de aansprakelijkheid van de advocaat worden genomen. Dit betreft het tijdstip waarop de cliënt ondubbelzinnig een einde maakt aan het mandaat van de advocaat.

46. Wat moet ik doen indien een cliënt na ontvangst van een factuur overgaat tot contante betaling? KH

Indien uw prestaties ten behoeve van een niet particuliere cliënt zijn verricht, moet u uiterlijk de 15de dag van de maand, volgend op het verrichten van de dienst een factuur uitreiken met vermelding van de maatstaf van heffing (het ereloon) en het aan btw verschuldigde bedrag.

De btw moet u in dat geval aan de Staat afdragen uiterlijk bij het verstrijken van de indieningstermijn van de btw-aangifte met betrekking tot de periode waarin u de dienst heeft verricht en dit ongeacht of de cliënt de btw reeds aan u heeft betaald.

Indien de cliënt een particulier betreft en aan deze laatste een factuur werd uitgereikt, moet de btw maar voldaan worden uiterlijk bij het verstrijken van de indieningstermijn van de btw-aangifte met betrekking tot de maand of het kwartaal waarin het ereloon betaald werd. Zolang de particuliere cliënt niet overgaat tot betaling, dient dus geen btw te worden afgedragen.

Bij de contante betaling door de cliënt na het uitreiken van een factuur, moet u een ontvangstbewijs opmaken en overmaken aan de cliënt waarin u best verwijst naar het nummer van de factuur die betaald wordt.

Strikt genomen verplicht de btw-wetgeving niet om een ontvangstbewijs uit te reiken, maar dit is en blijft alleszins wel een verplichting voor de directe belastingen.

47. Is btw verschuldigd over een ereloon dat geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op prestaties geleverd vooraleer de diensten van advocaten belast waren? KH

*** Antwoord gewijzigd op 3 februari en 10 september 2014. ***

Alle provisies en erelonen met betrekking tot diensten van advocaten die betaald werden vóór 1 januari 2014, zijn vrij van btw.

De enige uitzondering hierop betreffen voorschotten of provisies die zouden gevraagd en betaald zijn in 2013 (of eventueel nog voordien), doch betrekking hebben op in 2014 of latere jaren te leveren prestaties en waarvan de btw-administratie zou kunnen aantonen dat de vraag tot provisie en de betaling ervan hoofdzakelijk er op gericht zijn om de btw-heffing vanaf 2014 te vermijden. De btw-administratie heeft toegezegd dat zij alleszins geen misbruik zal inroepen als het voorschot, gevraagd en betaald vóór 1 januari 2014, niet meer bedraagt dan 25% van het ereloon dat zal worden aangerekend voor de te verrichten advocatendiensten in 2014 of later.

Daarentegen zal er btw verschuldigd zijn over een provisie die gevraagd werd in 2013 (of voordien) en betrekking heeft op prestaties, welke verricht zullen worden in 2014 of later, wanneer de betaling van de provisie pas geschiedt na 31 december 2013.

Bij dienstprestaties die geheel werden verricht ten laatste op 31 december 2013, dient u een onderscheid te maken tussen handelingen verricht ten behoeve van belastingplichtigen (B2B) en handelingen verricht ten behoeve van particulieren (B2C). B2B handelingen die volledig werden verricht ten laatste op 31 december 2013 vallen in ieder geval nog onder de vrijstelling, zelfs indien u deze diensten na 14 februari 2014 zou factureren. B2C handelingen die volledig werden verricht ten laatste op 31 december 2013 en waarvoor u op deze datum nog geen betaling had ontvangen, konden enkel onder de vrijstelling vallen indien u daarvoor ten laatste op 14 februari 2014 een gedetailleerde afrekening of ereloonnota op naam had uitgereikt.

Bij een ereloon dat gedeeltelijk betrekking heeft op dienstprestaties verricht vóór de opheffing van de btw-vrijstelling (tot en met 31 december 2013) en gedeeltelijk op dienstprestaties van na de opheffing (vanaf 1 januari 2014), moet u een opsplitsing maken, bijvoorbeeld op basis van het

aantal gepresteerde uren. Op het deel van het ereloon dat betrekking heeft op de prestaties geleverd na de invoering van de btw (1 januari 2014), zal u btw moeten aanrekenen. Het andere deel kan vrijgesteld worden van btw.

Opdat de prestaties, verricht vóór 1 januari 2014, nog in 2014 vrij van btw zouden kunnen gefactureerd worden, eist de btw-administratie wel dat u:

- uiterlijk op **14 februari** 2014 een gedetailleerde factuur of ereloonnota op naam uitreikt met verwijzing naar de prestaties die vóór 1 januari 2014 werden verricht;
- de prijs duidelijk bepaalbaar is en kan worden toegerekend aan de diensten die vóór 1 januari 2014 materieel werden verricht.

Indien u geen duidelijke opsplitsing van de verstrekte dienstprestaties kunt maken en het ereloon betrekking heeft op diensten die zowel vóór als na de onderwerping aan de btw werden verricht, zal over het gehele ereloon btw verschuldigd zijn.

Wanneer u uiterlijk op **14 februari** 2014 prestaties, verricht in 2013 of voordien, op de hiervoor vermelde wijze vrij van btw gefactureerd heeft, blijft de btw-vrijstelling behouden wanneer een betaling pas op latere datum zou plaatsvinden. Deze termijn werd verlengd tot 14 februari 2014.

Indien u bij afsluiting van een langlopende zaak een succesfee in rekening brengt, aanvaarde de btw-administratie in de circulaire van 20 november 2013 uitdrukkelijk dat de succesfee gedeeltelijk van btw vrijgesteld zou kunnen worden wanneer de prestaties gedeeltelijk vóór 1 januari 2014 werden verricht en gedeeltelijk daarna. Indien een opsplitsing en gerelateerde prijszetting zou kunnen gemaakt worden tussen de prestaties die u geleverd heeft voorafgaandelijk aan de invoering van de btw voor advocaten per 1 januari 2014 en erna, zou het gedeelte van de succesfee dat betrekking heeft op dienstprestaties, verricht vóór 1 januari 2014, vrij van btw gefactureerd kunnen worden. Indien geen opsplitsing zou kunnen gemaakt worden, zou de succesfee geheel aan btw onderworpen worden, zelfs in de mate deze betrekking heeft op prestaties, verricht in 2013 of voordien.

In de beslissing van 18 juli 2014 werd dit standpunt niet langer door de btw-administratie weerhouden.

Een succesfee die gefactureerd wordt aan een btw-plichtige of een niet-btw plichtige rechtspersoon voor diensten die volledig werden voltooid vóór 1 januari 2014 kan nog steeds zonder btw worden gefactureerd.

Ook wanneer al het werk werd verricht vóór 1 januari 2014 en enkel het vonnis of arrest dat aanleiding geeft tot de succesfee wordt uitgesproken na 1 januari 2014, zou men de positie kunnen innemen dat de dienst in feite reeds werd voltooid vóór 1 januari 2014. Bijgevolg zou men de succesfee ook in dit geval zonder btw kunnen aanrekenen (zie naar analogie randnummers 86-89 globale beslissing van 18 juli 2014 i.v.m. het ereloon van curatoren en taxatievonnissen van na 1 januari 2014).

Op basis van randnummer 79 van de circulaire nr. 47/2013 zou men nog kunnen verdedigen dat ook voor prestaties die gedeeltelijk vóór en gedeeltelijk na 1 januari 2014 werden verricht, het deel van de succesfee dat betrekking heeft op de prestaties vóór 1 januari 2014, zonder btw kan worden aangerekend. Dit geldt uiteraard enkel op voorwaarde dat er een duidelijk onderscheid kan worden gemaakt tussen prestaties geleverd vóór en prestaties

geleverd na 1 januari 2014. Gelet op het ontbreken van een duidelijke stellingname van de administratie, is deze problematiek op dit ogenblik evenwel onzeker.

48. Moet ik btw berekenen en betalen over de rechtsplegingsvergoeding? KH

Antwoord gewijzigd op 10 september 2014

De rechtsplegingsvergoeding is een forfaitaire tegemoetkoming in de kosten en erelonen van de advocaat van de procespartij die in het gelijk wordt gesteld en komt in principe aan de cliënt toe. Er is geen btw verschuldigd over de rechtsplegingsvergoeding zelf, maar wél over het totale bedrag van uw ereloon, ook indien daarop de rechtsplegingsvergoeding als betaling in mindering wordt gebracht.

Wanneer bijvoorbeeld een ereloon ten bedrage van 2.500,00 EUR, exclusief btw, aan de cliënt wordt gevraagd, doch 1.210,00 EUR rechtsplegingsvergoeding werd toegekend en wordt betaald via de derdenrekening van de advocaat, kan deze laatste, mits toestemming van de cliënt, de rechtsplegingsvergoeding aanwenden voor de betaling van zijn erelonen en kosten.

Evenwel zal dit geen invloed hebben op de verschuldigde btw, die berekend zal worden over het bedrag van 2.500,00 EUR (maatstaf van heffing).

De advocaat moet op de uit te reiken factuur melding maken van het totale ereloon van 2.500,00 EUR als maatstaf van heffing en 525,00 EUR btw (21% x 2.500,00 EUR) in rekening brengen zodat in totaal 3.025,00 EUR door de cliënt verschuldigd zal zijn.

Indien de rechtsplegingsvergoeding op het ogenblik van de uitreiking van de factuur reeds betaald werd aan de advocaat (al dan niet via afname van de derdenrekening), kan die als een betaling in mindering worden gebracht van het totaal van 3.025,00 EUR. De 1.210,00 EUR moet dan worden opgesplitst in 1.000,00 EUR die wordt aangerekend op de maatstaf van heffing en 210,00 EUR op de te betalen btw zodat er nog een door de cliënt te betalen saldo overblijft van 1.815,00 EUR, opgesplitst in 1.500,00 EUR maatstaf van heffing en 315,00 EUR btw.

Indien een cliënt uw volledig openstaand ereloon betaalt en afstand zou doen van de gerecupereerde rechtsplegingsvergoeding of een deel ervan ten voordele van u, dient de rechtsplegingsvergoeding of het deel waarvan afstand wordt gedaan, beschouwd te worden als een bijkomende vergoeding voor de geleverde prestaties als advocaat, welke aan btw onderworpen is. Het is irrelevant of de afstand van de rechtsplegingsvergoeding bij aanvang van de procedure werd afgesproken, dan wel achteraf. De rechtsplegingsvergoeding of het deel ervan dat u van uw cliënt mag behouden, dient in dat geval te worden beschouwd als een ereloon, inclusief btw, tenzij u met uw cliënt het tegendeel zou hebben afgesproken en dat de cliënt bovenop de rechtsplegingsvergoeding of het deel ervan nogmaals de verschuldigde btw zou betalen.

Wanneer uw cliënt bijvoorbeeld afstand doet van de toegekende rechtsplegingsvergoeding van 1 210,00 EUR ten voordele van u, zal u dus in principe 210,00 EUR btw moeten afdragen, tenzij afgesproken zou zijn dat de cliënt nogmaals de verschuldigde btw zou betalen aan u over de ontvangen 1 210,00 EUR.

De omstandigheid dat het ontvangen bedrag aan rechtsplegingsvergoeding in dit geval geheel of gedeeltelijk aan btw onderworpen is, heeft uiteraard geen enkele invloed op het te betalen bedrag aan rechtsplegingsvergoeding door de verliezende partij.

Zie vraag 58.A

49. Hoe bepaal ik de btw op erelonen in het kader van een abonnement? KH

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Diensten die aanleiding geven tot opeenvolgende afrekeningen of betalingen worden geacht te zijn verricht bij het verstrijken van elke periode waarop een afrekening of betaling betrekking heeft.

Een advocaat die via een abonnement werkzaam is voor een cliënt en een factuur uitreikt voor de gedurende een bepaalde periode verrichte prestaties, zal op dat ogenblik btw moeten aanrekenen en deze btw moeten afdragen uiterlijk bij het verstrijken van de indieningsdatum van de btw-aangifte die betrekking heeft op de periode waarop zijn afrekening slaat (zie vraag 34).

Indien u bijvoorbeeld in de loop van april voor het eerste kwartaal van het jaar een factuur uitreikt aan uw cliënt, zal de verschuldigde btw moeten worden opgenomen in de btw-aangifte die uiterlijk op 20 april van datzelfde jaar moet worden ingediend en uiterlijk op die dag aan de Staat moet worden betaald, ongeacht of de cliënt het ereloon en de btw reeds aan u heeft betaald.

Wanneer de cliënt reeds voorafgaandelijk aan de uitreiking van een factuur enige betaling zou verrichten met betrekking tot de gedurende een bepaalde periode verrichte prestaties, moet de verschuldigde btw worden opgenomen in de btw-aangifte die betrekking heeft op de periode waarin de betaling ontvangen werd. Deze btw moet u uiterlijk bij het verstrijken van de indieningstermijn van die aangifte voldoen. U zult na ontvangst van het bedrag uiterlijk de 15de van de daaropvolgende maand nog een factuur moeten uitreiken aan uw cliënt.

Let wel, voor diensten verricht ten behoeve van particulieren zal de btw pas opeisbaar worden op het ogenblik van betaling.

Het is sterk aan te raden om uw prestaties tot en met 31 december 2013 eind 2013 af te rekenen met uw cliënt, en de "teller op 0 te zetten" op 1 januari 2014.

Zie voor dit laatste ook vraag 47.

50. Hoe verwerk ik de btw op erelonen en provisies verschuldigd door een buitenlandse cliënt? KH

Antwoord gewijzigd op 10 september 2014

Bij erelonen en provisies die gevraagd worden aan een particulier die woonachtig is of zijn gebruikelijke verblijfplaats heeft in een ander E.U.-land, gelden dezelfde regels als voor Belgische cliënten op het vlak van de facturatie en btw. U moet dus Belgische btw aanrekenen over het aangerekende ereloon of de provisie.

Wanneer de particuliere cliënt buiten de E.U. zijn woonplaats of gebruikelijke verblijfplaats heeft, moet geen btw worden aangerekend. Indien u een factuur uitreikt aan deze particuliere cliënt, moet u hierop vermelden: “geen btw – dienst buiten de E.U.”

Bij vluchtelingen uit niet-E.U.-lidstaten moet volgens de btw-administratie voorrang gegeven worden aan de gebruikelijke verblijfplaats van de betrokkene. Wanneer zij tijdens de procedure in België verblijven dan zal België worden aangemerkt als de gebruikelijke verblijfplaats van de vluchteling. Dit geldt ook voor gedetineerden uit niet-E.U.-lidstaten zonder woonplaats in België, die zich in een Belgische gevangenis bevinden. In beide gevallen zal er dus Belgische btw moeten worden aangerekend tenzij de dienstverlening valt onder een btw-vrijstelling of er een bijzonder nultarief kan worden toegepast (e.g. pro deo-diensten).

In tegenstelling tot wat u wellicht vanzelfsprekend vindt, bepaalt de btw-regelgeving de plaats van de dienst (dit is waar de btw verschuldigd is) niet steeds aan de hand van de locatie waar de dienst daadwerkelijk door de dienstverrichter wordt verricht. Wanneer de cliënt een buitenlandse btw-plichtige is of een buitenlandse niet-belastingplichtige rechtspersoon, zoals bepaalde overheidsinstellingen, wordt uw dienst voor de toepassing van de btw gelokaliseerd in het land waar de cliënt gevestigd is of een vaste inrichting heeft wanneer de dienst voor die vaste inrichting verricht werd.

Er is dan geen Belgische btw verschuldigd, maar wel btw in het land waar uw cliënt gevestigd is of de vaste inrichting heeft voor zover dit land een andere E.U.-lidstaat dan België betreft. Deze buitenlandse btw moet worden voldaan door uw cliënt.

Als Belgisch advocaat moet u een factuur uitreiken zonder Belgische btw maar met vermelding ‘btw verlegd’ en bij voorkeur ook volgende vermelding in het Frans of Engels: ‘autoliquidation’, respectievelijk ‘reverse charge’.

Indien de buitenlandse cliënt een btw-plichtige of niet-btw-plichtige rechtspersoon betreft die niet gevestigd is in de EU en de dienst niet verricht wordt voor een vaste inrichting van deze buitenlandse cliënt in de E.U., is geen btw verschuldigd in de E.U. Eventueel kan wel een gelijkaardige belasting verschuldigd zijn in het land waar de buitenlandse cliënt gevestigd is.

Voor diensten met betrekking tot onroerende goederen en dienstprestaties verricht als arbiter geldt een afwijkende regeling.

Meer bepaald worden diensten die betrekking hebben op een onroerend goed, zoals bijvoorbeeld het opstellen van een overeenkomst die betrekking heeft op de overdracht van een onroerend goed, geacht plaats te vinden in het land waar het onroerend goed gelegen is. Indien dit een E.U.-lidstaat is, zal in dat land btw moeten voldaan worden.

Voor arbitrageprestaties, verstrekt aan een particulier, woonachtig buiten de E.U, zal Belgische btw verschuldigd zijn. Wanneer de cliënt btw-plichtig is of een niet-btw-plichtige rechtspersoon, zal btw over de prestaties als arbiter verschuldigd zijn in het land waar de cliënt gevestigd is. Indien de arbitragewerkzaamheden verricht worden ten behoeve van een vaste inrichting van een buitenlandse btw-plichtige of niet-btw-plichtige rechtspersoon, zal in het land waar de vaste inrichting gelegen is, btw verschuldigd zijn.

3. MAATSTAF VAN HEFFING

---

51. Op welk bedrag bereken ik de heffing van de btw? SV

Antwoord gewijzigd op 14 augustus 2014

Als algemeen beginsel geldt dat u btw moet berekenen op alles wat door u als tegenprestatie wordt verkregen of moet worden verkregen. Dit noemt men in het kader van de btw-wetgeving “de maatstaf van heffing”.

Deze omvat niet alleen vergoedingen in specie. Ook vergoedingen in natura vallen onder de heffing van de btw. In voorkomend geval is er sprake van een ruilverhouding waarbij er wederzijdse facturatie moet gebeuren tussen de cliënt en de advocaat.

In hoofde van de advocaat wordt de btw in hoofdzaak verschuldigd op het aangerekende ereloon. De wijze waarop het ereloon wordt bepaald, is hierbij in principe irrelevant: vast ereloon, ereloon op basis van uurtarief, succesfee, variabel ereloon, ...

Ook bijkomende kosten die samen met het ereloon worden aangerekend, maken delen uit van de “maatstaf van heffing” van de geleverde prestaties en zijn aan btw onderworpen. In de btw-wetgeving wordt verwezen naar kosten van commissie, verzekering en vervoer. Algemeen vormen alle kosten die samen met het ereloon worden aangerekend onderdeel van de maatstaf van heffing van de btw en moet u op deze bedragen btw berekenen.

Niet alle aanrekeningen door een advocaat zijn echter onderworpen aan btw. Wij verwijzen naar bijzondere regels over doorrekening van kosten (vragen 49 en volgende), voorschotten (vraag 51), provisies (vraag 44.A) en schadevergoedingen.

52. Wat is de “minimum maatstaf van heffing” voor de btw? SV

Antwoord gewijzigd op 14 augustus 2014

De btw-wetgeving voorziet op zich geen algemene minimum maatstaf van heffing. De btw moet berekend worden op de tussen partijen overeengekomen “subjectieve” waarde voor de geleverde prestaties. Dit stemt in beginsel overeen met het aangerekende ereloon.

In bepaalde bijzondere gevallen voorziet de btw-wetgeving evenwel dat u btw minimaal op de “normale waarde” moet berekenen. Deze normale waarde is de zakelijke marktprijs (at arm's length) of bij gebreke aan de marktprijs, minimaal de kostprijs of aankoopprijs. Dit is van toepassing indien:

- De cliënt geen recht op aftrek van de btw heeft (dit zijn hoofdzakelijk, doch niet uitsluitend de particuliere cliënten) en
- De cliënt via een arbeidsovereenkomst met de advocaat verbonden is (met inbegrip van familieleden tot in de vierde graad) of als vennoot, lid of bestuurder van de vennootschap of rechtspersoon (met inbegrip van de familieleden tot in de vierde graad).

Het voorgaande verhindert niet dat om commerciële redenen of indien dit kadert binnen een consistente politiek afwijkende erelonen kunnen worden bedongen.

Een minimum maatstaf van heffing geldt ook voor de verkoop van een nieuw gebouw met toepassing van de btw of het verrichten van werken in onroerende staat. In deze gevallen is de minimum maatstaf van heffing eveneens de “normale waarde” zoals hierboven gedefinieerd. Advocaten die bij dergelijke transacties betrokken zijn moeten met deze minimum maatstaf van heffing rekening houden.

53. Is de doorrekening van kosten, zoals verplaatsingskosten, kantoorkosten, kosten van verzekering en andere onderworpen aan de btw? SV

Antwoord gewijzigd op 14 augustus 2014

Zelfs indien kosten afzonderlijk of geïndividualiseerd worden doorgerekend, volgen deze in principe het btw-regime van de facturatie van de erelonen voor de geleverde advocatenprestaties. Het moet duidelijk zijn dat deze kosten onlosmakelijk gekoppeld zijn aan de betreffende prestaties (bijvoorbeeld verplaatsingskosten aangerekend voor een bespreking ter plaatse). Een doorrekening van aan de advocatenprestaties gekoppelde van btw vrijgestelde kosten, resulteert in de heffing van btw op zulke kosten (bijvoorbeeld kosten van verzekering, financiële kosten, en dergelijke).

De afzonderlijke aanrekening van kosten verloopt voor de btw anders indien u deze kosten doorrekent los van enige andere prestatie of indien deze kosten op zich een afzonderlijke finaliteit hebben voor de cliënt (los van de prestaties gedekt door het ereloon). In dat geval handelt de advocaat op vlak van de btw als “commissionair” waarbij deze geacht wordt de ontvangen kost (levering van een goed of dienst) zelf door te rekenen. De btw-behandeling van elke doorgerekende kost moet afzonderlijk worden beoordeeld inzake de toepassing van de btw, tarief enz. Indien een niet aan btw onderworpen kost wordt doorgerekend, is hierop in principe geen btw verschuldigd (maar dit moet u in concreto beoordelen).

De vraag of er sprake is van een afzonderlijke doorrekening van kosten of van een kostendoorrekening als onderdeel van de vergoeding voor advocatenprestaties is een feitenkwestie. Op zich volstaat het niet om de kosten afzonderlijk te factureren om die los te koppelen van de btw-heffing op de aangerekende erelonen.

54. Hoe reken ik buitenlandse verblijfskosten door aan mijn cliënt? SV

Antwoord gewijzigd op 14 augustus 2014

De doorrekening van verblijfskosten in een internationale context vereist bijzondere aandacht. Dit betreft met name doorrekening van kosten van hotel en restaurant in het buitenland.

Indien deze kosten afzonderlijk aan de cliënt worden doorgerekend, is hierop, strikt genomen, buitenlandse btw verschuldigd (plaats van verblijf of restaurant) wat buitenlandse

btw-formaliteiten met zich zou kunnen meebrengen, zoals een buitenlandse btw-registratie en facturatie met buitenlandse btw.

Indien deze kosten echter samenhangen met de levering van een advocatendienst (deze kosten worden gemaakt "ter verwezenlijking" van de verrichte diensten), vormen deze kosten, vanuit Belgisch oogpunt, deel van de maatstaf van heffing van de verrichte advocatenprestatie en volgt de doorrekening het btw-regime van de advocatenprestatie. Dit zal in de regel het geval zijn. Bijgevolg is dergelijke doorrekening aan Belgische btw onderworpen of is hierop de verlegging van heffing van toepassing naargelang de hoedanigheid en vestigingsplaats van de cliënt (zie vraag 46).

De btw op de kosten voor buitenlands verblijf binnen de EU kan in principe door de advocaat worden teruggevraagd volgens de procedure van de Achtste Richtlijn. De betreffende EU-lidstaat kan echter de teruggaaf weigeren op basis van nationale aftrekuitsluitingen of indien de EU-lidstaat van oordeel zou zijn dat de doorrekening van de kosten toch een lokale btw-registratie van de advocaat vereist.

55. Zijn door mij voorgeschoten kosten onderworpen aan de btw? SV

Antwoord gewijzigd op 14 augustus 2014

De doorrekening van door u voor uw cliënt voorgeschoten kosten is onder volgende voorwaarden niet aan btw onderworpen:

- De cliënt is juridisch schuldenaar van het voorgeschoten bedrag,
- De kost wordt door de derde gefactureerd op naam en voor rekening van de cliënt,
- U heeft de kost in naam en voor rekening van de cliënt voorgeschoten,
- De kost wordt voor het exacte bedrag doorgerekend (geen toeslag).

Als voorschotten worden onder meer beschouwd:

- Rolrechten op naam van de cliënt die door u in naam en voor rekening van de cliënt worden betaald,
- Kosten (inclusief het ereloon) van gerechtsdeurwaarders betaald in naam en voor rekening van de cliënt,
- Kosten (inclusief het ereloon) van notarissen betaald in naam en voor rekening van de cliënt,
- Kosten (inclusief het ereloon) van andere advocaten, voor zover deze rechtstreeks op naam van de cliënt handelen en factureren, waarbij de kost in naam en voor rekening van de cliënt door u wordt voorgeschoten (dit moet vanzelfsprekend worden onderscheiden van een situatie waarbij de derde advocaat optreedt in een verhouding van onderaanneming waarbij u de eigenlijke opdrachtgever bent en niet de cliënt),
- Belastingen op naam van de cliënt die door u in naam en voor rekening van de cliënt worden betaald.
- Registratierechten
- Verzekeringspremies van een door de advocaat afgesloten verzekering op naam en voor rekening van de cliënt

De doorrekening van een op naam en voor rekening van de cliënt voorgeschoten som vereist in principe voor de btw geen factuur. Dit betreft op zich een puur financiële handeling. Indien een document wordt opgesteld (al dan niet genoemd "factuur", "debetnota" of anders) is het aan te raden een vermelding op te nemen dat dit, op basis van artikel 28, 5° Wbtw, een niet aan btw onderworpen voorschot betreft.

Algemene werkingskosten, zoals loonkosten of telefoonkosten, kunnen in principe niet kwalificeren als voorschotten, zelfs al worden deze afzonderlijk aangerekend.

Aangezien een advocaat bij de ontvangst van een provisie niet altijd nauwkeurig kan bepalen in welke mate dit ontvangen bedrag bestemd is om voorgeschoten bedragen te dekken, heeft de btw-administratie aanvaard dat 50% van de ontvangen provisie buiten btw kan blijven. Zodra het juiste bedrag van de voorgeschoten sommen gekend is, dient een regularisatie te gebeuren.

Wanneer de provisie echter wordt ontvangen als waarborg en de voorwaarden vervuld zijn opdat de btw niet opeisbaar wordt (zie vraag nr. 44.A), dient geen btw afgedragen te worden.

Voor wat betreft voorgeschoten kosten, zie ook vraag 25.

55.A Hoe verwerk ik het ereloon en de kosten van een gerechtsdeurwaarder die optreedt voor één of meerdere van mijn cliënten? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

De gerechtsdeurwaarder die optreedt voor één of meerdere van uw cliënten verricht btw-belaste dienstprestaties ten behoeve van deze cliënt(en). De cliënten treden ten opzichte van de gerechtsdeurwaarder immers op als verzoekende partij. Het is daarom belangrijk dat de factuur van de gerechtsdeurwaarder wordt uitgereikt op naam van de cliënt(en). Dit betekent dat de factuur van de gerechtsdeurwaarder de vereiste gegevens van de cliënt(en) vermeldt zoals de naam, adres en het btw-nummer (indien van toepassing).

In geen geval mag de factuur van de gerechtsdeurwaarder aan de advocaat worden uitgereikt. Het is echter wel toegestaan dat de factuur fysiek wordt verzonden naar het adres van de advocaat. De advocaat kan desgevallend het bedrag doorrekenen als voorgeschoten kosten in de zin van artikel 28, 5° van het Btw-wetboek.

Voor de doorrekening van voorgeschoten kosten, zie vraag 25 en 55.

55.B Hoe ga ik voor btw-doeleinden te werk indien ik optreed als mandataris van een onbeheerde nalatenschap? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

De algemeen geldende btw-principes zijn van toepassing op de uitoefening van mandaten over onbeheerde nalatenschappen. De regeling voor mandatarissen "ad hoc" of de btw-

vrijstellingen voor maatschappelijk werk of sociale dienstverlening (artikel 44, § 2, 2° of 5° W.Btw) zijn hierop niet van toepassing.

Dit betekent dat de vergoeding die een advocaat ontvangt als curator of gerechtelijk bewindvoerder over een onbeheerde nalatenschap in principe aan 21% btw onderworpen is.

Wij verwijzen naar vraag 108 voor een nadere toelichting.

55.C Is btw verschuldigd over de vergoeding die ik ontvang voor het zetelen in administratieve rechtscolleges, tuchtraden of andere organen van publiek- of privaatrechtelijke rechtspersonen? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

De btw-behandeling hangt af van de hoedanigheid waarin u optreedt, namelijk als natuurlijke persoon of als rechtspersoon.

Wanneer u als natuurlijke persoon zetelt in administratieve rechtscolleges, tuchtraden of andere organen van publiek- of privaatrechtelijke rechtspersonen, dan wordt u geacht zich in een band van ondergeschiktheid te bevinden ten aanzien van de rechtspersoon die u de betreffende opdracht heeft toevertrouwd. U wordt in het kader van deze mandaten niet geacht te handelen op zelfstandige basis waardoor uw handelingen buiten de werkingssfeer van btw blijven. Er is in dit geval dus geen btw verschuldigd.

Wanneer dergelijke mandaten daarentegen door een rechtspersoon worden uitgeoefend, valt de ontvangen vergoeding in principe wel binnen de werkingssfeer van btw maar de btw-administratie vereist om praktische redenen geen btw-identificatie voor deze handelingen. Er wordt daarbij een optie voorzien die een rechtspersoon toelaat te opteren om deze handelingen aan de btw te onderwerpen. Met andere woorden, een rechtspersoon heeft in dit geval de keuze om deze handelingen al dan niet aan btw te onderwerpen.

Indien u optreedt als rechtspersoon en verzaakt aan de administratieve tolerantie door de desbetreffende handelingen aan de btw te onderwerpen, geldt deze keuze voor alle handelingen die de rechtspersoon als dusdanig verricht. Deze keuze is in principe onherroepelijk behalve wanneer de rechtspersoon het onomstotelijke bewijs levert van een grondig gewijzigde bedrijfseconomische situatie die een wijziging van de oorspronkelijke keuze rechtvaardigt. Wij verwijzen in dit verband naar randnummer 19 van circulaire nr. 47/2013.

56. Is over verrichtingen over de derdenrekening btw verschuldigd? SV

Vraag gewijzigd op 14 augustus 2014

Een advocaat gebruikt een derdenrekening voor het ontvangen en beheren van gelden die aan cliënten of derden toekomen.

In essentie betreffen de verrichtingen op een derdenrekening pure financiële handelingen die geen vergoeding vormen voor de prestaties van de advocaat.

Onder meer verwijzende naar de regeling inzake voorschotten (zie vraag 55) zijn verrichtingen op de derdenrekening principieel niet aan btw onderworpen.

Indien evenwel - met respect voor de deontologische regels ter zake - uw ereloon betaald wordt door afname van de derdenrekening (waarop bij veronderstelling een bedrag staat dat aan uw cliënt toekomt) verandert dit niets aan het feit dat uw ereloon principieel aan de btw onderworpen is; het loutere feit dat de betaling plaatsvindt vanaf van uw derdenrekening, heeft daarop geen invloed.

Zie ook vraag 44.A voor provisies die de rol vervullen van waarborg in het kader van contentieuxdossiers.

57. Zijn pro deo-vergoedingen aan de btw onderworpen? SV & WH

Vraag gewijzigd op 14 augustus 2014

De pro deo-dienstprestaties die door advocaten en advocaat-stagiairs, natuurlijke personen of rechtspersonen, worden verstrekt aan de rechtzoekenden die tweedelijnsbijstand genieten, zijn onderworpen aan de btw tegen het nultarief.

Ook in het geval van gedeeltelijke kosteloosheid is het bijzonder nultarief van toepassing en dit zowel op het deel van de vergoeding dat de advocaat ontvangt via het pro deo-vergoedingssysteem als op het deel dat de rechtzoekende zelf moet betalen.

Het bijzonder nultarief is eveneens van toepassing op de rechtsplegingsvergoeding die door de verliezende partij aan de advocaat van de rechtzoekende wordt betaald wanneer die vergoeding als ereloon van de advocaat wordt beschouwd (zie vraag 48 en 58.A) en wanneer de rechtzoekende geniet van tweedelijnsbijstand. Dit nultarief is van toepassing, niettegenstaande de advocaat geen verzoek tot toekenning van punten indient en ongeacht het gegeven dat in dit geval het ereloon niet door de FOD Justitie wordt betaald.

Hoewel op deze pro deo-dienstprestaties geen btw wordt geheven, kan de advocaat of advocaat-stagiair toch als volwaardige belastingplichtige zijn recht op aftrek van de voorbelasting uitoefenen.

Op deze prestaties is de vrijstelling voor sociale dienstverlening (in de zin van artikel 44, § 2, 2°, van het Btw-Wetboek) niet van toepassing. Het pro deo-karakter van de prestaties volstaat niet om deze vrijstelling te kunnen toepassen.

De omzet uit pro deo-dienstprestaties dient te worden opgenomen in rooster 00 van de periodieke btw-aangifte. Wij verwijzen naar vraag nr. 39.

57.A Zijn vergoedingen ontvangen voor deelname aan de eerstelijnsbijstand aan btw onderworpen? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

In tegenstelling tot de pro deo-dienstprestaties ten behoeve van rechtzoekenden die juridische tweedelijnsbijstand genieten, is de medecontractant van de advocaat bij dienstenprestaties onder eerstelijnsbijstand niet de rechtzoekende, maar de betreffende Commissie voor Juridische Bijstand die de eerstelijnsbijstand organiseert. Wij verwijzen in dit verband naar vraag nr. 19.C.

Er werd beslist dat ook de vergoedingen die advocaten ontvangen voor deelname aan de eerstelijnsbijstand aan btw zijn onderworpen tegen het nultarief.

De omzet uit pro deo-dienstprestaties dient te worden opgenomen in rooster 00 van de periodieke btw-aangifte. Wij verwijzen naar vraag nr. 39.

57.B Moet ik mijn vergoedingen voor Salduz-dienstprestaties aan btw onderwerpen? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

Salduz-dienstprestaties zijn principieel aan btw onderworpen.

De medecontractant van de advocaat bij Salduz-dienstprestaties is de verhoorde. Wanneer deze recht heeft op juridische tweedelijnsbijstand (volledig of gedeeltelijke kosteloosheid), dan is het bijzonder nultarief van toepassing. Indien de verhoorde niet in aanmerking komt voor juridische tweedelijnsbijstand, zijn de dienstprestaties van de advocaat onderworpen aan btw tegen het standaardtarief van 21%.

58. Is het door de cliënt betaalde ereloon inclusief of exclusief btw? SV

Vraag gewijzigd op 14 augustus 2014

Wanneer u een factuur opstelt, vermeldt u daarop in beginsel het bedrag van het aangerekende ereloon, met daarbij afzonderlijke vermelding van de verschuldigde btw. Zie ook vraag 27.

De vraag of een ereloon aangerekend wordt inclusief of exclusief btw is van belang in geval van ereloonbetwistingen. Indien u uw cliënt niet duidelijk informeert dat het aangerekende ereloon exclusief btw is, kan de cliënt weigeren het btw-bedrag te betalen.

Indien u bijvoorbeeld 100,00 EUR vraagt voor een prestatie en daarbij niet aangeeft dat dit nog moet worden verhoogd met 21% btw, kan de cliënt zich op het standpunt stellen dat de 100,00 EUR inclusief btw is en weigeren de btw bovenop de 100,00 EUR te betalen.

Er geldt m.a.w. een vermoeden dat een prijs “btw inclusief” is, tenzij anders overeengekomen (dit geldt meer in bijzonder t.a.v. cliënten die privépersonen zijn).

De btw-wetgeving voorziet geen specifieke dwingende regels over de rechtsverhoudingen tussen de advocaat en zijn cliënt. De btw-wetgeving omvat op zich enkel bepalingen over wie de btw aan de Belgische Staat moet afdragen en over welk bedrag de btw berekend moet worden. De vraag in welke mate de advocaat het btw-bedrag kan aanrekenen aan zijn cliënt is een civielrechtelijke discussie.

Teneinde discussies te vermijden, is het volgens ons van belang voldoende duidelijke afspraken te maken of in algemene voorwaarden duidelijke richtlijnen vast te leggen. In hoofde van de advocaat kan worden verduidelijkt dat de aan te rekenen erelonen exclusief btw zijn, hetgeen aangeeft dat het btw-bedrag steeds bovenop het aangerekende ereloon wordt berekend. Aangezien de btw tot 31 december 2013 in principe niet van toepassing was op de erelonen van advocaten, is het wellicht goed om uw algemene voorwaarden of opdrachtbrieven met uw (bestaande en nieuwe) cliënten op dit punt na te kijken en aan te passen.

58.A Is btw verschuldigd over de rechtsplegingsvergoeding die mijn cliënt ontvangt van de verliezende partij en die geheel of gedeeltelijk aangewend wordt om mijn ereloon te betalen?
SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

De rechtsplegingsvergoeding komt in principe toe aan de winnende partij zelf. De betaling van deze rechtsplegingsvergoeding blijft in principe, als schadevergoeding, buiten het toepassingsgebied van de btw.

Wanneer de winnende partij echter geheel of gedeeltelijk afstand zou doen van de rechtsplegingsvergoeding ten gunste van zijn/haar advocaat, dient (het deel van) de rechtsplegingsvergoeding waarvan afstand wordt gedaan, aanzien te worden als een vergoeding voor de geleverde advocatenprestaties die onderworpen zijn aan de btw. Het feit dat de bedoelde afstand van bij de aanvang werd overeengekomen dan wel achteraf, is irrelevant. We verwijzen naar vraag nr. 48 voor een concreet voorbeeld.

Wanneer de rechtsplegingsvergoeding geheel of gedeeltelijk wordt aangewend om het ereloon van een advocaat te betalen dan dient deze inhouding in principe beschouwd te worden als btw inclusief, tenzij de partijen anders zijn overeengekomen.

De omstandigheden dat de rechtsplegingsvergoeding geheel of gedeeltelijk aan de btw onderworpen is, heeft geen invloed op het te betalen bedrag van de rechtsplegingsvergoeding door de verliezende partij.

Indien uw cliënt een rechtzoekende is die geniet van tweedelijnsbijstand kwalificeert de inhouding van de rechtsplegingsvergoeding evenwel onder het bijzonder nultarief (zie vraag nr. 57).

58.B Is btw verschuldigd op de terugbetaling van de baliebijdrage van een advocaat-stagiair of medewerker door de stagemeeester of het advocatenkantoor? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

De btw is verschuldigd indien de baliebijdrage van een advocaat wordt terugbetaald door het advocatenkantoor waarvoor deze advocaat werkzaam is, of nog wanneer het advocatenkantoor de baliebijdrage rechtstreeks betaalt aan de balie en deze kost definitief ten laste neemt. Deze terugbetaling of tenlasteneming vindt immers haar oorsprong in de dienstenovereenkomst die de advocaat heeft afgesloten met het advocatenkantoor. Dit betekent dat de advocaat hiervoor een factuur met btw dient uit te reiken aan het advocatenkantoor. Het kantoor kan deze btw in principe in aftrek brengen volgens de normale regels.

Voor advocaat-medewerkers en advocaat-stagiairs die hebben gekozen voor de bijzondere facultatieve regeling van self-billing en verlegging van heffing moet het kantoor zelf de btw-verplichtingen naleven. Wij verwijzen naar randnummers 164-188 van circulaire nr. 47/2013.

Wanneer de baliebijdrage door het kantoor ten laste wordt genomen voor advocaat-vennoten die hun bedrijvigheid in de vennootschap hebben ingebracht en niet individueel voor btw-doeleinden geregistreerd zijn, zal er geen btw verschuldigd zijn op de terugbetaling van de baliebijdrage.

Als het advocatenkantoor de baliebijdrage betaalt maar ze nadien doorrekent aan de advocaat, is de doorrekening een loutere financiële verrichting tussen partijen die niet aan btw onderworpen is (zoals een voorgeschoten kost, zie vraag 55).

58.C Moet btw berekend worden over de vergoeding voor vervangingsprestaties? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

Wanneer een advocaat een confrater vervangt of “loco” hem of haar optreedt in een zaak voor de rechtbank, dan wordt deze advocaat geacht op te treden voor de advocaat die om de vervanging vroeg en niet rechtstreeks voor de cliënt van de advocaat die hij vervangt. De cliënt heeft immers meestal niets te maken met dergelijke vervanging. De vergoeding voor plaatsvervangende is daarom in principe aan 21% btw onderworpen.

Ook bij vervangingsprestaties in het kader van pro deo-diensten dient 21% btw te worden aangerekend door de advocaat die zijn vervangingsprestaties factureert aan de advocaat die hij vervangen heeft. Het bijzonder nultarief kan in deze relatie niet worden toegepast.

58.D Wat is de maatstaf van heffing indien ik een personenwagen verkoop die ik vóór 1 januari 2014 heb aangekocht voor beroepsdoeleinden? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

Op het ogenblik van de aankoop van een personenwagen voor beroepsdoeleinden vóór 1 januari 2014 kon de advocaat de btw geheven van de aankoop niet in aftrek brengen. Indien de 5-jarige herzieningstermijn op 1 januari 2014 nog niet was verstreken, kon de advocaat echter wel het beroepsmatig deel van de historische btw ten beloop van de nog niet verstreken herzieningstermijn herzien. Wij verwijzen in dit verband naar vraag nr. 71.

Wanneer de advocaat in kwestie deze personenwagen na 1 januari 2014 verkoopt, dient hierop in principe 21% btw te worden aangerekend en dit ongeacht het feit of een deel van de historische btw, geheven van de aankoop, al dan niet gerecupereerd werd. De administratie aanvaardt echter dat in deze situatie slechts btw dient geheven te worden van 50% van de maatstaf van heffing.

Advocaat-medewerkers en advocaat-stagiairs die hebben geopteerd voor de bijzondere facultatieve regeling hoeven geen btw aan te rekenen op de verkoop van de personenwagen. Dit geldt zowel voor personenwagens aangekocht vóór 1 januari 2014 als voor deze aangekocht na 1 januari 2014. Wij verwijzen naar vraag nr. 58.E.

58.E Wat is de maatstaf van heffing indien ik een bedrijfsmiddel verkoop dat ik voor beroepsdoeleinden heb aangeschaft en met ingang van 1 januari 2014 meteen geopteerd heb voor de facultatieve bijzondere regeling besproken in vraag 106? SV

Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014

Bedrijfsmiddelen aangeschaft voor beroepsdoeleinden die nadien worden verkocht, zijn desgevallend onderworpen aan 21% btw. De administratie aanvaardt echter dat de verkoop van bedrijfsmiddelen niet aan btw is onderworpen indien ze worden verkocht door een advocaat-stagiair of advocaat-medewerker die met ingang van 1 januari 2014 geopteerd heeft voor de facultatieve bijzondere regeling zoals uiteengezet in randnummers 164-188 van circulaire nr. 47/2013. Wij verwijzen in dit verband ook naar vraag nr. 106.

Deze tolerantie geldt zowel voor bedrijfsmiddelen aangekocht vóór 1 januari 2014 als voor bedrijfsmiddelen aangekocht na 1 januari 2014.

4. AFTREK VAN BTW

---

59. Wat is het recht op aftrek? HVDB

Van de btw die u aan de staat moet betalen (en die u moet opnemen in de roosters 54 tot 57 van de btw-aangifte) mag u het bedrag aftrekken van de btw die u heeft betaald voor de aankoop, invoer of verwerving van goederen en diensten die u voor uw belastbare activiteit bestemt.

Het bedrag van de aftrekbare btw wordt in rooster 59 van de aangifte opgenomen.

U moet in principe in het bezit zijn van een btw conforme factuur die alle noodzakelijke en wettelijk voorgeschreven vermeldingen bevat. Het Hof van Justitie is hier wel wat soepeler in en staat de aftrek van btw ook toe indien de factuur niet wets-conform is, maar de heffing van btw kan gecontroleerd worden.

60. Welke btw mag ik in aftrek brengen? HVDB

De btw die u mag aftrekken is de btw die u heeft betaald voor de aankopen van goederen en diensten die u voor uw btw activiteit (beroepsactiviteit) bestemt.

Het gaat om:

- De belasting die u door een leverancier of dienstverrichter terecht op factuur werd aangerekend,
- De belasting die u wegens invoer van goederen heeft betaald,
- De belasting die u via rooster 55 van de btw-aangifte heeft betaald over uw intracommunautaire verwervingen van goederen of over diensten die u van leveranciers uit een andere EU-lidstaat heeft afgenomen (voor dergelijke verwervingen geldt het regime van de “verlegging van de heffing” als gevolg waarvan u als afnemer, via uw btw-aangifte, Belgische btw moet voldoen),
- De belasting op andere aankopen van goederen en diensten die u via rooster 56 van uw btw-aangifte heeft betaald (andere aankopen bij buitenlandse leveranciers waarvoor eveneens een verleggingsregeling geldt).

U mag alleen de btw op uw beroepsmatige aankopen in aftrek brengen. Indien sommige goederen of diensten zowel voor uw beroep als voor uw privébehoeften worden gebruikt, is de btw slechts aftrekbaar in de mate van uw beroepsgebruik.

61. Wanneer kan ik mijn recht op aftrek uitoefenen? GS

Voorbeeld 1: U heeft op 20 januari 2014 een herstelling aan uw laptop laten uitvoeren en ontvangt van de Belgische hersteller hiervoor een factuur gedateerd 15 februari 2014, deze factuur werd correct opgemaakt en bevat alle nodige vermeldingen (zie vraag 14).

U kunt de btw op deze factuur in aftrek brengen in de btw-aangifte van januari (in te dienen 20 februari 2014) indien u maandaangever bent, of in de aangifte van het 1ste kwartaal (in te dienen 20 april 2014).

Voorbeeld 2: U heeft vanuit de Verenigde Staten een nieuwe smartphone aangekocht. De invoer is aangegeven bij de douane en u heeft de invoerrechten en de btw betaald op 2 maart 2014 en u beschikt over een geldige invoeraangifte (douanedocument). De btw op dit invoerdocument is aftrekbaar in de btw-aangifte van maart 2014 (in te dienen 20 april 2014) indien u een maandaangever bent of in de aangifte van het 1ste kwartaal (in te dienen 20 april 2014) indien u een maandaangever bent.

Voorbeeld 3: U heeft een nieuwe printer aangekocht bij een Nederlandse leverancier (let op bijzondere regels van toepassing voor het ontstaan van het recht op aftrek voor intracommunautaire verwervingen). U heeft aan de leverancier op 4 april 2014 een voorschot betaald van 10% en hiervoor een factuur ontvangen gedateerd 4 april 2014. De printer wordt op uw kantoor geleverd op 2 mei 2014 en u ontvangt een factuur van de leverancier op 5 juli 2014.

Omdat het hier gaat om een intracommunautaire verwerving van goederen moet u zelf de Belgische btw op de verwerving voldoen en terzelfdertijd kunt u de btw in aftrek brengen. De factuur ontvangen voor het voorschot kunt u negeren, u moet voor deze factuur de btw niet verleggen.

De btw moet worden betaald via vak 55 van de btw-aangifte en dit moet gebeuren uiterlijk 15 juni 2014, dus in de btw-aangifte van juni (in te dienen 20 juli 2014) indien u maandaangever bent of in de aangifte van het 2de kwartaal (in te dienen 20 juli 2014) indien u kwartaalaangiften indient. Omdat u de verschuldigde btw op 15 juni moet aangeven (en aftrekken) en u op dat moment nog niet over de factuur van de leverancier beschikt, moet u zelf een stuk opmaken om de verwerving vast te stellen. Op basis van dit stuk voldoet u de btw (vak 55) en kunt u ook de btw in aftrek brengen (vak 59). U kunt dus niet wachten op de factuur van 5 juli 2014 om enerzijds de btw op de verwerving te voldoen en anderzijds uw recht op aftrek uit te oefenen.

Voorbeeld 4: U heeft voor een cliënt aan een Engelse confrater advies gevraagd met betrekking tot de toepassing van het Angelsaksisch contractrecht. Het advies werd u ge-e-mailed op 12 juli 2014. In september heeft uw confrater nog steeds geen factuur gestuurd voor zijn prestatie. U heeft geen enkele voorafgaande betaling gedaan aan de confrater.

De dienst is verricht op 12 juli, en de btw op deze inkomende dienst is dan ook opeisbaar. U zal op deze dienst zelf de btw moeten verleggen via vak 55 van de btw-aangifte en u kunt eveneens de btw in aftrek brengen (vak 59). U zal opnieuw op 12 juli 2014 zelf een stuk moeten opmaken om aan de hand ervan de btw te voldoen, en in aftrek te brengen in de btw-aangifte van juli 2014 (in te dienen 20 augustus 2014) indien u maandaangever bent of de aangifte van het 3de kwartaal (in te dienen 20 oktober 2014) indien u kwartaalaangiften indient. U kunt niet wachten om de btw te voldoen tot u een factuur krijgt. U bent immers gehouden om tijdig de btw op de inkomende dienst te voldoen.

62. Welk deel van de btw op personenwagens mag ik aftrekken? HVDB

De btw betaald bij de aankoop, de invoer of de intracommunautaire verwerving van personenwagens mag u nooit voor meer dan 50% aftrekken.

Dit betekent dat:

- wanneer het beroepsgebruik van de wagen minder bedraagt dan 50%, is de btw in de mate van dat beroepsgebruik aftrekbaar,
- wanneer het beroepsgebruik 50% of meer bedraagt, is de btw slechts voor de helft aftrekbaar.

Hetzelfde geldt voor kosten van onderhoud en herstelling van de personenwagens en voor kosten van huur- of leasing van een auto zie ook 62.2 hierna).

Op deze beperking voorziet de wet in een aantal uitzonderingen die voor advocaten van geen belang zijn.

62.1 Voor welke voertuigen is de beperking niet van toepassing ?

De beperking is van toepassing op alle autovoertuigen voor het vervoer van personen of goederen over de weg, behalve op de volgende voertuigen :

- autobussen (met meer dan 8 zitplaatsen, die van de bestuurder niet inbegrepen); op minibussen is de aftrekbeperking wel van toepassing,
- vrachtwagens (met een laadvermogen van meer dan 3.500 kg),
- lichte bestelwagens, die beantwoorden aan de technische voorwaarden die hiervoor gesteld worden op het stuk van de verkeersbelasting (artikel 4, §2, van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen),
- wagens die niet kunnen worden ingeschreven bij de dienst van het wegverkeer (sportauto's) of kampeerauto's,
- wagens die speciaal zijn ingericht voor het vervoer van zieken, gewonden en gevangenen en voor lijkenvervoer,
- de voertuigen die door een autohandelaar worden aangekocht om te worden doorverkocht,
- de voertuigen die worden aangekocht door een onderneming, die gespecialiseerd is in de verhuur of leasing van autovoertuigen en die wagens daar ook effectief voor bestemd,
- de voertuigen die uitsluitend voor bezoldigd personenvervoer worden bestemd (taxi's).

Deze uitzonderingen zullen in de praktijk zelden of nooit van toepassing zijn voor advocaten.

62.2 Van welke btw moet de aftrek beperkt worden ?

De beperking geldt niet alleen voor de btw die bij de aankoop, voor de leasing of de huur van de auto's betaald werd.

Zij moet ook worden toegepast voor alle leveringen en diensten die naderhand met betrekking tot die voertuigen gedaan worden:

- onderhoud en herstelling,
- leveringen van onderdelen, benodigdheden en uitrustingsstukken (vb. banden),
- leveringen van benzine, gas, diesel of olie, diensten van de autokeuring.

63. Mag ik de btw op tabak aftrekken? HVDB

Wat betreft tabaksfabricaten (tabak, sigaren, sigaretten) wordt de btw over de consumentenprijs onmiddellijk aan de bron geheven, via de zogenaamde taksband. Niemand mag de btw die hij bij de aankoop van tabaksfabricaten heeft betaald in aftrek brengen.

64. Mag ik de btw op geestrijke dranken aftrekken? HVDB

De btw die u betaalt bij de aankoop van geestrijke (sterke) dranken (bijvoorbeeld whisky, cognac, likeuren) mag u slechts in aftrek brengen indien de aangekochte dranken bestemd worden voor de doorverkoop of voor het gebruik bij belastbare diensten in de horecasector.

De btw op de aankoop van deze producten mag u niet aftrekken wanneer deze dranken bijvoorbeeld bestemd zijn als relatiegeschenk.

Deze uitsluiting slaat alleen op de btw die geheven werd bij de aankoop van sterke dranken, niet op bieren, wijnen en aperitieven (zie evenwel vragen 65, 66 en 67).

65. Mag ik de btw op horecakosten aftrekken? HVDB

Horecakosten zijn de kosten voor verblijf in een hotel of om te gaan eten in een restaurant.

De btw daarop is niet aftrekbaar, tenzij in twee welbepaalde gevallen :

1. Wanneer die kosten worden gemaakt door een belastingplichtige die dezelfde diensten verder verstrekt aan zijn klanten. Wanneer een advocaat deze kosten maakt in het kader van de uitoefening van zijn beroep, dan is de btw op deze kosten toch niet aftrekbaar, ook al rekent men de kosten door aan een klant.

2. Indien personeel die kosten maakt in het kader van een dienstverlening, is de btw wel aftrekbaar.

In alle andere gevallen is de btw op horecakosten niet aftrekbaar. Op zakenlunches en dergelijke mag u de btw dus niet aftrekken. (De btw vormt dan weer wel onderdeel van de kostprijs die u in de directe belastingen - personen- of vennootschapsbelasting - gedeeltelijk mag aftrekken). Op zelf aangekochte maaltijden en dranken kan de btw wel aftrekbaar zijn. Dit zijn geen restaurantkosten. De btw is echter alleen aftrekbaar indien de aankoop kadert in het beroep, bijvoorbeeld een personeelsfeest. Wordt de maaltijd gegeven aan klanten, dan is de btw niet aftrekbaar, want dan zijn dit opnieuw kosten van onthaal (zie vraag 66).

Btw op restaurant- en cateringkosten in het kader van een publicitair evenement (zie vraag 66) is volgens het Hof van Cassatie wel aftrekbaar. Weet dat de btw-administratie

66. Kan ik de btw op "kosten van onthaal" aftrekken? HVDB

Kosten van onthaal zijn kosten inzake de public relations, gemaakt voor het onthaal of de ontvangst van aan het bedrijf vreemde bezoekers. Alle andere personen dan de advocaat zelf en zijn personeel zijn vreemde bezoekers (cliënten, leveranciers, genodigden, enzovoort). De btw op deze kosten is niet aftrekbaar, ook niet als het gaat om kosten van dranken, wijnen, aperitieven enzovoort die aan vreemde bezoekers worden geschonken.

Wanneer u een evenement organiseert waarop 'vreemde bezoekers' worden uitgenodigd, moet u volgend onderscheid maken:

- Wanneer u dit evenement organiseert met als doel de bezoekers in te lichten over het bestaan en de hoedanigheden van uw kantoor, dan zijn de kosten die u hiervoor maakt reclamekosten (en de btw daarop is dus aftrekbaar) en geen kosten voor onthaal.
- Wanneer u daarentegen een evenement organiseert met het oog op het verstevigen en het bestendigen van zakelijke relaties, of om gewoon bezoekers te ontvangen (bijv. de aandeelhouders?) dan zijn het kosten van onthaal. De aftrek van de btw wordt dan niet toegestaan.

De lijn tussen beiden is soms dun.

67. Is de btw op relatiegeschenken aftrekbaar ? HVDB

De btw die u betaalt bij de aankoop van goederen die u gratis wegschenkt, is in principe niet aftrekbaar.

Geeft u evenwel bedrijfsgoederen weg als relatiegeschenk, waarvan u recht op aftrek hebt genoten, dan geldt het volgende: de aftrek van btw is dan toegelaten, maar het schenken van de goederen zelf wordt belast als een levering. Men moet er dus btw over afdragen. Dit hoeft echter niet te gebeuren indien de waarde van het relatiegeschenk kleiner is dan 50,00EUR.

De btw blijft niet aftrekbaar voor geestrijke dranken (zie vraag 64) en ook niet voor geschenken die worden gegeven als kosten van onthaal (zie vraag 66).

Zie ook vraag 38.A in verband met onttrekkingen.

68. Hoe bepaal ik het privégebruik van een bedrijfsmiddel? HVDB

Sinds 2011 gelden er nieuwe regels in verband met privégebruik van bedrijfsmiddelen.

1. In een eenmanszaak is er geen recht op aftrek in de mate van het privégebruik.
2. In een vennootschap is er eveneens geen aftrek van btw in de mate het bedrijfsmiddel voor privédoeleinden wordt gebruikt door vennoten, medewerkers of personeelsleden, ook al worden die in de personenbelasting belast op een voordeel alle aard. Over dit voordeel alle aard is weliswaar geen btw meer verschuldigd.
3. Dit geldt voornamelijk voor firmawagens (zie ook vraag 62).

69. Kan ik de btw op voordelen en geschenken aan het personeel aftrekken? HVDB

De administratie staat de aftrek toe van de kosten die zij aanmerkt als "collectieve sociale voordelen".

Voor volgende kosten kunt u daarom de btw aftrekken :

- kosten van gratis dranken tijdens de kantooruren,
- kosten van een personeelsfeest (behalve natuurlijk de traiteurkosten - zie vraag 65)

- sinterklaasgeschenken (de aftrek wordt beperkt tot een sinterklaasgeschenk met een prijs van maximaal 35,00 EUR).

De btw op “individuele sociale voordelen” is niet aftrekbaar. Bijvoorbeeld:

- een geschenk naar aanleiding van huwelijk, bevalling of pensionering.

Dit zijn individuele voordelen voor een welbepaald personeelslid.

70. Moet ik soms de aftrek van de btw herzien? HVDB

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Soms moet u een vroeger uitgeoefende aftrek van btw herstellen (terugdraaien). Het gaat voornamelijk om btw op bedrijfsmiddelen. Een bedrijfsmiddel is een goed dat voor de beroepsactiviteit wordt gebruikt. Het heeft een lange bedrijfsduur. Het wordt afgeschreven. In principe gaat het meer dan één jaar mee. Het is minstens 250,00 EUR (exclusief btw) waard. **Dit bedrag werd met ingang van 1 januari 2014 opgetrokken tot 1.000,00 EUR (exclusief btw).**

70.1. Wat betekent het begrip “btw geheven op bedrijfsmiddelen”?

De herziening van de aftrek van de btw is alleen van toepassing op de btw die betaald werd voor :

- de oprichting of de aankoop van een bedrijfsmiddel,
- de verbetering van een bedrijfsmiddel,

De herziening is niet van toepassing op de btw op het onderhoud, de herstelling of de reiniging van een bedrijfsmiddel.

70.2. Wat moet ik verstaan onder herzieningstermijn?

De btw op investeringen mag u - in de mate van het beroepsgebruik natuurlijk - onmiddellijk en volledig aftrekken.

Gebruikt u het bedrijfsmiddel vóór het verstrijken van een bepaalde termijn voor een andere bestemming (of in een mindere mate voor de btw-activiteit), dan moet u de eerder afgetrokken btw ten dele terugbetalen. Wanneer het beroepsgebruik daarentegen stijgt, kunt u een bijkomend bedrag aan btw in aftrek brengen.

Is de termijn verstreken, dan is de aftrek definitief geworden en mag/moet er geen herziening meer gebeuren.

De “herzieningstermijn” duurt in principe vijf jaar. Voor de aankoop of de oprichting van nieuwe gebouwen bedraagt de herzieningstermijn echter 15 jaar.

Deze termijn moet u per kalenderjaar berekenen en begint in principe te lopen vanaf de eerste januari van het jaar waarin de btw opeisbaar werd. Wanneer er voor één dienst verschillende facturen worden uitgereikt, zullen er dus ook verschillende herzieningstijdvakken bestaan.

Wat betreft nieuwe gebouwen begint de herzieningstermijn van 15 jaar te lopen vanaf 1 januari van het jaar waarin het nieuwe gebouw voor het eerst in gebruik werd genomen.

Voor andere investeringen kan de btw-controleur de eerste ingebruikneming als start van de herzieningstermijn opleggen. Ook u kunt daarvoor kiezen (maar u moet dit wel vooraf doen).

70.3. Welke oorzaken geven aanleiding tot de herziening?

De regels over de herziening van de aftrek moeten steeds samen gelezen worden met de regels over onttrekkingen (zie vraag 38.A). Wanneer een onttrekking moet belast worden, moet geen herziening gebeuren.

70.3.1. Wijziging in de mate van beroeps- en privégebruik.

U moet de aftrek herzien wanneer een bedrijfsmiddel geheel of gedeeltelijk gebruikt wordt voor privédoeleinden of ter verwezenlijking van handelingen die geen recht op aftrek verlenen of die recht op aftrek verlenen in een andere verhouding dan degene die als grondslag heeft gediend voor de oorspronkelijke aftrek.

Voor de bepaling van het tijdstip en het bedrag van de herziening moet u volgend onderscheid maken:

- Bedrijfsmiddel wordt volledig aangewend voor privégebruik of gebruik dat geen aftrekrecht genereert.

De herziening van de aftrek gebeurt in één keer: u moet zoveel vijfden of vijftienden van de uitgeoefende aftrek terugstorten als er nog jaren van het herzieningstijdvak zullen lopen. Het jaar waarin het gewijzigd gebruik zich voordoet, telt mee als een nog te lopen jaar.

- De mate van het privégebruik of het gebruik dat geen aftrekrecht geeft, verandert van jaar tot jaar.

De herziening moet ieder jaar voor één vijfde of één vijftiende gebeuren. Voor het eerst zal deze herziening moeten gebeuren voor het jaar waarin het gewijzigd gebruik een aanvang neemt. Zij moet telkens verricht worden in de aangifte die uiterlijk op 20 april van het daaropvolgend kalenderjaar moet worden ingediend.

Voorbeeld. Een gebouw dat oorspronkelijk volledig voor uw beroepswerkzaamheid als advocaat werd gebruikt en waarvan dus alle btw werd afgetrokken, wordt vanaf 1 juli 2016 voor de helft verhuurd aan een huurder; dergelijke huur is vrijgesteld van btw zodat u de btw op dat gedeelte niet mocht (had mogen) aftrekken. Voor de andere helft blijft u het gebouw voor uw btw-activiteit gebruiken. In de aangifte die u uiterlijk op 20 april 2017 moet indienen moet u voor 2016 de helft van één vijftiende van de afgetrokken btw terugstorten. Deze herziening moet dan elk jaar gebeuren tot de termijn van 5 of 15 jaar, naargelang het geval, verstreken is.

70.3.2. Verkoop of onttrekking van een bedrijfsmiddel, in de mate waarin de oorspronkelijke aftrek een beperking heeft ondergaan (andere dan die van artikel 45, § 2).

Deze herziening speelt steeds in uw voordeel. Bij de verkoop door een advocaat van een roerend bedrijfsmiddel (bijvoorbeeld een computer) is steeds btw verschuldigd over de volledige

verkoopprijs, ook al kon de advocaat bij de aankoop (bijvoorbeeld wegens gedeeltelijk privé- of gemengd gebruik) slechts een gedeelte van de btw in aftrek brengen. In dit geval mag u het gedeelte van de aankoop-btw dat u oorspronkelijk niet in aftrek heeft gebracht alsnog in aftrek brengen, tot beloop van zoveel vijfden of vijftienden als er nog jaren te lopen zijn van de herzieningstermijn.

- Het bedrag dat u bijkomend in aftrek mag brengen, mag niet groter zijn dan het product van de maatstaf van heffing voor de levering of onttrekking enerzijds en het btw-tarief dat van toepassing was bij de aankoop anderzijds,
- De herziening is niet toegelaten in zoverre de oorspronkelijk uitgeoefende aftrek beperkt werd door de toepassing van artikel 45, § 2 Wbtw (personenwagens - zie vraag 62).

Zie ook vraag 38.A in verband met onttrekkingen.

70.3.3. Bedrijfsmiddelen die in een onderneming ophouden te bestaan.

Dit is vooral van toepassing wanneer u een bedrijfsgebouw met registratierecht verkoopt. In dit geval kunnen ook onttrekkingen belastbaar worden.

70.3.4. Wanneer u de hoedanigheid van btw-belastingplichtige verliest of alleen nog handelingen verricht die geen recht op aftrek verlenen.

Wanneer u uw btw-activiteiten stopzet, moet u de aftrek herzien van de btw geheven op bedrijfsmiddelen waarvan de herzieningstermijn nog niet verstreken is. Ook nu kunnen onttrekkingen belast worden.

70 A. Hoe werkt de herziening van de aftrek van btw indien ik een advocatenkantoor overnam vóór 1 januari 2014 ? HVDB

*****Vraag toegevoegd op 14 augustus 2014*****

Indien u vóór 1 januari 2014 een advocatenkantoor hebt overgenomen van een confrater, dan kan u bij wijze van herziening de historische btw, die u bij de overname werd aangerekend op de bedrijfsmiddelen, ten beloop van de nog niet verstreken herzieningstermijn in aftrek brengen. De bedrijfsmiddelen moeten op het tijdstip van de wijziging van de belastingregeling (1 januari 2014) uiteraard nog bestaan, bruikbaar zijn en de termijn bepaald bij artikel 48, § 2, van het Btw-wetboek mag nog niet verstreken zijn. Let wel, de aanvang van deze termijn situeert zich bij de advocaat-overdrager.

71. Kan ik alsnog de btw aftrekken die ik betaald heb op goederen en diensten aangekocht vóór ik belastingplichtig werd? HVDB

*****Vraag gewijzigd op 14 augustus 2014*****

U kunt geen btw aftrekken die u betaald heeft op aankopen van goederen en diensten vóór u btw-plichtig werd (vb. indien u bediende of student was vooraleer u advocaat werd). U kunt wel btw aftrekken m.b.t. verwervingen uit de periode dat u een vrijgestelde belastingplichtige

was (met name advocaat t.e.m. 31/12/2013). Hiervoor moet u een onderscheid maken tussen btw geheven op bedrijfsmiddelen en btw betaald voor aankopen van andere goederen of diensten.

Voor de btw geheven op bedrijfsmiddelen kunt u de btw nog gedeeltelijk aftrekken voor alle bedrijfsmiddelen die nog aanwezig zijn en waarvan de herzieningstermijn nog niet verstreken is op het ogenblik waarop u belastingplichtig werd (in principe dus op 1 januari 2014). De aftrek kan nog genoten worden voor zoveel vijfdelen (of vijftienden voor nieuwe gebouwen) als er nog jaren te lopen zijn van de herzieningstermijn.) U kan vragen aan de controleur de termijn van 15 jaar te laten aanvangen op 01/01 van het jaar van ingebruikname van het gebouw.

U moet een aankoopdocument bezitten waaruit blijkt hoeveel btw u bij de aankoop betaalde. Onder "btw geheven op bedrijfsmiddelen" wordt verstaan, de btw betaald naar aanleiding van de verwerving, omvorming of verbetering ervan. Hier valt dus niet onder de btw betaald naar aanleiding van de herstelling (inclusief de btw op materialen verbruikt bij de herstelling) en de huur ervan.

Bedrijfsmiddelen hebben een waarde van minstens 250 €, exclusief btw. Goederen met een lagere waarde zijn gewone aankopen. Deze drempel werd met ingang van 1 januari 2014 verhoogd tot 1.000 €, exclusief btw. De nieuwe verhoogde drempel geldt enkel voor de aankopen van bedrijfsmiddelen waarvan het belastbaar feit zich voordoet vanaf 1 januari 2014. Derhalve moet met betrekking tot de goederen waarvoor het belastbaar feit zich heeft voorgedaan vóór 1 januari 2014 nog altijd het bedrag van 250 € in aanmerking genomen worden.

Wat betreft gewone aankopen van goederen of diensten die nog niet verbruikt zijn, kunt u de btw aftrekken indien u de goederen aankocht sedert 1 januari 2011 (maximum 3 jaar geleden op 1 januari 2014).

Volgens art. 21 bis KB nr. 3 kan u deze "historische" btw niet in één keer recupereren maar moet u deze verrekenen met het saldo van latere btw aangiften. Het terug te geven bedrag aan btw ingevolge deze "historische" aftrek wordt met andere woorden telkens overgedragen naar de volgende btw aangifte en verrekend met het te betalen saldo ervan, totdat het volledig verrekend is.

De hiervoor genoemde herzieningstermijn staat volledig los van de afschrijvingstermijn inzake inkomstenbelasting. Wie een goed afschrijft over bijvoorbeeld 15 jaar inzake inkomstenbelasting, zal inzake btw toch blijven genieten van de termijn van 5 jaar indien het over een roerend goed gaat.

Indien u bij uw investeringen vóór 2014 de btw er op als kost hebt afgetrokken of hebt afgeschreven in de aangifte in de inkomstenbelasting, dan zal u de gerecupereerde historische btw als opbrengst moeten aangeven in uw aangifte in de inkomstenbelasting in 2014, natuurlijk slechts in de mate van recuperatie.

De aftrek van historische btw (zie voorgaande vraag) heeft alleen betrekking op btw die betaald werd op bedrijfsmiddelen en kosten die gemaakt werden in de periode dat men een vrijgestelde belastingplichtige was. Er is geen recht op aftrek op kosten en bedrijfsmiddelen die aangeschaft werden toen men nog geen belastingplichtige was, of met andere woorden, toen men nog geen advocaat was maar een gewone particulier.

De Rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en artikel 21 bis KB nr. 3 i.v.m. de aftrek van btw zijn hierover duidelijk.

5. GEMENGDE EN GEDEELTELIJKE BELASTINGPLICHT

---

72. Wanneer ben ik een "volledige" belastingplichtige? SC

Een "volledige" belastingplichtige stelt in principe enkel handelingen die recht op aftrek van voorbelasting genereren.

73. Wanneer ben ik een "gemengde" belastingplichtige? SC

Een "gemengde" belastingplichtige stelt uitsluitend handelingen die binnen het toepassingsgebied van de btw vallen, maar waarvan sommige handelingen onderworpen zijn aan btw en andere handelingen vrijgesteld zijn van btw.

Voorbeeld: indien u naast uw advocatenpraktijk ook een onderwijsopdracht heeft bij een erkende onderwijsinstelling (vrijgesteld van btw), bent u gemengd belastingplichtig. Hetzelfde geldt voor een advocaat die zijn normale activiteit combineert met een aanstelling als schuldbemiddelaar, voorlopig bewindvoerder, voogd (ad hoc), familiaal bemiddelaar, etc. De activiteiten van curatoren zijn daarentegen gewoon onderworpen aan de btw en geven dus op zich geen aanleiding tot het statuut van gemengde belastingplichtige.

Zie vragen 99, 100 en 101.

74. Kan ik als "gemengde" belastingplichtige de betaalde voorbelasting volledig aftrekken? SC

Als gevolg van het feit dat de activiteiten van de gemengde belastingplichtige niet volledig aan btw zijn onderworpen, is de btw die hij of zij betaalt op goederen en diensten bestemd voor zijn of haar economische activiteit ook niet integraal aftrekbaar: ofwel wordt de btw op alle aankopen in aftrek genomen volgens een algemeen verhoudingsgetal (berekend volgens het percentage van de omzet uit belaste handelingen in functie van de totale omzet), ofwel volgens het werkelijk gebruik (gebruik voor belaste handelingen: 100% aftrek; gebruik voor vrijgestelde handelingen: 0% aftrek; gemengd gebruik: aftrek volgens een bijzonder verhoudingsgetal).

Bij aanvang van de activiteit, in jaar x, moet u het verhoudingsgetal schatten. Vervolgens wordt, uiterlijk tegen 20 april van het jaar x+1, het definitief verhoudingsgetal bepaald op basis van het werkelijk bedrag van de tijdens het jaar x verrichte handelingen. Dit definitief verhoudingsgetal wordt meteen het voorlopig verhoudingsgetal voor het jaar x+1. Het verschil tussen voorlopig en definitief verhoudingsgetal geeft in principe aanleiding tot een correctie (in meer of in min) van de reeds in aftrek gebrachte btw.

De Europese Richtlijn 2006/112 houdt echter voor dat de kosten eerst moeten toegewezen worden aan de activiteit waarvoor ze bestemd zijn. Alleen voor "gemengde" kosten moet het verhoudingsgetal worden toegepast.

De algemene regel voor aftrek van btw door gemengde belastingplichtigen is die van het algemeen verhoudingsgetal. Voor de toepassing van de methode van het werkelijk gebruik moet een verzoek worden ingediend bij de btw-administratie. In beide gevallen is het van belang dat de belastingplichtige een duidelijk overzicht maakt van zowel vrijgestelde als belaste inkomsten, alsook van de daarop betrekking hebbende uitgaven.

75. Kan ik een "gedeeltelijk" belastingplichtige zijn? SC

Een "gedeeltelijk" belastingplichtige is een belastingplichtige wiens economische activiteit deels binnen het toepassingsgebied van de btw valt (en bestaat uit handelingen die ofwel aan btw onderworpen zijn ofwel vrijgesteld zijn) en deels daarbuiten.

Voorbeeld: indien u naast uw advocatenpraktijk ook bestuurder of vereffenaar bent van een vennootschap. Vermits de bestuurder of vereffenaar geacht wordt in de gewone uitoefening van zijn statutair mandaat op te treden als orgaan van de vennootschap, en dus niet als zelfstandige, valt deze activiteit in principe buiten het toepassingsgebied van de btw.

**76. Kan ik als "gedeeltelijk" belastingplichtige de betaalde voorbelasting volledig aftrekken?
SC**

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Ook een gedeeltelijk belastingplichtige kan de btw die betaald werd op goederen en diensten die voor beide activiteiten gebruikt worden slechts gedeeltelijk in aftrek brengen en dit steeds volgens een methode van directe toewijzing aan de handelingen die recht op aftrek van voorbelasting genereren (**dus geen algemeen verhoudingsgetal; wel kan een bijzonder verhoudingsgetal berekend voor btw-aftrek m.b.t. gemengde kosten**).

6. SAMENWERKINGSVERBANDEN

---

77. Maakt het voor de btw een verschil indien ik als advocaat mijn diensten via een vennootschap met rechtspersoonlijkheid (bijvoorbeeld ebvba) verricht? BG

Voor de btw bestaat er in de regel geen verschil tussen de individuele uitoefening van een economische activiteit en de uitoefening via een vennootschap. Zodra de natuurlijke persoon of vennootschap geacht wordt *in de uitoefening van een economische activiteit geregeld en zelfstandig, met of zonder winstoogmerk, hoofdzakelijk of aanvullend, leveringen van goederen en diensten te verrichten die in het wetboek zijn omschreven, ongeacht op welke plaats de economische activiteit wordt uitgeoefend*, moet hij of zij zich registreren en zijn of haar diensten met toepassing van de btw factureren.

In voorkomend geval is het dus de vennootschap die zal geacht worden de advocatendiensten te verrichten. Zij zal zich voor btw-doeleinden dienen te registreren en alle btw-verplichtingen moeten voldoen.

78. Is er btw verschuldigd op de inbrengen in de vennootschap met rechtspersoonlijkheid? BG

Op de inbreng is er btw verschuldigd indien (a) deze geschiedt door een als zodanig handelende btw-belastingplichtige en (b) de inbreng als een belastbare levering of dienst kwalificeert. De inbreng in een vennootschap met rechtspersoonlijkheid wordt gedaan ten voordele van het afgescheiden vermogen van de vennootschap en vormt bijgevolg een overdracht. Een inbreng in geld is sowieso niet aan btw onderworpen.

Indien u als inbrengende vennoot niet de hoedanigheid heeft van btw-belastingplichtige is de vraag of u door uw inbreng de hoedanigheid van btw-belastingplichtige verkrijgt. Dit hangt af van wat u inbrengt. Een eenmalige inbreng van goederen - bijvoorbeeld kantoormaterieel - zal op zich niet leiden tot btw-belastingplicht. Anders is het wanneer het genot of arbeid wordt ingebracht daar dit leidt tot een regelmatige dienstprestatie waaruit duurzame inkomsten worden behaald (zie ook vraag 79). In dergelijk geval zal de advocaat (natuurlijke persoon of rechtspersoon) die zijn bedrijvigheid inbrengt in een vennootschap een gewone btw belastingplichtige zijn en de inbreng van zijn arbeid zal in principe dan ook gewoon aan btw onderworpen zijn.

De Belgische btw-administratie eist om praktische redenen echter niet dat u zich voor btw-doeleinden identificeert indien de werkende vennoot enkel en alleen omwille van de inbreng een btw-belastingplichtige wordt. Als inbrengende vennoot heeft u dan in principe de keuze.

Noteer dat deze regel in principe enkel van toepassing is wanneer de inbreng wordt gedaan in een vennootschap waarvan de activiteiten voor hun volledige werkzaamheid aan btw zijn onderworpen. Wanneer de vennootschap waarin de inbreng wordt gedaan echter tegelijkertijd handelingen verricht met recht op aftrek en andere handelingen, mag deze regel slechts worden toegepast onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de ingebrachte bedrijvigheid niet uitsluitend wordt gebruikt voor het verrichten van handelingen die geen recht op aftrek meebrengen.

Overeenkomstig de circulaire 47/2013 kunnen advocaten-vennoten hun arbeid zelfs in meerdere kantoren inbrengen. Indien ze daarnaast nog diensten zouden verrichten aan een eigen cliënteel (buiten het samenwerkingsverband) zijn zij voor deze prestaties wel belastingplichtigen en dienen zij zich voor deze diensten wel voor btw doeleinden te registreren en btw verplichtingen te voldoen. Zij zijn dan gedeeltelijke belastingplichtigen en dienen hun recht op aftrek overeenkomstig uit te oefenen (zie vraag 72 ev.)

Indien op de inbreng btw verschuldigd zou zijn, is die in principe aftrekbaar in hoofde van de vennootschap die de inbreng geniet (zie vraag 60).

Vanaf 1 januari 2014 zou de inbreng van een advocatenpraktijk in een (eenmans-)vennootschap onder bepaalde voorwaarden ook kunnen genieten van het vrijstellingsregime van artikel 11 Wbtw dat bestaat voor de 'overdracht van een algemeenheid van goederen of een bedrijfstak'. De overnemer wordt dan geacht in de rechten en verplichtingen van de overdrager te treden.

79. Wat zijn mijn btw-verplichtingen als advocaat natuurlijke persoon/rechtspersoon die via een vennootschap met rechtspersoonlijkheid werkt? Moet ik btw aanrekenen op de vergoeding die ik als zaakvoerder/bestuurder ontvang? BG

Als advocaat natuurlijke persoon zult u minstens een deel van uw vergoeding doorgaans ontvangen als zaakvoerder van de vennootschap. In deze rol bent u in principe geen btw-plichtige. Er wordt immers geoordeeld dat er een verhouding van ondergeschiktheid bestaat tussen de vennootschap en haar bedrijfsleider (natuurlijk persoon). De vergoeding die u ontvangt als bestuurder/bedrijfsleider van uw werkvennootschap zal dus niet aan btw onderworpen zijn.

Wanneer u via een vennootschap (bijvoorbeeld ebvba) participeert in een groter samenwerkingsverband met rechtspersoonlijkheid (bijvoorbeeld nv of cvba) is de ebvba in principe wel belastingplichtig en zijn de vergoedingen in de regel wel onderworpen aan de btw. In de praktijk kunt u zich hier beroepen op een administratieve tolerantie voor bestuurders/zaakvoerders die optreden via een rechtspersoon en is de ebvba dus niet verplicht om haar handelingen aan btw te onderwerpen. Bovendien kunnen de participanten aan het samenwerkingsverband ervoor opteren om een "btw-eenheid" aan te gaan (zie vraag 83).

79.A Hoe worden voor de btw mijn tantièmes als bestuurder of zaakvoerder van een advocatenvennootschap behandeld? BG

Vraag toegevoegd op 23 september 2014

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen natuurlijke personen die als bestuurder of zaakvoerder optreden en rechtspersonen die als bestuurder of zaakvoerder optreden.

Natuurlijke personen die optreden als bestuurder of zaakvoerder worden geacht zich in een band van ondergeschiktheid te bevinden. De vergoeding die zij hiervoor krijgen valt buiten het toepassingsgebied van btw.

Rechtspersonen die optreden als bestuurder of zaakvoerder kunnen gebruik maken van een tolerantie waardoor de bestuurdersprestaties niet aan btw onderworpen zijn en zij zich niet voor btw-doeleinden dienen te registreren.

Wanneer de bestuurder-rechtspersoon geen gebruik maakt van de tolerantie (zie vraag 79) zal alles wat zij krijgt in ruil voor haar prestaties - dus ook de tantièmes - in principe onderworpen zijn aan btw.

Inzake tantièmes stelt zich het probleem wanneer de btw opeisbaar wordt omdat het bedrag ervan op het einde van het boekjaar nog niet bekend is. In haar Beslissing nr. E.T.126.564 stelt de btw administratie zich op het standpunt dat deze opeisbaar wordt op de datum waarop de jaarlijkse algemene vergadering van de uitkerende vennootschap de beslissing tot uitkering van de tantièmes neemt, bijvoorbeeld april 2014 indien het boekjaar op 31 december wordt afgesloten (zie randnummers 73 ev. van de Beslissing nr. E.T.126.564).

Wanneer de beslissing tot uitkering van de tantièmes in 2014 wordt genomen zijn de tantièmes die de bestuurder ontvangt in 2014 (of later) dus volledig onderworpen aan btw ook al slaan ze op dienstprestaties die verricht zijn vóór 1 januari 2014.

79.B Hoe worden voor de btw mijn winstdeelnemingen als vennoot in een advocatenkantoor behandeld? BG

Vraag toegevoegd op 23 september 2014

Wanneer de vennoten verzaken aan de administratieve tolerantie zullen de winstdeelnemingen - uiteindelijk een vergoeding voor gepresteerde diensten- in de regel aan btw onderworpen zijn.

Indien deze winsteelnemingen pas in 2014 worden toegekend zullen zij derhalve steeds aan btw onderworpen zijn, zelfs al zouden ze betrekking hebben op diensten die in 2013 gepresteerd werden (zie randnummers 78 ev. van de Beslissing nr. E.T.126.564). Daar de prijs niet volledig bepaalbaar is voor de vóór 1 januari 2014 verrichte prestaties kan hier ook de overgangsregeling van Circulaire 47/2013 (randnummer 78 ev.) niet toegepast worden (zie ook vraag 47).

Hier dient wel opgemerkt te worden dat volgens het business model van bepaalde advocatenkantoren waarbij aan de vennoten periodiek vaste bedragen worden uitgekeerd die na afsluiting van het boekjaar eventueel vermeerderd worden met een additionele uitkering indien er nog voldoende winst beschikbaar is. In dergelijk geval is de prijs voor de geleverde prestaties dus wel reeds (gedeeltelijk) gekend. De uitbetaalde periodieke vergoedingen over 2013 genieten derhalve nog van de vrijstelling van oud artikel 44, §1, 1° WBTW, terwijl periodieke vergoedingen over 2014 aan btw onderworpen zijn. De eventuele additionele winstuitkering waarover in 2014 wordt beslist zal ook aan btw onderworpen zijn, zelfs al heeft zij (gedeeltelijk) betrekking op prestaties van 2013 (zie randnummers 83 ev. van de Beslissing nr. E.T.126.564).

79.C Waar wordt de dienst geacht plaats te vinden indien mijn advocatenvennootschap in het kader van een vereffeningsoopdracht een onroerend goed verkoopt? BG

Vraag toegevoegd op 23 september 2014

Wanneer de advocaat-rechtspersoon (vereffenaar) afziet van de tolerantie om zijn prestaties niet aan btw te onderwerpen zal de prestatie waarbij hij in zijn hoedanigheid van vereffenaar optreedt bij de verkoop van onroerend goed (actief bestanddeel van de te vereffenen vennootschap) voor btw doeleinden als een prestatie van vereffening beschouwd worden en niet als handeling m.b.t. een verkoop van onroerend goed. De plaats van zijn prestatie zal voor btw doeleinden dan ook bepaald worden volgens de algemene plaatsbepalingsregel van artikel 21,§2 WBTW (i.e. plaats van de ontvanger van de dienst) en niet volgens de afwijkende bepalingen van artikel 21,§ 3, 1° WBTW) voor diensten in verband met een onroerend goed (i.e. plaats waar het onroerend goed gelegen is) (zie randnummer 58 van de Beslissing nr. E.T.126.564 en ook vraag 105).

Zie vraag 105.

80. Heeft de advocatenvennootschap recht op aftrek? BG

In zoverre de vennootschap vanaf 1 januari 2014 een belastbare activiteit met recht op aftrek van btw zal uitoefenen, zal zij de btw op kosten die gemaakt werden in het kader van haar economische activiteit in aftrek kunnen brengen volgens de regels zoals beschreven in vragen 55 en volgende. Indien van toepassing, zal de vennootschap ook een historische aftrek kunnen toepassen op de bedrijfsmiddelen voor de nog lopende herzieningstermijn en voor andere goederen en diensten in zoverre die nog niet verbruikt zijn op 1 januari 2014 (zie vraag 66). Wanneer de advocatenvennootschap daarnaast ook vrijgestelde activiteiten verricht (bv. voorlopige bewindvoering, familiale bemiddeling, ...) zal zij gemend of gedeeltelijk belastingplichtige worden en zal zij haar recht op aftrek dienovereenkomstig moeten toepassen (zie vraag 72 ev.).

81. Heeft de advocaat/zaakvoerder van de advocatenvennootschap recht op aftrek van voorbelasting? BG

Zie vraag 80.

Indien de advocaat een natuurlijke persoon is zal hij niet kwalificeren als een btw-belastingplichtige en zal hij derhalve ook geen recht op aftrek hebben van btw die hem wordt aangerekend.

Indien de advocaat/zaakvoerder zelf een rechtspersoon is, dan zullen zijn prestaties in principe aan btw onderworpen worden en zal die ook zijn recht op aftrek kunnen uitoefenen. Indien men gebruik maakt van de in vraag 79 vernoemde tolerantie zal ook die geen recht op aftrek hebben.

82. Wat indien ik in persoon of via een (patrimonium)vennootschap bedrijfsmiddelen of bepaalde goederen of diensten ter beschikking stel van de advocatenvennootschap? BG

De eerste vraag is of men door die terbeschikkingstelling btw-belastingplichtige wordt. Indien dit het geval is (en dit is doorgaans het geval wanneer er door deze terbeschikkingstelling duurzame inkomsten worden verkregen zoals huuropbrengsten) dient men voor iedere terbeschikkingstelling afzonderlijk te bekijken wat het toepasselijke btw-regime is.

Zo is de verhuur van onroerend goed (bijvoorbeeld kantoorruimte) in België vrijgesteld van btw. Dit betekent dat de advocaat/bestuurder of zijn patrimoniumvennootschap geen recht op (historische) aftrek kan claimen met betrekking tot de btw die hij heeft betaald voor de verkrijging of oprichting van dat onroerend goed wanneer hij dit onroerend goed ter beschikking stelt van de werkvennootschap. Deze aftrek zou wel bestaan mocht het onroerend goed met toepassing van btw zijn opgericht of verkregen door de werkvennootschap zelf en deze laatste het goed niet verhuurt maar gebruikt voor haar werkzaamheden als btw-belastingplichtige.

83. Kan ik een btw-eenheid gebruiken om de terbeschikkingstelling van gebouwen aan de werkvennootschap te optimaliseren? BG

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Indien men de voorwaarden vervult, kan men de oprichting van een btw-eenheid overwegen tussen de advocatenvennootschap en de natuurlijke persoon/patrimoniumvennootschap. De creatie van een btw-eenheid laat toe aan in België gevestigde personen die juridisch gezien wel zelfstandig zijn, maar organisatorisch, financieel en economisch met elkaar verbonden zijn, als één btw-belastingplichtige aangemerkt te worden.

De creatie van een btw-eenheid heeft in het kort als gevolg dat:

- de leveringen van goederen en diensten tussen leden van de btw-eenheid niet vallen onder het toepassingsgebied van de btw;
- de leveringen van goederen en diensten aan elk lid, voor de toepassing van de btw, aan de btw-eenheid gebeuren;
- invoeren en intracommunautaire verwervingen van goederen gedaan door elk lid, worden geacht te zijn verwezenlijkt door de btw-eenheid;
- de leveringen van goederen en diensten gedaan door elk lid worden geacht te zijn verwezenlijkt door de btw-eenheid.

Het recht op aftrek van de btw-eenheid wordt enkel bepaald door de leveringen van goederen en diensten die zij aan derden verricht. Leveringen van goederen en diensten die de leden van de btw-eenheid aan elkaar verrichten, worden hierbij niet aanmerking genomen **tenzij men het recht op aftrek zou toepassen via de methode van het werkelijk gebruik.**

In het eenvoudige voorbeeld waarbij een patrimoniumvennootschap van de advocaat (die enkel een kantoorgebouw verhuurt aan de advocatenvennootschap) een btw-eenheid zou vormen met de advocatenvennootschap (die enkel en alleen met btw belaste advocatendiensten verricht aan derden) zal het recht op aftrek dus bepaald worden door de advocatendiensten die aan derden

worden verrichten. Bijgevolg zal in dergelijke situatie de btw-eenheid de (historische) aftrek kunnen uitoefenen van de btw die werd voldaan op de oprichting of aankoop van het gebouw.

Wel van belang is dat de leden van een btw-eenheid hoofdelijk aansprakelijk zijn voor alle btw-schulden van de btw-eenheid.

84. Wat als mijn kantoor een vaste inrichting (branch) is van een buitenlands advocatenkantoor? BG

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

In zoverre men nog niet geïdentificeerd was voor btw-doeleinden op basis van de oude regels (zie o.m. de Aanschrijving 2000/004 inzake de toepassing van artikel 44, §1, 1° Wbtw), zal men zich nu moeten identificeren voor btw-doeleinden. Men zal de (historische) btw-aftrek kunnen toepassen zoals beschreven in vraag 71.

Verrekeningen tussen het buitenlands advocatenkantoor en de Belgische branch vallen in principe buiten het toepassingsgebied van btw. Dit is anders indien de branch deel zou uitmaken van een btw-eenheid.

85. Wat als mijn Belgische advocatenvennootschap een vaste inrichting (branch) heeft in een ander EU-land? BG

Afgezien van de lokale btw-verplichtingen in de lidstaat van de branch, zal de omzet die deze branch realiseert in het buitenland tevens moeten gerapporteerd worden in de Belgische btw-aangifte van de advocatenvennootschap (rooster 47 van de Belgische btw-aangifte). De rapportage impliceert niet dat over de buitenlandse omzet Belgische btw verschuldigd zou zijn. De normale regels qua bepaling van de plaats van de dienst zijn van toepassing. Zie vraag 50.

86. Wat gebeurt er op het vlak van de btw bij stopzetting van de activiteiten van de advocatenvennootschap? BG

Wanneer de advocatenvennootschap haar activiteiten stopzet zal zij haar hoedanigheid van btw-belastingplichtige verliezen en zal zij een onttrekking of herziening van de btw-aftrek moeten verrichten van de goederen die zij nog onder zich heeft. Dit hoeft niet te gebeuren als de activiteiten door een derde zouden worden voortgezet onder de voorwaarden van artikel 11 Wbtw (overdracht van een algemeenheid van goederen of een bedrijfsafdeling). In de praktijk betekent dit dat een andere advocaat of groepering van advocaten de activiteiten moet voorzetten.

87. Wat gebeurt er op het vlak van de btw indien ik mijn diensten via een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid (bv. maatschap of feitelijke vereniging) lever? BG

Het bezit van rechtspersoonlijkheid of een afgescheiden vermogen is in de regel geen voorwaarde om een afzonderlijke btw-plichtige te zijn.

Het is dus in principe ook hier de “vennootschap” zelf die zal geacht worden de advocatendiensten te verrichten als zij onder haar naam optreedt ten aanzien van derden. Zij zal zich voor btw-doeleinden dienen te registreren en aan alle btw-verplichtingen moeten voldoen.

87.A Hoe werkt een kostengroepering onder gemeenschappelijke naam op het vlak van de btw? BG

Vraag gewijzigd op 23 september 2014

Een kostenassociatie die onder gemeenschappelijke naam optreedt is een afzonderlijke btw-plichtige (**zie Circulaire nr.47/2013, randnummer 7 ev.**). Zij verricht weliswaar geen advocatendiensten. Elk lid van de kostenassociatie (natuurlijke persoon of rechtspersoon) wordt immers geacht zelf deze diensten te hebben verstrekt en staat dus afzonderlijk in voor de te vervullen btw-verplichtingen.

De kostenassociatie zelf zal echter btw-plichtig zijn, omdat zij zelf belastbare diensten en/of leveringen gaat verrichten aan de leden van de kostenassociatie. Zij factureert namelijk kosten door. Zij zal dan zelf ook een btw nummer dienen aan te vragen.

87.B Hoe werkt een kostengroepering zonder gemeenschappelijke naam op het vlak van de btw? BG

Vraag gewijzigd op 23 september 2014

Een kostenassociatie die niet onder gemeenschappelijke naam optreedt, is als dusdanig geen belastingplichtige. De individuele leden van dergelijke **kostengroepering** moeten dan elk hun deel van de kosten in aftrek brengen **op voorwaarde dat men in het bezit is van een gedetailleerde afrekening. Indien één lid van de kostengroepering de factuur voor het geheel ontvangt, zal hij aan de overige leden een afrekening uitreiken waarop het door hen afzonderlijk te dragen deel van de uitgaven en van de daarop betrekking hebbende btw wordt vermeld. Die afrekening zal in principe een kopie van de leveranciersfactuur zijn met vermelding van ieders aandeel.**

87.C Wat is mijn btw-statuuat indien ik samen met mijn echtgeno(o)te de advocatuur beoefen? BG

Vraag toegevoegd op 23 september 2014

Wanneer beide echtgenoten een associatie vormen (met of zonder rechtspersoonlijkheid) zal de associatie in principe als btw-belastingplichtige worden aangeduid en zullen zij hun cliënten factureren vanuit deze associatie. De associatie zal dan over een uniek btw-nummer beschikken. Beide echtgenoten kunnen als vennoot opteren om zich niet individueel voor btw-doeleinden te registreren.

Indien zij geen associatie vormen zullen zij in principe elk afzonderlijk hun dienstprestaties moeten factureren aan hun cliënten en zich bijgevolg elk afzonderlijk moeten identificeren voor btw doeleinden.

Uiteraard bestaat ook steeds de mogelijkheid voor één van de echtgenoten om als medewerker op te treden ten opzichte van de andere. De meewerkende echtgenote zou dan kunnen opteren voor de facultatieve bijzondere medewerkersregeling (zie ook vraag 106) om aldus de administratieve lasten tot een minimum te beperken (zie ook Beslissing nr. ET 126.564 , randnummer 10). Volledigheidshalve merken wij op dat een meewerkend echtgenoot, die een beroep doet op de bijzondere facultatieve regeling zich wel dient te registreren voor btw-doeleinden en aan bepaalde btw-verplichtingen zal moeten voldoen (e.g. indienen van jaarlijkse opgave belastingplichtige afnemers).

87.D Hoe worden mijn handelingen als vereffenaar van vennootschappen, die ik als advocaat-werkend vennoot stel, in rekening gebracht aan mijn advocatenkantoor? BG

Vraag toegevoegd op 23 september 2014

Indien u als werkend vennoot geopteerd heeft om uw handelingen aan btw te onderwerpen, dan geldt deze keuze voor alle handelingen die u als dusdanig verricht. Dit betekent dat de vergoeding die u ontvangt van uw advocatenkantoor voor de prestaties die u verricht als vereffenaar aan btw onderworpen zullen zijn.

Het advocatenkantoor dat deze prestaties doorrekent aan de uiteindelijke afnemer (de vennootschap die vereffend wordt) zal als rechtspersoon kunnen kiezen om deze prestatie aan btw te onderwerpen.

Let wel, indien het advocatenkantoor geen eigen rechtspersoonlijkheid zou hebben (e.g. maatschap), dan dient zij de vergoedingen in ieder geval zonder btw aan de klant te factureren. De btw geheven van de inkomende prestaties van de werkend-vennoot zal desgevallend niet in aftrek kunnen worden gebracht.

Zie ook vraag 105.

88. Wat zijn op het vlak van de btw de gevolgen van een 'inbreng' in een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid? BG

Voor de algemene principes verwijzen we naar vraag 78 inzake vennootschappen met rechtspersoonlijkheid.

De advocaat-vennoot (natuurlijke persoon of rechtspersoon) die zijn arbeid inbrengt in een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid zal in principe ook een gewone belastingplichtige zijn wiens inbreng onderworpen is aan btw.

Net zoals bij vennootschappen met rechtspersoonlijkheid eist de Belgische btw-administratie om praktische redenen echter niet dat men zich voor btw-doeleinden identificeert indien de werkende vennoot enkel en alleen omwille van de inbreng een btw-belastingplichtige wordt (administratieve

tolerantie). Als inbrengende vennoot heeft u dan in principe de keuze. Men dient deze uiteraard wel consequent toe te passen voor alle handelingen die men als dusdanig verricht.

Noteer dat deze regel in principe enkel van toepassing is wanneer de inbreng wordt gedaan in een vennootschap waarvan de activiteiten voor hun volledige werkzaamheid aan btw zijn onderworpen. Wanneer de vennootschap waarin de inbreng wordt gedaan echter tegelijkertijd handelingen verricht met recht op aftrek en andere handelingen, mag deze regel slechts worden toegepast onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de ingebrachte bedrijvigheid niet uitsluitend wordt gebruikt voor het verrichten van handelingen die geen recht op aftrek meebrengen.

Overeenkomstig de circulaire 47/2013 kunnen advocaten-vennoten hun arbeid zelfs in meerdere kantoren inbrengen. Indien ze daarnaast nog diensten zouden verrichten aan een eigen cliënteel (buiten het samenwerkingsverband) zijn zij voor deze prestaties wel belastingplichtigen en dienen zij zich voor deze diensten wel voor btw doeleinden te registreren en btw verplichtingen te voldoen. Zij zijn dan gedeeltelijke belastingplichtigen en dienen hun recht op aftrek overeenkomstig uit te oefenen (zie vraag 72 ev.)

89. Hoe werkt het recht op aftrek van het samenwerkingsverband (vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid)? BG

Vraag gewijzigd op 23 september 2014

De btw die rust op de door het samenwerkingsverband verrichte aankopen van goederen of ontvangen diensten zal door het samenwerkingsverband in principe kunnen worden afgetrokken volgens de principes van vragen 59 en volgende. Hierbij is het van belang dat het samenwerkingsverband in het bezit is van een conforme *op zijn naam* uitgereikte factuur.

Voor wat de historische aftrek betreft, geldt dat die in principe maar kan uitgeoefend worden door degene die de kost ook werkelijk heeft gedragen.

De kostenassociatie die onder een eigen naam optreedt moet zelf als belastingplichtige optreden ten opzichte van haar leden (zie vraag 87.A). Leveranciers zullen bijgevolg de gegevens van de kostenassociatie zelf moeten vermelden op de facturen.

Indien een kostenassociatie niet onder een eigen naam optreedt moeten de individuele leden afzonderlijk, elk voor hun eigen deel, gefactureerd worden. **Toegestaan is ook dat de leveranciers één lid voor het geheel factureren die vervolgens op zijn beurt de andere leden een afrekening stuurt voor ieders aandeel (zie vraag 87.B).**

90. Wat gebeurt er op btw-vlak bij de ontbinding van een samenwerkingsverband (vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid)? BG

De ontbinding zal op zich geen directe btw-gevolgen hebben, omdat de vennoten ofwel steeds eigenaar gebleven zijn en enkel het genot hebben ingebracht, ofwel omdat de goederen (of diensten) in onverdeelde mede-eigendom werden verworven door het samenwerkingsverband.

Een herziening van de afgetrokken btw zal enkel moeten plaatsvinden in de mate dat de bedrijfsmiddelen niet langer zullen dienen voor een economische activiteit die recht op aftrek verleent (in hoofde van de vennoten van het samenwerkingsverband na de ontbinding). Dit zou zich bijvoorbeeld kunnen voordoen indien een vennoot een computer van het samenwerkingsverband voor zijn privédoeleinden gebruikt en de computer bevindt zich op het ogenblik van de “desaffectatie” nog in het herzieningstijdvak van 5 jaar.

De onderlinge herverdeling van overblijvende activa onder de vennoten zal in principe wel aanleiding geven tot heffing van de btw over de aan iedere vennoot toebedeelde goederen (ervan uitgaande uiteraard dat de overdragende vennoot kwalificeert als een btw belastingplichtige)

7. BEROEPSGEHEIM

---

91. Wat valt onder het beroepsgeheim ? MVDB

Het beroepsgeheim van de advocaat vindt zijn grondslag in artikel 458 Sw. dat bepaalde beroepsbeoefenaars, waaronder de advocaat, verbiedt de geheimen waarvan ze, in de uitoefening van hun beroep kennis krijgen, aan derden kenbaar te maken. Onder het begrip 'derden' vallen ook openbare diensten en instellingen en in het bijzonder ook de fiscus.

Het beroepsgeheim raakt de openbare orde zodat noch de advocaat, noch de cliënt erover beschikken. De cliënt kan de advocaat er niet van ontslaan. Het beroepsgeheim van de advocaat is daarenboven ook algemeen aangezien het betrekking heeft op alles wat de advocaat verneemt in het kader van de uitoefening van zijn beroep, ongeacht of deze informatie afkomstig is van zijn cliënt, van confraters of van derden.

92. Kan ik mij in het kader van een onderzoek naar mijn eigen belastingplicht beroepen op mijn beroepsgeheim? MVDB

Het beroepsgeheim bestaat enkel in het belang van de cliënt van de advocaat en niet in het belang van de advocaat zelf. Wanneer uw persoonlijke fiscale situatie wordt onderzocht, kan u uw beroepsgeheim dus niet doen gelden ten aanzien van de administratie om u aan uw eigen fiscale verplichtingen te onttrekken. De finaliteit van het beroepsgeheim is gelegen in de bescherming van de cliënt en niet in de bescherming van de advocaat.

De btw-administratie is overeenkomstig de bepalingen van artikel 61, §1 Wbtw gerechtigd om alle stukken betreffende de beroepswerkzaamheid op te vragen. Belastingplichtigen moeten in beginsel aan de controlediensten alle nuttige elementen verstrekken op basis waarvan de fiscus kan nagaan of op een correcte manier btw is geheven over de diensten die werden verstrekt.

Bij een controle over de toepassing van de btw-wetgeving heeft het inzagerecht van de administratie dan ook onder meer betrekking op de interne stukken die als basis dienden voor de facturatie aan cliënten (bijvoorbeeld indien aanwezig, timesheets die toelaten om de tijd te meten die besteed is aan iedere cliënt om de prijs te kunnen berekenen van de aan hem geleverde diensten).

93. Moet ik bij de organisatie van mijn btw-administratie/boekhouding rekening houden met mijn beroepsgeheim? MVDB

Uit de heersende rechtspraak blijkt dat de advocaat in dit verband een proactieve rol toebedeeld krijgt. Aangezien de advocaat weet dat hij kan onderworpen worden aan een fiscale controle, moet hij dan ook zijn voorzorgen nemen om te vermijden dat gegevens die onder het beroepsgeheim zouden vallen, zouden prijs gegeven worden bij een eventuele fiscale controle. Zie ook vraag 24.

94. Waar kan de btw-administratie mij controleren? MVDB

Op grond van artikel 63 Wbtw moet eenieder die een economische activiteit uitoefent aan de btw-ambtenaren die in het bezit zijn van hun aanstellingsbewijs op elk tijdstip en zonder voorafgaande verwittiging, vrije toegang verlenen tot de ruimten waar de activiteit wordt uitgeoefend.

Als ruimten waar een activiteit wordt uitgeoefend moeten onder meer worden beschouwd de burelen, de fabrieken, de werkplaatsen, de opslagplaatsen, de bergplaatsen, de garages alsmede de als fabriek, werkplaats of opslagplaats gebruikte terreinen.

De fiscale ambtenaren belast met een btw-onderzoek mogen, voorzien van hun aanstellingsbrief, eveneens op elk tijdstip en zonder voorafgaande verwittiging vrij binnentreden in alle andere gebouwen, werkplaatsen, inrichtingen, lokalen, of andere plaatsen waar btw-activiteiten verricht of vermoedelijk verricht worden.

Een controle ter plaatse in het kantoor, bijkantoor of de woning van een advocaat, is dus perfect mogelijk voor zover er een economische activiteit wordt uitgeoefend of de administratie vermoedt dat er een economische activiteit wordt uitgeoefend.

95. Heeft de btw-controleur vrije toegang tot mijn kantoor? MVDB

*** Antwoord gewijzigd op 20 juni 2014 ****

De btw-controleur heeft het recht op toegang tot het advocatenkantoor teneinde (1) de boeken en stukken te onderzoeken die zich aldaar bevinden, (2) door middel van de gebruikte uitrusting en met de bijstand van de betrokkene de betrouwbaarheid na te gaan van de geïnformatiseerde inlichtingen, gegevens en bewerkingen, door onder meer de voorlegging ter inzage te vorderen van stukken die in het bijzonder zijn opgesteld om de op informatiedragers geplaatste gegevens om te zetten in een leesbare en verstaanbare vorm, en (3) de aard en de belangrijkheid vast te stellen van de aldaar uitgeoefende werkzaamheid en van het daarvoor aangestelde personeel, alsook van de aldaar aanwezige koopwaren en goederen, met inbegrip van de productie- en vervoermiddelen.

De btw-controleur heeft dan ook het recht op toegang tot het kantoor van de advocaat om bijvoorbeeld het al dan niet beroepsmatig karakter van investeringsgoederen na te gaan of om bijvoorbeeld in geval van een tweede kantoor na te gaan of er aldaar door de advocaat wel btw-activiteiten worden verricht.

Met het oog op het vrijwaren van het beroepsgeheim werd door de minister van Financiën met betrekking tot het fiscale visitatierecht van de ambtenaren inzake directe belastingen gesteld dat de fiscale ambtenaren geen recht op toegang hebben tot het kantoor van de belastingplichtige die aan het beroepsgeheim is gebonden gedurende de periode dat hij er zijn beroep uitoefent in aanwezigheid van cliënten. In dat geval kan immers niet uitgesloten worden dat de controlerende ambtenaren in contact komen met de cliënten van de belastingplichtige.

In die optiek kan verdedigd worden dat u niet verplicht bent om een btw-controleur in uw kantoor toe te laten, zeker niet wanneer u bijvoorbeeld spreekuur houdt. Indien op het ogenblik van de onaangekondigde controle geen cliënten in uw kantoor aanwezig zijn, is er in principe geen reden om de toegang te weigeren. Alhoewel dit principe nog niet bevestigd is inzake btw, kan deze parlementaire vraag eveneens inzake btw worden ingeroepen. Ook al bestaat er op dit ogenblik geen bindend advies van de tuchtoverheid (zie opmerking vraag 98) is het toch aangeraden om een beroep te doen op de tuchtoverheid, in de praktijk de Stafhouder, in geval van twijfel.

96. Heeft de btw-controleur ook vrije toegang tot mijn woning? MVDB

In de mate dat er een economische activiteit wordt uitgeoefend (of vermoed wordt te worden uitgeoefend) hebben de controleambtenaren het recht bewoonde lokalen te betreden. Dit is bv. het geval wanneer btw-afrekken plaatsvinden met betrekking tot ruimtes in een privéwoning, zoals o.m. inrichtingskosten (bureel, schilderwerken, computer, ...) van kantoorruimte thuis. Indien dergelijke aanwijzingen niet aanwezig zijn, kan de toegang geweigerd worden tenzij er toelating is van de politierechter.

Indien de bezochte plaats een particuliere woning of een bewoond lokaal is, dan gelden strengere voorwaarden: de fiscale ambtenaren hebben er alleen toegang tussen 5 uur en 21.00 uur en enkel met machtiging van de politierechter. Indien de machtiging wordt gevraagd aan de politierechter zal de btw-administratie in het verzoek tot machtiging in principe moeten toelichten waarom men toegang wenst tot de particuliere woning.

De visitatie van privélokalen is dus in de tijd beperkt en kan nooit rechtsgeldig gebeuren tussen 21.00 uur en 5 uur.

De btw-controleurs kunnen in het kader van een visitatie bijvoorbeeld de verhouding tussen het privé- en het beroepsgedeelte van de woning van de advocaat controleren. In deze gevallen doet de administratie immers onderzoek naar de *'aard en de belangrijkheid van de aldaar uitgeoefende werkzaamheid'* zodat de visitatie binnen het toepassingsgebied van artikel 63 Wbtw valt.

97. Kan de btw-administratie een onderzoek doen met het oog op het belasten van cliënten? MVDB

De onderzoeksbevoegdheden op grond van de artikelen 60 tot en met 63 Wbtw kunnen enkel aangewend worden met het oog op het bepalen van het juiste bedrag van de verschuldigde belasting door de belastingplichtige zelf (in dit geval dus de advocaat). De gegevens die de ambtenaren naar aanleiding van de gestelde onderzoeksdaeden rechtmatig verwerven, kunnen zij wel gebruiken om derden (zoals cliënten) te belasten. Voorwaarde blijft evenwel dat de onderzoeksdaeden er initieel op moeten gericht zijn om de fiscale situatie van de belastingplichtige te onderzoeken. Zgn. "fishingexpeditions" mogen niet, dit zijn onderzoeken bij bv. een advocaat met het oog op het "toevallig" vinden van informatie die bezwarend is voor cliënten van de advocaat.

98. Kan ik de btw-controleur verplichten om de tussenkomst van de tuchtoverheid in te roepen van zodra ik mij in het geval van een fiscale controle beroep op mijn beroepsgeheim? MVDB

Let op ! Het antwoord op deze vraag kan beïnvloed worden door nader te nemen wet- of regelgeving. De OVB en Avocats.be hebben de minister van Financiën en de btw-administratie verzocht om ten minste door middel van een circulaire, een bepaling gelijkaardig aan art. 334 WIB92 in te voeren inzake btw. In elk geval wordt getracht een regeling te bekomen waar advies dient te worden ingeroepen van de tuchtoverheid en met mogelijkheid van controle door de rechter.

De OVB en Avocats.be onderhandelen momenteel nog steeds met de minister van Financiën en de btw-administratie om een regeling te bekomen waar advies dient te worden ingeroepen van de tuchtoverheid en met mogelijkheid van controle door de rechter.

*** Antwoord gewijzigd op 20 juni 2014 ***

Inzake inkomstenbelastingen kunnen personen die gebonden zijn door het beroepsgeheim, een beroep doen op de bijzondere procedure van artikel 334 WIB92 dat bepaalt: 'Wanneer een krachtens de artikelen 315, eerste en tweede lid, 315bis, eerste tot derde lid, 316 en 322 tot 324 aangezochte persoon het beroepsgeheim doet gelden, verzoekt de administratie om tussenkomst van de territoriaal bevoegde tuchtoverheid opdat deze zou oordelen of, en gebeurlijk in welke mate, de vraag om inlichtingen of de overlegging van boeken en bescheiden verzoenbaar is met het eerbiedigen van het beroepsgeheim'.

De geraadpleegde tuchtoverheid (in de praktijk, de bevoegde Stafhouder) heeft dan de taak om uitspraak te doen over de vraag of diegene die zich op het beroepsgeheim beroept, dat al dan niet terecht doet. Inzake directe belastingen wordt ook aanvaard dat de fiscus, ingeval de regeling van artikel 334 WIB92 wordt gevolgd, door het oordeel van de tuchtoverheid gebonden is.

Op dit moment bestaat inzake btw geen soortgelijke bepaling als artikel 334 WIB92. Het Wbtw bevat geen bepaling die de tuchtoverheid machtigt om de grenzen van de plicht tot geheimhouding af te lijnen. Deze regel wordt wel in het vooruitzicht gesteld.

Als een btw-plichtige zich in het kader van een controle van de btw-administratie op het beroepsgeheim beroept als rechtvaardiging voor de weigering tot inzage, zal dus de rechter, en niet de tuchtoverheid, moeten beslissen of, en in welke mate, het beroepsgeheim de belastingplichtige verhindert in te gaan op het verzoek van de btw-administratie.

In dit verband wordt door de OVB nog getracht een regeling te bekomen waar advies dient te worden gevraagd bij de tuchtoverheid, met wellicht nadien een mogelijkheid van controle door de rechter. Deze regelgeving is evenwel op heden nog niet aanwezig.

Als een btw-plichtige zich in het kader van een controle van de btw-administratie op het beroepsgeheim beroept als rechtvaardiging voor de weigering tot inzage, zal dus de rechter, en niet de tuchtoverheid, moeten beslissen of, en in welke mate, het beroepsgeheim de belastingplichtige verhindert in te gaan op het verzoek van de btw-administratie. Aangewezen is in ieder geval advies, ook al is dit niet bindend voor de btw-administratie, in te winnen bij de tuchtoverheid, zijnde de Stafhouder.

8. VRIJSTELLINGEN

---

99. In welke mate geldt er een vrijstelling voor onderwijs? HVDB

Antwoord gewijzigd op 3 oktober 2014

Menig advocaat geeft al eens les. Daarvoor bestaan vrijstellingen inzake btw.

Het hier bedoeld lesgeven is onderwijs dat kadert in een beroepsopleiding of bijscholing, maar eveneens het klassieke dag of avondonderwijs.

Hierbij moeten we volgend onderscheid maken.

1) Advocaten geven les aan collega's in het kader van de opleidingen georganiseerd door de OVB of plaatselijke balies. Hiervoor geldt een vrijstelling. Dit is een opleiding door een publiekrechtelijk lichaam en om die reden vrijgesteld van btw.

2) Advocaten geven les in een onderwijsinstelling, een school. Ze genieten dan van een ambtenarenstatuut en zijn in wezen tewerkgesteld in ondergeschikt verband. Hun lesgeven is dan niet bedoeld in het btw wetboek, want het is geen handeling die men verricht als zelfstandige en dus is men niet onderworpen aan btw.

3) Advocaten geven les aan andere instellingen, al dan niet commerciële organisaties die seminaries inrichten. Dan is men wel aan btw onderworpen. Hier geldt de vrijstelling niet. De advocaat kan echter beroep doen op een administratieve tolerantie. De administratie aanvaardt dat men ook in deze situatie lesgeeft in ondergeschikt verband. In dat geval moet men het honorarium voor het seminarie niet aanrekenen met btw.

Wanneer men van deze tolerantie gebruik zou willen maken, moet men zich wel er van bewust zijn dat men een gemengde btw belastingplichtige wordt en dus de aftrek van btw kan beperkt worden (zie vraag nr. 73 over gemengde belastingplichtigen).

Sinds de wijziging van de onderwijsvrijstelling vanaf 1 januari 2014 geldt voorgaande vrijstelling evenwel niet wanneer de prestaties worden verricht via een vennootschap.

100. In welke mate geldt er een vrijstelling voor de diensten van een advocaat als schuldbemiddelaar, familiaal bemiddelaar, voorlopig bewindvoerder en voogd? HVDB

Antwoord gewijzigd op 16 september 2014

Op grond van een arrest van het Grondwettelijk Hof d.d. 25/04/2013 zijn de diensten van een advocaat als schuldbemiddelaar vrijgesteld van btw. Het arrest werd weliswaar gevelde inzake deurwaarders, maar het arrest bevat voldoende verwijzingen naar advocaten.

De vrijstelling is gesteund op artikel 44 §2, 2° WBTW. Het gaat om vrijstelling van diensten die nauw samenhangen met maatschappelijk werk **door publiekrechtelijke lichamen of door organisaties die door de bevoegde overheid als instellingen van sociale aard worden erkend.**

Op grond van een analyse van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie komt het Grondwettelijk Hof tot het besluit dat diensten van deurwaarders als schuldbemiddelaar onder deze vrijstelling ressorteren. **Het Grondwettelijk Hof erkent dat deurwaarders, bij uitbreiding advocaten voor dergelijke activiteiten geacht worden organisaties te zijn die door de bevoegde overheid zijn erkend als instellingen van sociale aard. De administratie heeft dit ook aanvaard t.a.v. advocaten.**

Hetzelfde kan mutatis mutandis gelden voor diensten als voogd, bewindvoerder enzovoort.

Diensten die u verstrekt in het kader van de permanentie geesteszieken kunnen worden vrijgesteld op voorwaarde dat u daartoe wordt aangesteld door een vrederechter. Deze vrijstelling geldt zowel voor uw vergoeding die u verkrijgt via de dienst gerechtskosten als via een aanstelling door het BJB.

In de hiervoor opgesomde gevallen betreft het telkens diensten waarbij de advocaat een gerechtelijk mandaat bekleedt en wordt aangesteld door een rechter, de arbeidsrechter in geval van schuldbemiddeling (artikel 578, 14° Ger.W.) en de vrederechter in de overige gevallen.

De diensten van advocaten als bemiddelaars in familiezaken zijn vrijgesteld overeenkomstig artikel 44, § 2, 5° WBTW (diensten betreffende onderwijskeuze en gezinsvoorlichting). Noteer dat deze vrijstelling in principe breder is dan voormelde vrijstelling voor maatschappelijk werk gezien artikel 44, § 2, 5° WBTW geen voorwaarde stelt van een erkenning, cq. aanstelling. In principe is de toepassing van deze vrijstelling afhankelijk van de aard van de verrichte diensten.

Er geldt geen btw-vrijstelling voor de diensten van een advocaat verricht voor personen met een handicap in het kader van (I) geschillen over de rechten ten aanzien van tegemoetkomingen aan personen met een handicap alsmede van de betwistingen inzake medische onderzoeken uitgevoerd met het oog op de toekenning van sociale of fiscale voordelen die rechtstreeks of onrechtstreeks zijn afgeleid van een sociaal recht of van de sociale bijstand of van (II) geschillen betreffende de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de wet betreffende de sociale reclassering van de mindervaliden).

We vermelden verder dat er ook nog vrijstellingen bestaan voor lesgevers en voordrachtgevers onder bepaalde voorwaarden (art. 44 WBTW). Zie vraag 99.

101. Is het uitoefenen van mandaten door advocaten belastbaar met btw? HVDB

Indien een advocaat-natuurlijk persoon bestuurder of vereffenaar is van een vennootschap, is hij vrijgesteld van btw omdat de btw-administratie ervan uit gaat dat hij/zij die werkzaamheden niet op zelfstandige basis (in de zin van het Btw-Wetboek) uitoefent. Indien de bestuurder of vereffenaar zich echter incorporeert in een vennootschap en die factureert de vergoeding voor de uitoefening van het mandaat, dan is die beloning in principe wel aan btw onderworpen maar de dienstvennootschap mag er - bij wijze van administratieve tolerantie - voor opteren om zich niet te registreren voor doeleinden van de btw.

Wanneer u optreedt als natuurlijke persoon en een mandaat uitoefent in een administratief rechtscollege, tuchtraad of een ander orgaan van een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersoon, dan wordt u geacht zich in een band van ondergeschiktheid te bevinden. Dit betekent dat de door u ontvangen vergoedingen buiten het toepassingsgebied van de btw vallen. Wanneer u echter zou optreden als rechtspersoon, dan heeft u de keuze om de hiervoor ontvangen vergoedingen al dan niet aan btw te onderwerpen (administratieve tolerantie). Dit is dezelfde regeling als de regeling van toepassing op bestuurders, zaakvoerders en vereffenaars (zie vraag 79).

Deze regeling is niet van toepassing op curatoren of mandaten over onbeheerde nalatenschappen.

Het uitoefenen van mandaten binnen de Orde der advocaten valt niet onder btw.

Een eventuele vergoeding die men zou genieten als rechter valt ook niet onder btw. Rechters worden geacht wat btw betreft, geen zelfstandige te zijn. Alleen handelingen als zelfstandige ressorteren onder btw.

Door het genieten van een vrijstelling wordt men gemengd belastingplichtige. Dit heeft gevolgen voor het recht op aftrek van btw. Zie vraag 73.

102. In welke mate geldt een vrijstelling indien ik in tweedelijnsbijstand een vluchteling uit een niet-EU-land bijsta? HVDB

Vraag toegevoegd op 16 september 2014

De vraag werd gesteld of, als een advocaat in juridische tweedelijnsbijstand een vluchteling uit een niet-EU-lidstaat bijstaat en het verzoek tot verblijf in België wordt geweigerd, er voor de plaatsbepaling van de dienst dan mag van worden uitgegaan dat de betreffende cliënt een particulier met woonplaats buiten de EU is. Een bijkomende vraag was of het daarbij van belang is dat de rechtzoekende tijdens de procedure feitelijk in België heeft verbleven, in een asielcentrum of dergelijke.

Als de vluchteling, de ontvanger van de dienst, een particulier is, vindt de dienst in beginsel plaats daar waar de advocaat-dienstverrichter de zetel van zijn economische activiteit heeft gevestigd of waar de vaste inrichting zich bevindt van waaruit de dienst wordt verstrekt (zie artikel 21bis, § 1, van het Btw-Wetboek).

Als de vluchteling zijn woonplaats of een verblijfplaats heeft buiten het grondgebied van de EU kan twijfel ontstaan over de mogelijke toepassing van artikel 21bis, § 2, 10°, c, van het Btw-Wetboek (op grond waarvan de dienst zou plaatsvinden buiten de Gemeenschap alwaar de vluchteling zijn woonplaats heeft).

In overeenstemming met artikel 24, b, van de Uitvoeringsverordening nr. 282/2011 van de Raad van 15 maart 2011 (gewijzigd door verordening nr. 1042/2013 van 7 oktober 2013) wordt bij de plaatsbepaling van een dienst bedoeld in voornoemd artikel 21bis, § 2, 10° - als de woonplaats zich in een ander land dan de gebruikelijke verblijfplaats bevindt - voorrang gegeven aan de plaats waar hij zijn gebruikelijke verblijfplaats heeft, tenzij er bewijs voorhanden is dat de dienst wordt gebruikt op zijn woonplaats. Het begrip "gebruikelijke

verblijfplaats" verwijst naar een feitelijke situatie, namelijk een plaats waar een natuurlijk persoon het grootste deel van zijn tijd doorbrengt.

Als een advocaat bijstand verleent aan een vluchteling met woonplaats in een niet-EU-lidstaat die tijdens de procedure feitelijk in België verblijft is artikel 21bis, § 2, 10°, c, van het Btw-Wetboek, gelet op wat voorafgaat, in principe niet van toepassing. Zie vraag 50 voor wat betreft de plaatsbepaling.

Er bestaat in principe geen specifieke vrijstelling voor diensten verleend aan vluchtelingen. Wel zal het bijzonder nuttarief kunnen worden toegepast indien de desbetreffende vluchtelingen voor juridische tweedelijnsbijstand in aanmerking komen.

103. In welke mate geldt een vrijstelling indien ik een gedetineerde bijsta die al dan niet Belgisch rijksinwoner was vooraleer hij gedetineerd werd? HVDB

Vraag toegevoegd op 16 september 2014

De vraag werd gesteld waar de woonplaats van de cliënt is gelegen voor de plaatsbepaling van de dienst als een advocaat een gedetineerde bijstaat en of het daarbij een verschil uitmaakt of de betreffende gedetineerde voordien een regulier Belgisch inwoner was dan wel een vreemdeling zonder gewone verblijfplaats in België.

Als een gedetineerde, de ontvanger van de dienst, een particulier is, vindt de dienst in beginsel plaats daar waar de advocaat-dienstverrichter de zetel van zijn economische activiteit heeft gevestigd of waar de vaste inrichting zich bevindt van waaruit de dienst wordt verstrekt (zie artikel 21bis, § 1, van het Btw-Wetboek).

Als de gedetineerde zijn woonplaats of een verblijfplaats heeft buiten het grondgebied van de EU kan twijfel ontstaan over de mogelijke toepassing van artikel 21bis, § 2, 10°, c, van het Btw- Wetboek (op grond waarvan de dienst zou plaatsvinden buiten de Gemeenschap alwaar de gedetineerde zijn woonplaats heeft).

In overeenstemming met artikel 24, b, van de Uitvoeringsverordening nr. 282/2011 van de Raad van 15 maart 2011 (gewijzigd door verordening nr. 1042/2013 van 7 oktober 2013) wordt bij de plaatsbepaling van een dienst bedoeld in voornoemd artikel 21bis, § 2, 10° - als de woonplaats zich in een ander land dan de gebruikelijke verblijfplaats bevindt - voorrang gegeven aan de plaats waar hij zijn gebruikelijke verblijfplaats heeft, tenzij er bewijs voorhanden is dat de dienst wordt gebruikt op zijn woonplaats. Het begrip "gebruikelijke verblijfplaats" verwijst naar een feitelijke situatie, namelijk een plaats waar een natuurlijk persoon het grootste deel van zijn tijd doorbrengt.

Als een advocaat bijstand verleent aan een gedetineerde met woonplaats in een niet-EU-lidstaat die tijdens de procedure feitelijk in België verblijft, is artikel 21bis, § 2, 10°, c, van het Btw-Wetboek, gelet op wat voorafgaat, in principe niet van toepassing.

In de hypothese echter dat de advocaat zijn diensten verstrekt aan een als zodanig handelende belastingplichtige, vindt de dienst plaats daar waar de gedetineerde de zetel van zijn bedrijfsuitoefening heeft gevestigd. Dit is de plaats waar de centrale bestuurstaken van

de onderneming worden uitgeoefend. Bij gebreke van een dergelijke zetel wordt de plaats van de dienst bepaald in functie van zijn woonplaats of gebruikelijke verblijfplaats (zie artikelen 10 tot 13, 20 en 21 van de Uitvoeringsverordening nr. 282/2011 van de Raad van 15 maart 2011). Zie vraag 50 voor wat betreft de plaatsbepaling.

Er bestaat in principe geen specifieke vrijstelling voor diensten verleend aan gedetineerden. Wel zal het bijzonder nultarief kunnen worden toegepast indien de desbetreffende gedetineerde voor juridische tweedelijnsbijstand in aanmerking komt.

103.A Kan ik de vrijstelling voor advocatendiensten nog toepassen indien ik na 1 januari 2014 diensten in rekening breng die ik vóór die datum heb gepresteerd? HVDB
--

Vraag toegevoegd op 16 september 2014

Voor de diensten die volledig werden voltooid vóór 1 januari 2014 dient u een onderscheid te maken tussen diensten verricht ten behoeve van btw-belastingplichtige afnemers (B2B) en diensten verricht ten behoeve van niet btw-belastingplichtige afnemers (B2C).

Diensten die volledig werden voltooid vóór 1 januari 2014 ten behoeve van btw-belastingplichtige afnemers kan u nog steeds met toepassing van de oude vrijstelling en dus zonder btw factureren. Let wel, uw factuur zal dan wel te laat zijn uitgereikt aangezien facturen moeten worden uitgereikt uiterlijk de 15^e dag van de maand volgend op de maand waarin zich het belastbaar feit heeft voorgedaan.

Diensten die volledig woren voltooid vóór 1 januari 2014 ten behoeve van niet btw-belastingplichtige afnemers en waarvoor u nog geen betaling heeft ontvangen, konden slechts tot 14 februari zonder btw worden gefactureerd (factuur of ereloonnota op naam). Indien u dit niet vóór deze datum heeft gedaan, zal u btw moeten aanrekenen op uw prestaties.

Voor wat betreft de diensten die gedeeltelijk vóór en gedeeltelijk na 1 januari 2014 werden verricht, voorzag de Circulaire reeds in een bijzonder overgangsregeling. Deze overgangsregeling liet u toe om de diensten die betrekking hadden op de periode vóór 1 januari 2014 nog met vrijstelling van btw te factureren. Ook hier diende u een factuur of ereloonnota op naam ten laatste op 14 februari 2014 aan uw cliënt (B2B of B2C) te hebben uitgereikt. Indien u dit niet gedaan heeft, zal u op de volledige dienstprestatie btw moeten aanrekenen.

9. BIJZONDERE REGIMES

---

104. Hoe factureer ik mijn kosten en ereloon wanneer ik optreed als curator van een failliete vennootschap? SDM

Vraag toegevoegd op 16 september 2014

Wanneer u optreedt als curator van een failliete vennootschap, dient u uw ereloon en kosten te factureren aan de failliete vennootschap. Wanneer de gefailleerde een belastingplichtige is, die vóór het begin van de faillissementsprocedure en de indiening van de jaaraangifte door de curator verplicht was om periodieke btw-aangiften in te dienen, dan bent u verplicht om de btw te verleggen naar uw medecontractant. Concreet betekent dit dat u een factuur uitreikt zonder btw, maar met de vermelding “*Belasting te voldoen door de medecontractant - Circulaire AAFisc nr. 47/2013*”.

De hierboven omschreven werkwijze dient u toe te passen voor zowel de eindafrekening als voor de tussentijdse afrekeningen, zelfs wanneer een tussentijdse afrekening haar oorzaak vindt in de verkoop van een gehypothekeerd onroerend goed waarvan de opbrengst integraal naar de hypothecaire schuldeiser gaat.

De verlegging van heffing is eveneens van toepassing wanneer u een pro deo-vergoeding zou ontvangen voor de door u verstrekte diensten. U dient deze dus ook op de hierboven omschreven werkwijze aan de gefailleerde te factureren.

De hierboven omschreven werkwijze (verlegging van heffing) kan uiteraard enkel worden toegepast onder de voorwaarde dat het btw-nummer van de gefailleerde nog niet werd afgesloten. In dit verband merken wij op dat het btw-nummer in principe niet mag worden afgesloten vóór de aanrekening van het ereloon van de curator. Indien dit in het verleden toch ten onrechte is gebeurd, dan dient u uw ereloon met 21% btw aan te rekenen. Deze btw kan dan door de gefailleerde worden teruggevraagd middels een staat om teruggave. Een andere mogelijkheid bestaat in de heropening van het btw-nummer waardoor de verlegging van heffing alsnog kan worden toegepast. Deze laatste optie is echter niet mogelijk wanneer het KBO-nummer reeds is afgesloten.

Wanneer u als curator uw diensten hebt volbracht vóór 1 januari 2014 en het taxatievonnissen pas na deze datum wordt uitgesproken, dan kan u uw ereloon nog met toepassing van de vrijstelling factureren, zelfs indien dit na 14 februari 2014 gebeurt.

Wanneer u als werkend vennoot uw volledige activiteit heeft ingebracht in een associatie/vennootschap met rechtspersoonlijkheid, dan kan u uw activiteiten die u stelt als faillissementscurator overeenkomstig bovenstaande principes laten factureren door de associatie/vennootschap waarin u uw activiteit heeft ingebracht.

105. Hoe factureer ik mijn kosten en ereloon wanneer ik optreed als vereffenaar van een vennootschap? SV & SDM

Vraag toegevoegd op 16 september 2014

Wanneer u optreedt als advocaat-natuurlijke persoon, dan wordt u voor uw statutaire opdracht als vereffenaar, geacht zich in een band van ondergeschiktheid te bevinden ten aanzien van de vennootschap waarvoor u optreedt. Bijgevolg zullen uw handelingen niet aan btw onderworpen zijn en hoeft u zelfs geen factuur uit te reiken voor uw diensten als vereffenaar. Op uw ereloon mag geenszins btw worden aangerekend.

Wanneer u als advocaat-rechtspersoon optreedt, dan zijn uw diensten als vereffenaar principieel wel aan btw onderworpen. Er bestaat echter een administratieve tolerantie waardoor rechtspersonen de keuze hebben om de handelingen als vereffenaar al dan niet aan btw te onderwerpen.

Wanneer u als werkend vennoot uw volledige activiteit heeft ingebracht in de associatie/vennootschap waarvoor u werkt, dan kan u de handelingen die u stelt als vereffenaar rechtstreeks door deze associatie/vennootschap laten factureren. Rechtspersonen hebben dan de keuze om deze diensten al dan niet aan btw te onderwerpen (zie hierboven).

Vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid, zoals een maatschap, dienen deze diensten in ieder geval zonder btw te factureren. Indien u zich als werkend vennoot in deze situatie persoonlijk voor btw-doeleinden hebt laten registreren, dan worden al uw handelingen die u verricht als werkend vennoot geacht aan btw onderworpen te zijn. Uw vergoeding als werkend vennoot is dan aan btw onderworpen waarbij de btw in hoofde van de maatschap niet aftrekbaar is a rato van de niet-btw-plichtige prestaties als vereffenaar, verricht door de maatschap.

106. Hoe werkt de facultatieve bijzondere regeling voor advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers? SV & SDM

Vraag toegevoegd op 16 september 2014

Advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers zijn gewone btw-belastingplichtigen. Deze kunnen evenwel beroep doen op een facultatieve bijzondere regeling.

Door een beroep te doen op de facultatieve bijzondere regeling voor advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers, wordt men ontheven van de verplichting tot indiening van de periodieke maand- of kwartaalaangiften. De btw die verschuldigd is op de dienstprestaties verricht ten behoeve van het advocatenkantoor waarvoor zij werkzaam zijn wordt immers via verlegging van heffing voldaan door de afnemer, namelijk het advocatenkantoor. Btw verschuldigd op bijkomende handelingen (die niet meer dan 3.150 EUR op jaarbasis mag bedragen), dient via een bijzonder btw-aangifte te worden voldaan.

Daarnaast hoeven de advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers die op deze regeling een beroep doen niet zelf een factuur uit te reiken voor de prestaties die zij voor het advocatenkantoor verrichten. Deze laatste zal immers in naam en voor rekening van de advocaat zelf de factuur uitreiken (self-bill) met verlegging van heffing.

Advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers die van bij het begin hebben geopteerd voor de facultatieve bijzondere regeling hoeven daarenboven geen btw aan te rekenen op de verkoop van een bedrijfsmiddel en dit ongeacht het feit of het desbetreffend bedrijfsmiddel werd verkregen vóór of na 1 januari 2014.

De advocaat-stagiair en advocaat-medewerker die op de regeling beroep doen moeten zich echter wel registreren voor btw-doeleinden en een jaarlijkse opgave van btw-belastingplichtige afnemers indienen,

De facultatieve bijzondere regeling voor advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers zorgt in de eerste plaats voor een verlichting van de administratieve verplichtingen die een btw-registratie met zich brengt. Daartegenover staat dat diegenen die op deze regeling beroep doen geen btw geheven van inkomende kosten in aftrek kunnen brengen.

Advocaten die verblijven in het buitenland kunnen eveneens beroep doen op de facultatieve bijzondere regeling voor advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers op voorwaarde dat zij hun activiteit materieel verrichten in de zetel van het advocatenkantoor in België.

Advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers kunnen naast prestaties voor het kantoor onder de facultatieve bijzondere regeling ook bijkomende prestaties verricht voor derden, voor zover de btw op deze bijkomende prestaties niet hoger is dan 3.150 EUR per kalenderjaar (worden hiervoor niet meegeteld, handelingen in het buitenland, vrijgestelde handelingen, handelingen onder verlegging van heffing, pro-deo handelingen). Voor deze bijkomende prestaties moeten de advocaat-stagiairs en de advocaat-medewerkers wel de normale btw-formaliteiten voldoen (bijzondere btw-aangifte,...).

107. Hoe werkt de franchiseregeling voor kleine ondernemingen? SDM

Vraag toegevoegd op 16 september 2014

Indien uw in België gerealiseerde jaaromzet niet meer bedraagt dan 15.000 EUR, dan kan u een beroep doen op de franchiseregeling voor kleine ondernemingen. De franchiseregeling betekent dat er geen btw verschuldigd is op de uitgaande handelingen. Daartegenover staat dat u geen btw in aftrek kan brengen geheven van inkomende kosten.

Onder de franchiseregeling hoeft u geen periodieke btw-aangiften in te dienen. U dient zich echter wel te registreren voor btw-doeleinden en een jaarlijkse opgave van btw-belastingplichtige afnemers in te dienen,

Advocaat-stagiairs en advocaat-medewerkers die een beroep doen op de bijzondere facultatieve regeling (zie vorige vraag) kunnen geen beroep doen op de franchiseregeling voor hun bijkomende handelingen naar derden.

De hierboven vermelde omzeldrempel van 15.000 EUR is in werking getreden op 1 april 2014. Voordien werd de drempel vastgesteld op 5.580 EUR. De administratie heeft in dit opzicht voorzien in specifieke overgangsbepalingen.

108. Hoe ga ik voor btw-doeleinden te werk indien ik optreed als mandataris over een onbeheerde nalatenschap? SDM

Vraag toegevoegd op 16 september 2014

Wanneer u optreedt als mandataris over een onbeheerde nalatenschap (e.g. curator over een onbeheerde nalatenschap, curator over de roerende goederen of gerechtelijk bewindvoerder), dan dient u de gewone btw-regels toe te passen. Dit wil zeggen dat u 21% btw dient aan te rekenen op uw vergoedingen die u als tegenprestatie voor deze diensten verkrijgt.

Wanneer de betreffende persoon is overleden en diens erfgenamen de nalatenschap hebben verworpen, dan dient u de Belgische Staat te factureren voor uw diensten.

Op deze prestaties is de vrijstelling voor maatschappelijke of sociale dienstverlening in de zin van artikel 44, § 2, 2° of 5° W.BTW niet van toepassing. Ook de verlegging van heffing voorzien voor faillissementscuratoren kan niet worden toegepast.

COLOFON

De btw-werkgroep van de Orde van Vlaamse Balies is samengesteld uit:

Mr. Sophie CLOCHERET, balie Brussel
Mr. Guido DE WIT, balie Brussel
Mr. Bert GEVERS, balie Brussel
Mr. Stein DE MAEIJER, balie Brussel
Mr. Werner HEYVAERT, bestuurder departement financiën & gerechtelijke mandaten, voorzitter btw-werkgroep OVB, balie Brussel
Mr. Wim PANIS, balie Brussel
Mr. Luc VANHEESWIJCK, balie Brussel
Mr. Stijn VASTMANS, balie Brussel
Mr. Kris HEYRMAN, balie Antwerpen
Mr. Nancy MUYSHONDT, balie Antwerpen
Mr. Marian VANDEN BROECK, balie Antwerpen
Mr. Leen DE VRIESE, balie Gent
Mr. Thierry LAUWERS, balie Gent
Mr. Henri VAN DEN BERGH, balie Tongeren
Mevrouw Gonda SCHELFHAUT, accountant/belastingconsulent
De heer Bart COPPEIN, stafmedewerker studiedienst

De eindredactie van deze gecoördineerde Faq btw (versie 15) werd verzorgd door bestuurder Werner HEYVAERT, mr. Stijn VASTMANS, mr. Stein DE MAEIJER en stafmedewerker Bart COPPEIN.

Opmerkingen voor aanvulling van de Faq btw kunnen worden overgemaakt aan:

bart.coppein@ordevanvlaamsebalies.be

Voor specifieke btw-vragen aangaande uw beroepspraktijk wordt u aangeraden contact op te nemen met één van de confraters van de btw-werkgroep.

